

33067

SFANTA EVANGHELIE

DELA

MATEI

Din nou tălmăcită și din nou tâlcuită pentru popor

DE

Preotul IOAN MIHALCESCU

PROFESOR LA FACULTATEA DE TEOLOGIE

PAROH AL BISERICII AMZA

DIN BUCUREȘTI

EDIȚIA II

BUCUREȘTI

—
FIA ZIARULUI „UNIVERSUL” S. A.

1927

16176

FUNDAȚIILE CULTURALE
REGALE

*Această carte este dăruita de
MAJESTATEA SA REGELE CAROL II
prin Fundațiile Culturale Regale
pentru înzestrarea bibliote-
celor publice și propășirea
culturii românești.*

SFANTA EVANGHELIE

DELA

MATEI

Din nou tãlmăcita și din nou tãlcuita pentru popor

DE

Preotul IOAN MIHALCESCU

PROFESOR LA FACULTATEA DE TEOLOGIE

PAROH AL BISERICII AMZA

DIN BUCUREȘTI

*572-926-7
donat*

EDITIA II

50859

BUCUREȘTI

—
TIPOGRAFIA ZIARULUI „UNIVERSUL” S. A.

1927

1908

D

PRECUVANTARE

Domnul și Mântuitorul Nostru Iisus Christos nu ne-a lăsat nimic scris. Învățătura propovăduită de El numai prin viu graiu, precum și viața și minunile sale s-au așternut însă pe hârtie de doi din sfinții apostoli — de sfinții Matei și Ioan — și de doi ucenici ai sfinților apostoli — de sfinții Marcu și Luca — și poartă numele de sfânta Evanghelie, care însemnează „veste bună“.

După numărul scriitorilor lor, sfintele Evanghelii sunt patru.

Cea dintâi sfântă Evanghelie se numește dela Matei, pentru că a fost scrisă de sfântul Matei.

Înainte de a fi chemat de Domnul la apostolie, sfântul Matei se numea Levi și era de meserie vameș în cetatea Capernaum. Numele de Matei i-a fost dat probabil, de însuș Mântuitorul și însemnează „darul lui Dumnezeu“. După învierea și înălțarea Domnului la cer, el a propovăduit Evanghelia în Palestina, timp de 12 ani, și după aceea s'a îndreptat către alte neamuri. Însă, unde a nume a predicat? unde? când? și de ce fel de moarte a murit? nu se știe sigur.

Evanghelia aceasta, care-i poartă numele,

a fost scrisă pentru creștinii de neam iudei, cu scopul de a dovedi că Iisus Christos este Mesia sau Mântuitorul făgăduit omenirii de Dumnezeu dela începutul lumii și prezis de prooroci. De aceea întâlnim în ea adesea citațiuni din Vechiul Testament, precum și obiceiuri iudaice și nume de localități din Palestina, asupra cărora el nu dă lămuriri, pentru că le presupune cunoscute.

După mărturia unanimă a celor mai vechi părinți și scriitori bisericești, sfântul Matei a scris Evanghelia sa în limba vorbită de iudei pe vremea Mântuitorului. Textul arameic s'a pierdut însă curând după ce a fost scris, dar biserica a păstrat în schimb o traducere grecească făcută după el încă depe când era în viață sfântul Matei.

1. *Neamul lui Iisus Christos.*

¹ Cartea neamului lui Iisus Christos, fiul lui David fiul lui Avram. ² Avram a născut pe Isac; Isac a născut pe Iacov; Iacov a născut pe Iuda și pe frații săi. ³ Iuda a născut pe Farès și pe Zarà din Tamar; Farès a năs-

1. ¹. Neam=spîta neamului, genealogia. Numele „Iisus” însemnează în evreește „mîntuitor, liberator” iar „Christos” e cuvînt grecesc, care însemnează „uns” și era dat Mîntuitorului promis (Daniel 9, 26). Istoria neamului Mîntuitorului începe cu Avram, pentru că Evanghelistul vrea să arate, că Domnul Christos a adus lumii mîntuirea făgăduită de Dumnezeu prin Avram tuturor popoarelor. Tot pentru acest cuvînt se numește Mîntuitorul și „Fiu al lui David”. În genealogie nu se pomenesc toți fiii strămoșilor după trup ai Domnului, ci numai întâii născuți și cei cari s’au distinț prin credința lor.

². Pe lângă Iuda, din neamul căruia s’a născut Mîntuitorul, se amintesc și frații lui, ca începători ai celorlalte unsprezece seminții ale poporului israelit .

³. Alături de Farès este și Zarà ca aducere aminte de rînduirea dumnezească în virtutea căreia acela a fost întâi născut (Facere 38, 27, urm.). Tamar ca și Betșeba (vers. 6) sunt pomenite, deși, n’au avut viață neprihănită, ca

cūt pe Esrom; Esrom a născut pe Aram.
⁴ Aram a născut pe Aminadab; Aminadab a
 născut pe Naason. ⁵ Naason a născut pe Sal-
 mon; Salmon a născut pe Booz din Rahab;
 Booz a născut pe Obed din Rut; Obed a nă-
 scut pe Iessè. ⁶ Iessè a născut pe David împă-
 ratul; David a născut pe Solomon din fe-
 meia lui Urie. ⁷ Solomon a născut pe Ro-
 boam; Roboam a născut pe Abià; Abià a
 născut pe Asaf. ⁸ Asaf a născut pe Iosafat;
 Iosafat a născut pe Ioram; ⁹ Ioram a născut
 pe Ozea. Ozea a născut pe Ioatam; Ioatam a
 născut pe Ahaz; ¹⁰ Ahaz a născut pe Eze-
 chia; Ezechia a născut pe Manase; Manase
 a născut pe Amos; ¹¹ Amos a născut pe
 Iosia. Iosia a născut pe Iehonia și pe frații
 lui, pe la începutul robiei Babilonului.
¹² Iar în vremea robiei Babilonului Iehonia a
 născut pe Salatiel; Salatiel a născut pe Zo-
 robabel; ¹³ Zorobabel a născut pe Abiud; A-
 biud a născut pe Eliāchim; Eliachim a nă-
 scut pe Azor. ¹⁴ Azor a născut pe Sadoc;
 Sadoc a născut pe Ahim; ¹⁵ Ahim a născut
 pe Eliud. Eliud a născut pe Eleazar; Eleazar

să se arate că harul dumnezeesc, revărsat a-
 supra lumii prin Iisus Christos, curăță orice
 pată a păcatului.

⁴. Aram, Aminadab, Naason și Salmon nu
 sunt cunoscuți.

⁵. Rahab și Rut au fost păgâne, dar se nu-
 mără între strămoșii Domnului, ca să se arate
 că El a venit să mântuească nu numai pe iu-
 dei, ci și pe păgâni.

⁶. Femeia lui Urie este Betșeba (2 Samuel
 12, 24).

a născut pe Matan; ¹⁶ Matan a născut pe Iacov; Iacov a născut pe Iosif, bărbatul Mariei, din care s'a născut Iisus care se cheamă și Christos. ¹⁷ Deci toate neamurile dela Avram până la David au fost patrusprezece, și dela David până la robia Babilonului patrusprezece și dela robia Babilonului până la Christos patrusprezece. ¹⁸ Iar nașterea lui Iisus Christos a fost așa: Fiind logodită Maria, mama lui, cu Iosif, mai înainte de a fi ei împreună, s'a aflat ea însărcinată dela Duhul Sfânt. ¹⁹ Dar Iosif, bărbatul ei,

¹⁶. Dreptul Iosif este numit aci „bărbatul” Sfintei Fecioare, cu toate că era numai logodnicul ei, pentru că logodna era privită la iudei ca deopotrivă cu căsătoria. De aceea datorită logodnicilor erau aceleași ca ale sotiilor. Pentru că în fața legilor Iisus trecea de fiu al lui Iosif, de aceea genealogia lui Iosif este genealogia sa. Iisus este dar după mamă urmaș de sânge al lui David și Avram, iar după Iosif este urmașul lor legal.

¹⁷. Impărțirea în trei a tuturor neamurilor dela Avram până la Iisus Christos s'a făcut potrivit celor trei epoci principale din istoria poporului evreu: epoca teocratică dela Avram până la David, epoca regalității dela David până la captivitatea babilonică și epoca domniei preoților de după robia babilonică până la Mântuitorul Christos. Numărul de 14 al generațiilor din fiecare epocă are la temelie numărul 7 ($14=7+7$), care era socotit ca număr sfânt la evrei. Pentru a se putea avea numărul 14 s'au lăsat chiar la o parte unele nume.

¹⁹. Sfânta Fecioară nu spusese logodnicului

drept fiind și nevrând s'o vădească, voi s'o părăsească într'ascuns. ²⁰ Acestea gândind el, iată un înger al Domnului i-se arată în vis, grăind; „Iosife, fiul lui David, nu te teme de a lua la tine pe Maria, femeea ta, căci ceea ce s'a zămislit în ea din Duhul Sfânt este. ²¹ Și va naște fiu și-i vei pune numele Iisus, căci el va mântui de păcate pe poporul său“. ²² Iar toate acestea s'au făcut, ca să se împlinească ceea ce s'a zis de Domnul prin proorocul care zice: ²³ „Iată fecioara va fi însărcinată și fiu va naște și-i vor pune numele Emanuel, care însemnează „Dumnezeu cu noi“. ²⁴ Și deșteptându-se Iosif din somn, a făcut cum îi poruncise îngerul Domnului și a luat la sine pe femeea sa. ²⁵ Și n'a cunoscut-o pe dânsa până ce a născut fiu și i-a pus numele Iisus.

ei nimic despre buna veste ce primise prin înger. De aceea Iosif, văzând-o însărcinată și nevrând s'o învinuească înaintea judecății de călcarea făgăduelii castității dată la logodnă, se hotărâse s'o lase peascuns. Dumnezeu însă i-a descoperit ceea ce se petrecuse și el s'a supus rânduirii dumnezeiești.

²⁴ Zicerea „Și n'a cunoscut-o până ce a născut fiu“, este un fel de vorbire și nu însemnează că după aceea ar fi cunoscut-o, cum în cuvintele Facerii (8, 7): „Și Noie a trimis un corb care a eșit și nu s'a mai întors până ce au scăzut apele“, „pânăce“ nu însemnează că corbul s'ar fi întors după ce au scăzut apele.

2. Magii dela răsărit. Fuga în Egipt. Uciderea pruncilor. Intoarcerea în Egipt.

¹ Iar după ce s'a născut Iisus în Vitleemul Iudeei, în zilele lui Irod împăratul, iată niște magi dela răsărit au venit la Ierusalim, zicând: ² „Unde este împăratul Iudeilor cel de curând născut? căci i-am văzut steaua în răsărit și am venit să ne închinăm Lui”. ³ Și Irod împăratul auzind, s'a turburat și cu el tot Ierusalimul. ⁴ Și adunând pe toți arhierii și pe cărturarii poporului, i-a întrebat, unde are să se nască

2. 1. Vitleem însemnează evreește „casa pâinii” și se zice „al Iudeei” pentru că era așezat în tribul lui Iuda și spre a se deosebit de un alt Vitleem din tribul lui Zevulon.

² Magi se numia o clasă de preoți ai religiunii perșilor. Ei se îndeletniceau cu cititul stelelor. Asemenea preoți erau și la asiro-babilonieni.

³ „Împăratul iudeilor” este numele sub care era cunoscut de magi și de întreg răsăritul Mântuitorul așteptat.

⁴ Irod s'a turburat, pentru că era strein și pe nedrept domnia peste iudei, din care cauză se temea că pruncul a cărui naștere fusese vestită de stea și care din leagăn purta titlul de „împărat al iudeilor” să nu ia tronul din mâna dinastiei sale. Iudei din Ierusalim s'au turburat asemeni, pentru că văzuseră pe Irod turburat și se temeau de cruzimea lui, să nu izbucnească și să dea naștere la măceluri printre ei.

Christos. ⁵ Și ei au zis lui: „In Vitleemul Iudeei, căci așa s'a scris prin proorocul: ⁶ „Și tu, Vitleeme, pământul lui Iuda, nici de cum nu ești mai mic între cetățile de frunte ale lui Iuda, căci din tine va eși povățuitor, care va păstori pe poporul meu Israel“. ⁷ Atunci Irod, chemând într'ascuns pe magi, i-a întrebat cu deamănuntul de timpul când s'a arătat steaua. ⁸ Și trimițându-i la Vitleem, le-a zis: „Duceți-vă și cercetați cu deamănuntul despre prunc și de-l veți afla, vestiți-mă și pe mine, ca și eu să mă duc să mă închin lui“. ⁹ Iar ei, ascultând de împăratul, plecară și iată steaua pe care o văzuseră în răsărit, mergea înaintea lor, până ce a ajuns și s'a oprit deasupra locului unde era pruncul. ¹⁰ Deci ei, văzând steaua, s'au bucurat foarte mult. ¹¹ Și când

⁵. Miheia 5, 2.

⁶. Poate că s'a adunat Sinderiul, un fel de sinod al preoților și cărturarilor iudei, alcătuit din 71 de membri,

⁹. Nu se lămurește dacă pruncul și mama lui erau acum tot în peșteră.

¹¹. Aci se spune lămurit, că pruncul nu mai era în peșteră, ci într'o casă. Inscrierea n'a putut ține mult și oaspeții Vitleemului răzându-se, s'a putut găsi un adăpost mai potrivit pentru noul născut și mama lui. Darurile aduse de magi închipuesc: cinstea sau puterea împărătească (aurul), slava dumnezeiească (țărâna), și nimicnicia omenească (smirna), sau cele trei chemări ale Mântuitorului: împărat, arhiereu și prooroc. Ele au înlesnit sfîntei familii — după rânduiala dumnezeiească — fuga și rămânerea în Egipt.

intrară în casă și văzură pruncul cu Maria, mama Lui, căzură la pământ și l-se închinară, apoi își deschiseră visteriile și i aduseră daruri: aur, tămâie și smirnă. ¹² Și primind înștiințare în vis, să nu se întoarcă la Irod, pe altă cale s'au dus în țara lor. ¹³ Iar după ce au plecat ei, iată un înger al Domnului se arată în vis lui Iosif, zicând: „Scoală-te, ia pruncul și pe mama lui și du-te în Egipt și stai acolo până ce-ți voi spune, căci Irod vrea să caute pruncul, ca să-L ucidă”. ¹⁴ Și s'a sculat Iosif și a luat pruncul și pe mama lui noaptea și s'a dus în Egipt. ¹⁵ Și a stat acolo până la moartea lui Irod, ca să se împliniască ceea ce s'a zis de Domnul prin proorocul care grăiește: „Din Egipt, am chemat pe fiul meu”. ¹⁶ Văzând atunci Irod, că a fost amăgit de magi, s'a mâniat foarte rău și trimițând, a ucis pe toți pruncii din Vitleem și din toate hotarele lui de doi ani și mai mici, după vremea ce aflase dela magi. ¹⁷ Atunci s'a împlinit ceea ce s'a zis de Ieremia proorocul:

¹². Ozea 11, 1. Aceste cuvinte au fost zise de prooroc despre poporul ales al lui Dumnezeu, dar aci ele se referă la Iisus, Fiul lui Dumnezeu, pe care Israel L-a preînchipuît prin șederea sa în Egipt timp de 400 de ani.

¹⁶. Faptul că Irod poruncește să taie pruncii până la vârsta de doi ani, nu însemnează, că el aflase dela magi, că steaua li se arătase de doi ani și că deci pruncul Iisus ar fi fost atunci în vârstă de doi ani, ci este numai o măsură de siguranță luată de el, ca nu cumva să-i scape din mână cel pe care-l urmăria.

¹⁹ „Glas în Rama s'a auzit, plângere și jale multă: Rahela își plânge fiii și nu vrea să se mângâie, pentru că nu mai sunt”. ¹⁹ Iar după ce a murit Irod, iată un înger al Domnului se arată în vis lui Iosif în Egipt, zicând: ²⁰ „Scoală-te, ia pruncul și pe mama lui și du-te în pământul lui Israel, că au murit cei cari căutau să ia sufletul pruncului”. ²¹ Și s'a sculat Iosif, și a luat pruncul și pe mama lui și s'a întors în pământul lui Israel; ²² dar auzind că peste Iudeea

¹⁷. Rama este numele unui sat spre miază-noapte de Ierusalim, către hotarele Samariei. Acolo s'au adunat iudeii, când au pornit în robia Babilonului. Cuvintele proorocului se referă la fiii lui Israel, cari erau duși în robie de Nabucodonosor, împăratul Babilonului, dar Evanghelistul le aplică aci foarte nimerit la pruncii uciși de Irod. Pentru a da mai multă viață descrierii, Proorocul, și după el Evanghelistul, nu înfățișează pe mamele cuprinse de jale, ci pun în locul lor pe Rahela, soția patriarhului Iacov, care era înmormântată aproape de Vitleem, spre miazăzi de Ierusalim. Așa de mare a fost jelierea ei, vrea să zică proorocul, că s'a auzit până la marginea țării, până la Rama.

¹⁸. Ieremia 31, 15.

²⁰. Nu se știe cât a stat Iisus ca prunc în Egipt. Irod a murit în curând după fuga Domnului în Egipt, așa că, dacă El s'a întors îndată după moartea lui Irod, n'a stat acolo decât vreo câteva luni sau cel mult un an. — Sufletul pruncului = viața pruncului.

²². După moartea lui Irod, care a fost pricină de o boală cumplită, regatul său s'a îm-

domnește Arhelău, în iocul tatălui său Irod, se temu să meargă acolo și luând știre în vis, s'a dus în părțile Galileei.²³ Și a venit și a locuit în cetatea ce se chiamă Nazaret, ca să se împlinească ceea ce s'a zis prin prooroci, că Nazarinean se va chema.

3. *Predica lui Ioan Botezătorul în pustie, Botezul lui Iisus.*

¹ În zilele acelea se arată Ioan Botezătorul, și propoveduea în pustia Iudeei, zicând:
² „Pocăiți-vă, că s'a apropiat împărăția ce-

părțit între cei trei fii ai săi. Arhelau a luat Iudeea, Samaria și Idumeea; Irod Antipa a luat Galileea și Pereea; iar Filip Batania, Trahonita și Ahuranita. Arhelau a călcat în totul pe urmele tatălui său, pe care a căutat să-l întrecă în cruzimi. Din această cauză s'a și sfârșit în exil, în Galia. Presimțirea dreptului Iosif și teama lui de a locui în Iudeea erau dar întemeiate.

3. ¹ În zilele acelea, fără a se spune în care anume zile, este o expresie ebraică populară, foarte des întrebuințată de sfinții evangheliști. În Evanghelia dela Luca, 3, 1 urm. se arată exact când a început Ioan predica sa. — Pustia Iudeei este o limbă de pământ dealungul coastei apusene a Mării Moarte. I se zicea pustie, pentru că nu erau pe ea orașe și sate, avea însă bogate pășuni. Aci, aproape de vărsarea Iordanului în Marea Moartă, propoveduea și boteza Ioan la început,

rurilor". * El este cel prezis de Isaia proorocul, care zice: „Un glas strigă în pustie: Gătiți calea Domnului, netede faceți cărările lui“. * Și avea Ioan îmbrăcăminte de păr de cămilă și cingătoare de piele împrejurul mijlocului, iar hrana lui era lăcuste și miere sălbatecă. * Și se ducea la el Ierusalimul și toată Iudeea și tot ținutul dimprejurul Iordanului. * Și el îi boteza în râul Iordan, după ce-și mărturiseau păcatele. * Iar văzând pe mulți din farisei și saducei că vin la botez, le zicea: * „Pui de viperă, cine v'a învățat să fugiți de mânia ce va să fie? * Faceți dar adevărate roade de pocăință. Și să nu vi se pară că puteți zice în voi: Avem părinte pe Avraam, căci vă spun că Dumnezeu poate și din pietrele acestea să

* Isaia, 40, 3—6.

* Prin Palestina trăesc niște lăcuste mari care se mănâncă.

* Fariseii și saduceii erau două partide religioase și politice la iudei. Cei dintâi, un fel de credincioși fanatici, cei de al doilea, un fel de raționaliști și necredincioși. Și unii și alții se duceau la Ioan să se boteze, fie pentru că predica lui îi zguduise și trezise, fie pentru că îl credeau că ar fi Mesia. Gândul lor însă nu era la îndreptare. De aceea Ioan îi dojenește atât de asupra și-i indeamnă (8) să facă rod de pocăință adevărată, iar nu o simplă mărturisire a păcatelor numai din buze. * Iudeii se făleau, că sunt urmașii lui Avraam și deci și moștenitori ai tuturor făgăduințelor date de Dumnezeu lui. Botezătorul dăruia acest testament fals, pe care se înăl-

ridice fii lui Avram. ¹⁰ Iată secura stă la rădăcina pomilor, deci orice pom care nu face rod bun se taie și în foc se aruncă. ¹¹ Eu vă botez cu apă spre pocăință, iar cel ce vine după mine și a cărui încălțăminte nu sunt vrednic s'o duc, mai tare este decât mine; acela vă va boteza cu Duh Sfânt și cu foc. ¹² El are lopata în mână și va curăți aria sa și va aduna grâul în grânar, iar pleava o va arde în foc nestins. ¹³ Atunci veni Iisus din Galileea la Iordan către Ioan, ca să fie botezat de el; iar el îl opria, zicând: ¹⁴ „Eu am nevoie să fiu botezat de tine și Tu vii la mine?” ¹⁵ Și i-a răspuns

tau fiii lui Israel, spre a-și apăra păcatele și imoralitatea și pune în vedere fariseilor și saduceilor cari veniau la el, să nu se măfăliască în zadar cu titlul de fii ai lui Avram, căci Dumnezeu, în atotputernicia sa, poate face și din petre fii lui Avram.

^{10—12}. Timpul ce rămânea de pocăință celor ce voiau să se pocăiască era scurt, căci Cel care avea să boteze cu Duh Sfânt și cu foc era aproape să vină. Deci pocăință, pocăință repede și adevărată era ceea ce învăța Ioan.

¹⁴. Cuvintele lui Ioan arată că el recunoscuse în Iisus pe Mielul cel fără de păcat, care n'avea nevoie de pocăință și de botezul său, ci dimpotrivă el, ca om păcătos, avea nevoie de botezul Aceluia.

¹⁵. Botezul lui Ioan, cel din urmă și cel mai mare dintre prooroci, este privit de Mântuitorul ca o poruncă a Legii vechi, căreia trebuia să i-se supună și El și să facă astfel începutul chemării sale de Mântuitor, prin care

Iisus: „Lasă acum, că ni se cade să împlinim toată dreptatea“. Și L-a lăsat. ¹⁶ Iar Iisus eși îndată din apă după ce fu botezat, și iată se deschiseră cerurile și Ioan văzu pe Duhul lui Dumnezeu pogorându-se ca un porumbel și venind peste El. ¹⁷ Și un glas din ceruri zise: „Acesta este Fiul meu cel iubit, prin care am binevoit“.

4. Ispitirea lui Iisus. Inceputul propovăduirii. Chemarea a patru apostoli.

¹ Atunci fu dus Iisus de Duhul în pustie, ca să fie ispitit de diavolul. ² Și după ce a postit patruzeci de zile și patruzeci de nopți, a flămânzit. ³ Și apropiindu-se de El ispititorul, îi zise: „De ești Fiul lui Dumnezeu, zi ca aceste pietre să se facă pâini“.

a luat asupra-și păcatele lumii, ca să frângă puterea lor pe Cruce.

¹⁶. Aci se descoperă lămurit taina prea Sfinței Treimi: Fiul, se botează. Duhul Sfânt se coboară peste Fiul în chipul unui porumbel, iar Tatăl se aude grăind din cer. La cuvintele: „Prin care am binevoit“ trebuie subînțeles: „a mântui lumea“.

4. ¹. „Atunci“ adică îndată după botez. Duhul care L-a dus în pustie, cu scopul mărturisit de a trece proba ispitei, este duhul Mântuitorului însuși, adică El s'a dus de bunăvoie. Pustia în care a fost ispitit Iisus este, după tradiție, pustia Carantaniei, care se întinde la apus de Iordan, între Ierihon și Vitania.

*Iar El a răspuns: „Scris este: Nu numai cu pâine va trăi omul, ci cu orice cuvânt ce iese din gura lui Dumnezeu“. ⁶Atunci îl duse diavolul în sfânta cetate și-L puse pe aripa templului și-I zice: ⁷„De ești fiul lui Dumnezeu, aruncă-Te jos, căci scris este că îngerilor săi va porunci pentru Tine și pe mâini te vor ridica, ca nu cumva să Te lovești cu piciorul de piatră“. ⁸Zis-a Iisus lui: „Așijderea e scris: Să nu ispitești pe Domnul Dumnezeuul tău“. ⁹Iarăși îl duse diavolul pe un munte foarte înalt și-I arătă toate împărățiile lumii și slava lor, ¹⁰și-I zise: „Toate acestea Ți le voi da, dacă vei cădea înaintea Mea și Te vei închi-

¹¹„¹²Ispititorul încearcă să amăgiască pe Mântuitorul — ca altădată pe Eva — cu cuvinte bine alese. „Ți-e foame“, zicea el. „Dar, de ce să rabzi, căci tu ești Fiul lui Dumnezeu și atotputernic? Poruncește deci pietrelor să se facă pâine și mănâncă“. Lucrul era cu puțință, dar aceasta ar fi însemnat că trebuințele trupului, care fuseseră înfrânate 40 de zile, stau mai presus de ale sufletului, sunt mai puternice decât hotărârea luată de ei. De aceea Mântuitorul răspunde diavolului: „Este și o altă hrană mai de căpetenie decât hrana trupească. Acesta este cuvântul lui Dumnezeu. Cine o are pe aceasta, se poate lipsi, cel puțin pentru câțva timp, de hrana trupească. Eu am această hrană“. Deuter. 8, 3. Acum diavolul încearcă să ispitiască pe Iisus, îndemnându-L să ceară dela Dumnezeu săvârșirea unei minuni. Pentru aceasta el se întemeiază pe un citat din Sfânta Scriptură, pe care-l tâlcuiește greșit cu știință și voință. El

na mie". ¹⁰ Atunci i-a zis Iisus: „Piei, Satano, căci scris este: Domnului Dumnezeu-lui tău, să te închini și numai Lui să-I slujești". ¹¹ După aceasta diavolul îl lăsă și iată îngeri se apropiară și-l slujiră. ¹² Iar Iisus auzind, că Ioan a fost închis, s'a retras în Galileea. ¹³ Și lăsând Nazaretul, s'a dus să locuească în Capernaum, lângă mare, la hotarele lui Zevulon și Neftali, ¹⁴ ca să se împlinească ceea ce s'a zis prin proorocul Isaia: ¹⁵ „Poporul din ținutul lui Zevulon și al lui Neftali din spre mare, și din partea de dincolo de Iordan, din Galileea

zice Domnului: „Fă minunea de a sări jos depe aripa templului, căci scris este; Că îngerilor săi va porunci... Psalm 90, 11—12. Mântuitorul socotește săvârșirea unei minuni de poruncială ca o ispitire a lui Dumnezeu și respinge și această ispită cu cuvintele: „Să nu ispitești pe Domnul Dumnezeuul tău" Deuter, 6, 16. Ultima formă a ispitei era și mai amăgitoare. Diavolul zicea: „Dacă Tu ești așa de tare, ți se cade să stăpânești lumea, dar cu o condiție: ca să te închini mie". Mântuitorul însă învinge și această ispită, răspunzând: „Lui Dumnezeu numai se cade să te închini și lui singur să-l slujești". Deuteronom 6, 12, 10, 33.

²². Cum și pentru ce a fost aruncat în închisoare Ioan Botezătorul se spune mai departe în cap. 14, 1—12.

³. Capernaum sau Cafarnaum însemnează, „oraș plăcut" sau „sat frumos". Pe vremea Mântuitorului el era un oraș înfloritor. Azi numai câteva ruine arată locul unde a fost.— Prin „mare" se înțelege lacul Genisaret sau marea Tiberiadei.

neamurilor,¹⁶ popor care zăcea în întune-
ric, a văzut lumină mare și celor ce sedeau
în latura și în umbra morții le-a răsărit lu-
mină".¹⁷ De atunci a început Iisus a propo-
vedui și a zice: „Pocățiți-vă, că s'a apropiat
împărăția cerurilor".¹⁸ Și umblând pe lân-
gă marea Galileei, a văzut doi frați, pe Si-
mon, numit apoi Petru, și pe Andrei, fra-
tele lui, aruncând mreaja în mare, căci erau
pescari.¹⁹ Și le-a zis: „Veniți după Mine și
vă voi face pescuitori de oameni".²⁰ Iar ei
îndată și-au lăsat merejile și l-au urmat.
²¹ Și mergând de acolo a văzut alți doi
frați, pe Iacov al lui Zevedeu și pe Ioan,
fratele lui, în corabie cu Zevedeu, tatăl lor,
dregându-și mreajile, și i-a chemat;²² iar ei
au lăsat îndată corabia și pe tatăl lor și au
mers după Dânsul.²³ Și a străbătut Iisus
toată Galileea, învățând în sinagogile lor

¹⁶ Isaia 8, 23, 9, 1.

¹⁷ Galileea neamurilor, adică a păgânilor, se
zicea o parte din Galileea în care locuiau
mulți păgâni.

¹⁸ Mântuitorul cunoscuse de mai înainte pe
Petru și pe Andrei și-i câștige pentru învăță-
tura sa (Ioan 1, 40—42). Acum îi cheamă să-l
urmeze, adică să fie neînterupt împreună cu
El, spre a-și însuși învățătura sa, pe care apoi
s'o propovăduiască lumii.

¹⁹ Ioan fusese ucenicul sfântului Ioan Bo-
tezătorul dimpreună cu Andrei. Cu acesta fu
chemat acum să urmeze Domnului.

²² Sinagogile erau case în care se adunau
iudeii Sâmbăta și în zilele de sărbătoare, ca să
se roage și să asculte citirea și explicarea Sfin-
tei Scripturi.

și propovăduind Evanghelia împărăției cerurilor și vindecând orice boală și orice neputință din popor. ²⁴ Și s'a dus vestea despre El în toată Siria și-l aduceau pe toți cari sufereau de felurite boale și pe cei cuprinși de chinuri, și demonizați și lunatici și slăbănogi și-i vindeca. ²⁵ Și au mers după El gloate multe din Galileea și din Decapoli și din Ierusalim și din Iudeea și de dincolo de Iordan.

*5. Predica depe munte. Fericirile.
Ucenicii sunt lumina lumii și sarea
pământului.*

*Implinirea Legii și a poruncilor.
Iubirea vrăjmașilor.*

¹ Văzând Iisus mulțimea, Se sui pe munte și șezu jos. Atunci se apropiară de El ucenicii Săi. ² Iar El, deschizându-și gura,

²⁴. Siria este țara dinspre miazănoapte de Palestina.

²⁵. Decapoli era un județ ce consta din zece orașe. El se întindea la miazăzi și răsărit de marea Galileei și era locuit mai mult de păgâni.

5. ¹. Muntele pe care a ținut Mântuitorul predica este cunoscut sub numele de „Muntele fericirilor” și este așezat la calea jumătate dintre Capernaum și Tavor. Prin ucenici nu se înțeleg aci numai cei doisprezece apostoli, ci întreagă mulțimea care asculta cu luare aminte cuvântul Mântuitorului.

îi învață zicând: ³ „Fericiți sunt cei săraci
 cu duhul, că a lor este împărăția cerurilor.
⁴ Fericiți sunt cei necăjiți, că vor fi mân-
 găiați. ⁵ Fericiți sunt cei blânzi, că vor
 moșteni pământul. ⁶ Fericiți sunt cei flă-
 mânzi și însetați de dreptate, că se vor să-
 tura. ⁷ Fericiți sunt cei milostivi, că vor fi
 miluiți. ⁸ Fericiți sunt cei curați la inimă,
 că vor vedea pe Dumnezeu. ⁹ Fericiți sunt
 cei împăciuitori, că fiii lui Dumnezeu se vor
 chema. ¹⁰ Fericiți sunt cei prigoniți din pri-
 cină că-s drepti, că a lor este împărăția ce-
 rurilor. ¹¹ Fericiți veți fi când vă vor ocări și
 vor scorni orice rău împotriva voastră din
 pricina mea. ¹² Bucurați-vă și vă veseliți, că
 plata voastră multă va fi în ceruri, căci așa
 au prigunit și pe proorocii de mai nainte
 de voi. ¹³ Voi sunteți sarea pământului, iar
 dacă sarea se va strica, cu ce se va săra?
 De nimic nu mai e bună decât să fie arun-
 cată afară, ca să fie călcată în picioare de
 oameni. ¹⁴ Voi sunteți lumina lumii; nu se
 poate ascunde cetatea care stă pe munte.
¹⁵ Nimeni nu aprinde lumânarea ca să o pu-

³. Săraci cu duhul se chiamă acei oameni
 cari-și dau seama de lipsa lor de desăvârșire
 morală sau de fapte bune și simt trebuință de
 ajutorul dumnezeesc, pe care-l doresc și caută
 din toată inima.

¹¹. De aci și până la vers. 16, Mântuitorul se
 adresează sfinților apostoli, căci ei mai ales
 aveau să îndure prigoniri din cauza propove-
 duirii cuvântului lui Dumnezeu.

¹². Apostolii aveau chemarea de a înrăuri cu
 cuvântul și cu fapta asupra lumii putrede din

nă sub obroc, ci o pune în sfeșnic, ca să lumineze tuturor celor din casă. ¹⁶ Așa să lumineze și lumina voastră înaintea oamenilor, ca să vadă faptele voastre cele bune și să preamăriască pe Tatăl vostru cel din ceruri. ¹⁷ Să nu socotiți că am venit să stric Legea sau prorocii; n'am venit să stric, ci să împlinesc. ¹⁸ Căci adevăr vă spun: cât va fi cerul și pământul, nu va pieri din Lege

punct de vedere moral și religios și a o face plăcută lui Dumnezeu. De aci asemănarea cu sarea. Dacă vreodată sarea ar pierde puterea de a săra, n'ar fi bună de altceva decât de a fi aruncată. La noi nu se aude de sare care să se strice, în Palestina însă sarea se strică adesea, pentru că acolo ea se scoate din apa Mării Moarte și este amestecată cu alte substanțe, mai ales cu var, care o fac să se strice.

¹⁶. Lumina adevărului și a dreptății se aprinsese în apostoli, ca să lumineze și altora. De aceea ei nu se puteau ascunde sau da înapoi dela prigoniri, ci trebuiau să răspândiască lumina lumina din sufletul lor, orice ar fi fost să îndure. Așa de puțin posibil și firesc ar fi fost ca ei să dea înapoi, cum ar fi unei cetăți așezate pe vârf de munte să se ascundă vederii.

¹⁷. „Să împlinesc” are aci înțelesul de: „să pun în practică, să desăvârșesc”. Tot ce n'a fost esențial în Vechiul Testament a căzut dela sine, iar ce a fost esențial și de folos permanent, a trecut în creștinism, care l-a dezvoltat, complectat și spiritualizat.

¹⁸. „Un Iota sau un colțisor de literă”, este o zicătoare cu înțelesul de „cea mai mică parte dintr'un lucru”. Iota era în grecește (și iod în ebrește) cea mai mică literă a alfabetului, iar

o iotă sau un colțișor de literă înainte de a se împlini toate. ¹⁹ Cine dar va nesocoti una din aceste foarte mici porunci și va învăța pe oameni să facă la fel, se va chema foarte mic în împărăția cerurilor; iar cine le va ține și învăța, mare se va chema în împărăția cerurilor. ²⁰ Căci vă spun, că dacă dreptatea voastră nu va fi mai presus decât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra în împărăția cerurilor. ²¹ Ați auzit că s'a zis celor de demult: „Să nu ucizi. Cine va ucide, vinovat va fi înaintea judecății”. ²² Iar Eu vă zic, că oricine se mânie pe fratele său, vinovat va fi înaintea judecății; iar cine va zice fratelui său „netrebnicule”, vinovat va fi înaintea soborului și cine-i va zice „ne-

colțișor e o parte, o bucată de literă. Legea rămâne în partea ei esențială, pentru că a fost primită în creștinism și desăvârșită.

²¹. Eșire ²⁰, ¹³. Judecată erau tribunalele din fiecare oraș. Ele se compuneau, după unii, din șapte, după alții, din douăzeci și trei de membri, și puteau judeca orice fel de pricină. Pentru pricinile mari se putea face apel la Sinedriu. Sinedriul era cea mai înaltă instanță judecătorească civilă și bisericească a iudeilor, își avea reședința în Ierusalim și consta din 70 de membri și un președinte, care era de obicei marele preot. Membrii erau de trei feluri: arhieriei sau căpeteniile preoților, cărturarii sau învățătorii de lege mai cu vază și bătrânii sau notabilii poporului.

²². Racă înseamnă „secătură”, prost”. Vorba „nebun” are aci înțelesul de „nelegiuit, fără Dumnezeu”. Focul gheenei sau gheena focului este expresie sinonimă cu focul iadului. Gheena

bunule", va fi vrednic de focul gheenei.
²³ Deci dacă duci darul la altar și acolo îți aduci aminte, că fratele tău are ceva împotriva ta, ²⁴ lasă darul acolo, înaintea altarului și mergi mai întâi de te împacă cu fratele tău și apoi întoarce-te și adu-ți darul.
²⁵ Înțelege-te degrab cu protivnicul tău, până ești pe cale cu el, ca nu cumva protivnicul să te dea pe mâna judecătorului și judecătorul pe a slujitorului și să fii aruncat în închisoare. ²⁶ Adevăr îți spun, nu vei eși de acolo până ce nu vei da cel din urmă ban.
²⁷ Ați auzit că s'a zis „Să nu săvârșești adulter“, ²⁸ eu însă vă spun că oricine privește o femeie cu poftă, a și săvârșit adulter cu ea în inima sa. ²⁹ Și dacă ochiul tău drept te smintește, scoate-l și-l aruncă, căci mai de folos îți este să piară unul din membrele tale, decât tot trupul tău să fie aruncat în gheena. ³⁰ Și dacă mâna ta dreaptă te smin-

(Ghe-Hinom) era o vale spre miazăzi de Ierusalim. Acolo era altă dată altarul zeului Moloch, căruia evreii îi aduceau jertfă pe propriii lor copii. Regele Iosia declară acest loc de spurcat și de atunci se aruncau în el gunoaiile și murdăriile din cetate. Un foc nestins mistuia gunoaiile. De aci asemănarea cu focul iadului.
²⁵. Slujitorul era cel însărcinat cu aducerea la îndeplinire a pedepselor date de judecători. Acest slujitor era de obicei hassan-ul, adică păzitorul sinagogii.

²⁷. Eșire. 20,21.

²⁹. ³⁰. Te smintește însemnează: „te duce la păcat, te face să păcătuiești“. Ochiul și mâna dreaptă inchipuiesc ceea ce ne este mai drag și

tește, taie-o și o aruncă, căci mai de folos
fiți este să piară unul din membrele tale, de-
cât tot trupul tău să fie aruncat în gheena.
³¹ S'a zis iarăși: „Cine-și va lăsa femeea, să-i
dea carte de despărțire“, ³² Eu însă vă spun,
că cine-și lasă femeea, în afară de pricină
de adulter, o face să săvârșească adulter și
cine se căsătorește cu cea lăsată, săvârșește
adulter. ³³ Ați auzit apoi că s'a zis celor de
demult: „Să nu juri strâmb“ ci în numele
Domnului să faci jurămintele tale“, ³⁴ iar
Eu vă spun: Nicidecum să nu jurați, nici pe
cer, căci el este tronul lui Dumnezeu; ³⁵ nici
pe pământ, căci este scăunașul picioarelor
Lui; nici pe Ierusalim, căci este cetatea ma-
relui împărat. ³⁶ Nici pe capul tău să nu juri,
căci nu poți face un fir de păr alb ori ne-
gru. ³⁷ Cuvântul vostru să fie; așa, ceea ce este
așa, și ce, este nu, să fie nu; iar ce e mai
mult decât acestea dela cel rău este. ³⁸ Ați
auzit că s'a zis: „Ochiu pentru ochiu și din-
te pentru dinte“ ³⁹ iar Eu vă spun: Nu vă
împotriviți celui rău, ci de te lovește cineva
peste obrazul drept, întoarce-i-l și pe celăl-
alt; ⁴⁰ și celui ce voiește să se judece cu ti-
ne și să-ți ia cămașa, lasă-i și haina; ⁴¹ și cu

mai de trebuință. Mântuitorul zice că trebuie
să ne lipsim chiar de ceea ce ne este drag ca
ochiul și de trebuință ca mâna, dacă aceea ne
duce la păcat.

³¹. Deuteronom. 24,1. Despărțirea căsătoriei se
făcea la iudei cu foarte mare ușurătate pe vre-
mea Mântuitorului, de aceea El îi pune stavilă.

²³. Levitic. 19,12. Deuteronom 28,21.

³⁹. Eșire. 21,24.

cel ce te silăște să mergi un drum de o milă, mergi două; celui ce-ți cere, dă-i, și pe cel ce vrea să se împrumute dela tine, nu-l alunga. ⁴³ Ați auzit că s'a zis: „Iubește pe aproapele tău“ și urăște pe vrăjmașul tău, iar Eu vă spun: Iubiți pe vrăjmașii voștri și rugați-vă pentru cei ce vă prigonesc, ⁴⁵ ca să fiți fii ai Tatălui vostru din ceruri, că El face să răsară soarele peste cei răi și peste cei buni și să plouă peste cei dreapți și peste cei nedrepți. ⁴⁶ Căci dacă iubiți numai pe ceice vă iubesc, ce merit aveți? Nu fac oare așa și vameșii? ⁴⁷ Și dacă îmbrățișați numai pe frații voștri, ce lucru deosebit faceți? Nu fac oare așa și păgânii? ⁴⁸ Voi fiți dar desăvârșiți, cum desăvârșit este Tatăl vostru ceresc.

⁴⁰. În original nu e cămașă și haină, ci tunică și manta. Tunica ținea locul cămășii, căci se purta pe piele, iar mantaua se purta pe deasupra servia și de învelit noaptea; de aceea era și mai de preț.

⁴². Mila este o măsură de lungime, care variază. Astfel la romani era de o mie de pași, iar mila marină de azi are 1850 metri, pe când mila franceză, engleză, germană, italiană, etc., are întinderi diferite.

⁴³. Levitic 19.18.

⁴⁴. În unele texte se găsește adaosul: „Binecuvântați pe ceice vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc, rugați-vă pentru cei ce vă nedreptătesc și vă persecută“ (cfr. Luca 6.27).

6. Milostenia. Rugăciunea. Pöstul.
Nepurtarea de prea mare grijă de cele
trupeşii.

¹ Luați aminte să nu săvârșiți milostenia voastră înaintea oamenilor, ca să fiți văzuți de ei; altfel nu veți avea plată dela Tatăl vostru din ceruri. ² Deci, când faci milostenie, nu trâmbița înaintea ta, precum fac fățarnicii în sinagogi și pe ulițe, ca să fie lăudați de oameni; adevăr vă spun, acesta este singura lor plată. ³ Ci tu, când faci milostenie, să nu știe mâna stângă ce face dreapta, ⁴ ca să se facă milostenia ta în ascuns și Tatăl tău, care vede în ascuns, îți va răsplăti la arătare. ⁵ Și când vă rugați, nu fiți ca fățarnicii, că- rora le place să se roage stând drepti în sinagogi și la colțurile ulițelor, ca să se arate oamenilor; adevăr vă spun aceasta este singura lor plată. ⁶ Ci tu, când te rogi, intră în camera ta și, încuind ușa, roagă-te Tatălui tău, care este de față chiar în ascuns și Tatăl tău, care vede în ascuns, îți va răsplăti la arătare. ⁷ Și când vă rugați, nu sporiți multe ca păgânii, cari socotesc, că grăind multe, vor fi auziți. ⁸ Deci să nu vă asemănați cu ei, căci știe Tatăl vostru de ce aveți trebuință, înainte de a-I cere voi. ⁹ Așa dar rugați-vă astfel: Tatăl nostru, care ești în ceruri, sfințias-

6 ¹. In original se zice „dreptate“ care cuprinde în sine, după învățătura cărturarilor iudei și creștini, trei fapte bune: milostenia, rugăciunea și postul.

că se numele tău; ¹⁵ vie împărăția ta, facă-se voia ta, precum în cer și pe pământ; ¹¹ pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi; ¹² și iartă-ne greșalele noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri; ¹³ și nu ne duce în ispită, ci izbăvește-ne de cel rău. ¹⁴ Că de iertați oamenii greșalele lor, și vouă vă va ierta Tatăl vostru ceresc; ¹⁵ iar dacă nu iertați oamenii, nici Tatăl Vostru nu vă va ierta greșalele voastre. ¹⁶ Și când postiți, nu fiți posomorâți ca fățarnicii, cari și schimonosesc fețele, ca să arate oamenilor că postesc; adevăr vă spun, aceasta este singura lor plată. ¹⁷ Ci tu când postești, unge-ți capul și spală-ți fața, ¹⁸ ca să nu te arăți oamenilor că postești; ci Tatălui tău, care este de față și în ascuns, și Tatăl tău, care vede în ascuns, îți va răsplăti la arătare. ¹⁹ Nu vă adunați comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde hoții le desgroapă și le fură; ²⁰ ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia nici rugina nu le strică și unde hoții nu le fură; ²¹ că unde este comoara voastră, acolo va fi și inima voastră. ²² Luminătorul trupului este ochiul. Dacă ochiul îți este sănătos, tot trupul îți va fi luminat; ²³ iar dacă ochiul îți este bol-

¹⁷. Iudeii de pe vremea Mântuitorului obicinui-
au să-și ungă părul capului și barba cu uleiuri
parfumate, iar când postiau nu numai că nu-și
mai ungeau părul, dar nici nu-l pieptănau și
nu-și spălau fața.

¹⁹. Comorile constau în acele vremuri din
vestimente scumpe, din giuvaericele de aur și de
argint și din pietre prețioase.

nav, tot trupul îți va fi întunecat. Deci, dacă lumina care-i în tine este întunerec, cu cât mai mare va fi întunerecul? ²⁴ Nimeni nu poate sluji la doi stăpâni, căci sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau la unul va ține și pe celălalt îl va disprețui; nu puteți sluji lui Dumnezeu și lui Mamona. ²⁵ De aceea vă spun: Nu vă îngrijiți pentru viața voastră, ce veți mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca; nu este oare viața mai mult decât hrana și trupul decât îmbrăcămintea? ²⁶ Uitați-vă la păsările cerului că nu seamănă, nici secără, nici adună în grânare și Tatăl vostru cerească le hrănește. Nu sunteți voi oare mai mult de cât ele? ²⁷ Și cine dintre voi îngrijindu-se, poate adăoga măcar un cot la statul său? ²⁸ Și de îmbrăcămintea de ce duceți grijă? Priviți cu luare aminte la crinii câmpului, cum cresc: nu se ostenesc, nici torc. ²⁹ Și vă spun că nici Solomon în toată slava lui nu s'a îmbrăcat ca unul din ei. ³⁰ Iar dacă Dumnezeu îmbracă astfel iarba câmpului, care astăzi este și mâine se aruncă în cuptor, nu vă va îmbrăca cu mult mai mult pe voi, puțin credin-

²⁴. Lumina care este în tine este cugetul, conștiința morală. Dacă conștiința este luminată de harul dumnezeesc, ne arată limpede ce este bine și ce este rău. Dacă nu este luminată, ci ne conducem numai de puterile noastre firești, atunci rătăcim, umblăm în întuneric.

²⁵. Mamona este cuvânt siriac și înseamnă bogăție. Aci bogăția e personificată, ca și când ar fi o zeitate.

cioșilor? ³¹ Nu vă îngrijiți dar, zicând: Ce o să mâncăm, sau ce o să bem, sau cu ce o să ne îmbrăcăm? ³² Că toate acestea păgânii le caută și Tatăl Vostru ceresc știe că aveți trebuință de ele. ³³ Căutați dar mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui și toate acestea vi se vor da pedesupra. ³⁴ Nu vă îngrijiți prin urmare de ziua de mâine, căci ziua de mâine va îngriji de sine. Este deajuns fiecărei zile răutatea ei.

*7. Sfârșitul predicii de pe munte.
Indemnul de a nu judeca cu ușurință.
Rugăciunea de cerere. Calea mântuirii
și a pierzării. Proorocii mincinoși.
Glasul înțelepciunii.*

¹ Nu judecați, ca să nu fiți judecați; ² căci cu judecata cu care judecați, veți fi judecați și cu măsura cu care măsurați, vi se va măsura. ³ De ce vezi paiul din ochiul fratelui tău, iar bârna din ochiul tău n'o bagi în seamă? ⁴ Sau cum vei zice fratelui tău: Stai să-ți scot paiul din ochiu, când iată bârna este în ochiul tău? ⁵ Fățarnice, scoate întâi

³⁴. Toate acestea adică: mâncarea, băutura și îmbrăcămintea. — Este deajuns zilei răutatea ei. În fiecare zi omul are destule necazuri și supărări, care-i sunt prea deajuns, așa că nu trebuie să și-le înmulțească în zadar gândindu-se la cele de a doua zi.

bârna din ochiul tău și atunci vei vedea să
scoti paiul din ochiul fratelui tău. ⁶ Nu dați
ce este sfânt câinilor, nici aruncați mărgări-
tarele voastre porcilor, ca să nu le calce în
picioare și să se întoarcă să vă sfășie. ⁷ Ce-
reți și vi se va da, căutați și veți găsi, bateți
și vi se va deschide; ⁸ căci oricine cere, ca-
pătă, cine caută găsește și celui ce bate îi se
deschide. ⁹ Sau cine dintre voi este omul,
care să dea piatră fiului său, dacă-i cere
pâine, ¹⁰ sau șarpe, dacă-i cere pește? ¹¹ Deci
dacă voi, cari sunteți răi, știți să dați daruri
bune copiilor voștri, cu cât mai vărtos Tatăl
vostru din ceruri va da bunătăți celor ce-I
cer? ¹² Toate câte vreți dar să vă facă oame-
nii, faceți-le și voi la fel, căci aceasta este
Legea și proorocii. ¹³ Intrați pe poarta cea
strâmtă, căci largă este poarta și lată calea

7°. Ce este sfânt în general, adică: învă-
țăturile credinței, cele de mare preț și greu de
înțeles de mințile neluminate de Duul Sfânt,
sfintele taine ș. a. Mărgăritarele sunt ceea ce
este sfânt și deci prețios pentru creștini... Căi-
nii și porcii erau animale spurcate la iudei.
Căinii erau socotiți ca icoana oamenilor neru-
șinați și bârfitori, iar porcii a oamenilor decă-
zuți moralmente, stricați. Acest înțeles îl au și
aci.

¹². Este Legea... în aceasta stă, la aceasta se
reduce Legea și proorocii. Sub numele de Lege
se înțelegeau cele cinci cărți ale lui Moise,
iar sub numele de prooroci cărțile celor 4 proo-
roci mari și ale celor 12 prooroci mici. La
prooroci se numărau de unii și cărțile: Iosua,
Judecători, Samuel și Regi.

ce duce la pieire și mulți intră pe ea, ¹⁴ dar strâmtă este poarta și îngustă calea ce duce la viață și puțini sunt cari o găsesc. ¹⁵ Feriți-vă de proorocii mincinoși, cari vin la voi îmbrăcați în blană de oi, iar pe dinlăuntru sunt lupi răpăreți. ¹⁶ După roadele lor îi veți cunoaște, căci se culeg oare struguri din spini sau smochine din ciulini? ¹⁷ Așa orice pom bun face roade bune; iar pomul rău face poame rele. ¹⁸ Nu poate pomul bun să facă roade rele, nici pomul rău să facă roade bune. ¹⁹ Orice pom care nu face rod bun, se taie și în foc se aruncă. ²⁰ Drept aceea după roadele lor îi veți cunoaște. ²¹ Nu oricine-Mi zice: „Doamne, Doamne“ va intra în împărăția cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu din ceruri. ²² Mulți vor zice în ziua aceea: „Doamne, Doamne, au nu în numele Tău am proorocit și în numele Tău am isgonit demonii și în

²². În ziua aceea, adică în ziua judecății de apoi. În numele Tău am proorocit..., am isgonit drăcii... am făcut minuni. Proorocirea, alungarea demonilor și facerea de minuni sunt daruri dumnezeiești, care arată că cel care le posedă are multă credință. Credința singură însă, neînsoțită de fapte bune sau neunită cu dragostea, nu mântuiește pe om, cum lămurit spune sf. apostol Pavel: „De aş putea prooroci şi aş şti toate tainele şi aş stăpâni toată cunoştinţa şi aş avea credinţă încât să mut din loc şi munţii, iar dragoste n'aş avea, nimic nu sunt“ (I Corint 13, 2). Prin urmare acei despre cari vorbeşte Mântuitorul aci erau lipsiți de dragoste și de aceea îi va osândi în ziua judecății.

nămele Tău am făcut minuni multe" ? ²³ Și atunci le voi mărturisi : „Niciodată nu v'am cunoscut ; depărtați-vă de Mine cei ce lucrați fărădelegea". ²⁴ Oricine aude dar aceste cuvinte ale Mele și le împlinește, este asemenea cu bărbatul înțelept, care și-a clădit casa pe stâncă. ²⁵ Și a căzut ploaie și au venit izvoarele și au suflat vânturile și au năpădit casa aceea, dar ea nu s'a dărâmat, căci era întemeiată pe stâncă. ²⁶ Și oricine aude aceste cuvinte ale Mele și nu le împlinește este asemenea cu bărbatul nerod, care și-a clădit casa pe nisip. ²⁷ Și a căzut ploaie și au venit izvoarele și au suflat vânturile și au izbit casa aceea și s'a dărâmat și căderea ei a fost mare. ²⁸ Și când a sfârșit Iisus cuvintele acestea, erau uimite gloatele de învățătura Lui, ²⁹ căci le învăța ca unul ce are putere deplină, iar nu ca învățătorii lor de Lege.

8. Vindecarea unui lepros, a slugii sutașului, a soacrei lui Petru și a altora. Urmarea lui Iisus. Potolirea furtunii pe mare. Vindecarea a doi îndrăciți.

¹ Coborându-se Iisus de pe munte, au mers după El gloate multe. ² Și iată un lepros, apropiindu-se de El, se plecă înaintea Lui zicând : „Doamne, dacă voiești, poți să mă

²⁶—²⁷. Stânca este Iisus Christos, Mântuitorul neamului omenesc. Casa este viața și soarta omului.

cureți". ³ Iar Iisus întinzând mâna, l-a atins zicând: „Voiesc, fii curătat" și îndată s'a curățit lepre aceluia. ⁴ Și-i zise Iisus: „Vezi să nu spui nimănui, ci du-te de te arată preotului și dă jertfa pe care a rânduit-o Moise, ca mărturie". ⁵ Și intrând în Capernaum, s'a apropiat de El un sutaș, rugându-L și zicând: ⁶ „Doamne, sluga mea zace în casă paralizat și se chinuește cumplit". ⁷ Zis-a Iisus lui: „Voiu veni și-l voi vindeca". ⁸ Dar sutașul răspunse și zise: „Doamne, nu sunt vrednic să intri sub acoperământul meu, ci zi numai cu cuvântul și se va vindeca sluga mea, ⁹ căci și eu sunt om supus stăpânirii, am sub mine ostași, și zice acestuia: „Du-te" și se duce, și altuia: „Vino" și vine, și slugii mele: „Fă acest lucru" și-l face. ¹⁰ Iar Iisus auzind acestea, se minună și zise celor ce mergeau după Dânsul: „Adevăr vă spun, că nici în Israel n'am aflat atâta credință. ¹¹ Și vă mai spun, că mulți dela răsărit și dela apus vor veni și

8 ⁶. Lepra era o boală grea și molipsitoare. Cei atinși de ea erau socotiți ca necurați (Levitic ^{13,13}), trebuiau să locuiască afară din sat sau oraș și să nu vină în atingere cu nimeni. Dacă cumva vreun lepros se însănătoșea, trebuia să se arate preoților și să aducă un sacrificiu (Levitic ^{14,1}). Numai după aceea era primit din nou între oameni. Indemnând pe leprosul ce se vindecase să se înfățișeze preotului, Mântuitorul arată prin aceasta respectul ce purta Legii.

⁶. Sutașul era un ofițer roman mai mare peste o sută de oameni.

se vor ospăta cu Avram și cu Isac și cu Iacov în împărăția cerurilor; ¹² iar fiii împărăției vor fi aruncați în întunerecul de afară. Acolo va fi plâns și scrășnire de dinți". ¹³ Apoi zise sutașului „Du-te și să-ți fie cum ai crezut". Și s'a vindecat sluga lui chiar în acel ceas. ¹⁴ Și intrând Iisus în casa lui Petru, văzu pe soacra lui zăcând, cuprinsă de friguri, ¹⁵ și se atinse de mâna ei și o lăsară frigurile și se sculă și le sluji. ¹⁶ Iar când s'a făcut seară I-au adus mulți îndrăciți și El alungă duhurile cu cuvântul și vindecă pe toți bolnavii, ¹⁷ ca să se împlinască ceea ce s'a grăit prin Isaia proorocul care zice: „A luat asupra-și slăbiciunile noastre și le-a purtat". ¹⁸ Și văzând Iisus gloate multe în jurul Său, a poruncit ucenicilor să treacă la celălalt țărm. ¹⁹ Și apropiindu-se un cărturar, li zise: „Învățătorule,

¹¹. Vor ospăta cu Avram..., adică vor lua parte la fericirea dreptilor împreună cu patriarhii Avram, Isac și Iacov, cari erau socotiți de iudei ca cei mai fericiți. Împărăția cerurilor este dar asemănată aci, și în alte locuri, cu un ospăt.

¹². Fiii împărăției sau iudeii, poporul ales al lui Iehova, ca urmași ai lui Avram.—Întunericul de afară... Ospetele se dau în orient de obicei seara în săli bine luminate. Cine nu lua parte la ospăt, sta deci afară în întuneric. Împărăția lui Dumnezeu este înfățișată aci ca o sală de ospăt. Cine nu e deci în ea, este în întunericul de afară, dimprejurul ei.

¹⁷. Isaia 53,4.

Te voui urma oriunde vei merge". ²⁰Și Iisus îi zise: „Vulpile au vizuini și pasărilor cerului cuiburi, dar Fiul Omului n'are unde să-și plece capul". ²¹Iar unul dintre ucenici îi zise: „Doamne, dă-mi voie întâi să mă duc să îngrop pe Tatăl meu". ²²Dar Iisus îi zise: „Vino după Mine și lasă pe morți să-și îngroape morții". ²³Și urcându-Se într'o corabie. Il urmară ucenicii ²⁴și iată furtună strașnică se făcu pe mare, încât corabia se acoperia de valuri, iar El dormia. ²⁵Și apropiindu-se de El ucenicii, Il deșteptară, zicând „Doamne, scapă-ne că pierim". ²⁶Iar El le-a zis: „De ce sunteți așa de fricoși, puțin credincioșilor?" Apoi sculându-Se, a certat vânturile și marea și s'a făcut liniște adâncă. ²⁷Iar oamenii se mirau, zicând: „Ce fel de om este acesta, că și vânturile și marea ascultă de El?". ²⁸Și trecând dincolo în ținutul gadarenilor, L-au întâmpinat doi îndrăciți cari eșiau din morminte, așa de

²². Lasă pe cei morți... Prin morți se înțelege aici cei cari n'au crezut în Mântuitorul și erau afundați în păcate. E vorba prin urmare de morți moralmente. Aceștia — zice Domnul — să îngroape pe morții fizici, iar cel ce vrea să urmeze Lui, să-I urmeze.

²⁸. Ținutul gadarenilor era pământul dinspre miazăzi și răsărit de marea Galileei, și se numea astfel după capitala sa, care era cetatea Gadara. I se mai zicea și ținutul gherghesenilor, după orașelul Gherasa sau Gherghesa.— Din morminte... Mormintele erau adesea la iudei peșteri naturale sau săpate de mâna omeneas-

furioși, că nimeni nu putea trece pe calea aceea ²⁹ și strigară: „Ce este între noi și Tine, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu? Venit-ai aci să ne muncești mai înainte de vreme?” ³⁰ Și era departe de dânșii o turmă de porci la păscut. ³¹ Iar dracii îl rugară, zicând: „Dacă ne scoți din aceștia, trimite-ne în turma de porci”. ³² Și le zise: „Duceți-vă”. Și eșind, au intrat în turma de porci și iată toată turma se aruncă de pe povârniș în mare și pieri în apă. ³³ Iar păzitorii fugiră și ducându-se în cetate, spuseră toate, și cele despre îndrăciți. ³⁴ Și toți oamenii din cetate eșiră să întâmpine pe Iisus și văzându-L, îl rugară să plece din hotarele lor.

că în stânci. Ținutul gadarenilor este bogat în munții calcaroși, în cari se găsesc numeroase peșteri.

²⁹. Ce este între noi și Tine? adică: Ce ai cu noi? De ce ne persecuți? Ce ți-am făcut noi? Lasă-ne în pace. Mai înainte de vreme adică de judecata de apoi, când, împreună cu oamenii, vor fi judecați și demonii.

^{31—32}. Turma de porci... Porcul era socotit de iudei, drept animal spurcat și nu-i mâncau carnea. Prin Galileea și Perea se creșteau totuși porci, fie de iudei pentru negoț, fie de păgâni.

³⁴. Paguba ce gadarenii avură prin înecarea porcilor le orbi mintea, așa că în loc de a dori să vadă și alte minuni ale Mântuitorului și să-I asculte învățătura, ei îl rugară să părăsească ținutul lor.

*9. Vindecarea unui slăbănog. Chemarea
lui Matei. Nepostirea ucenicilor. Invierea
ficei lui Iair. Alte vindecări. Seceriș
mult, secerători puțini.*

¹ Urcându-se Iisus din nou în corăbie, trecu dincoace și veni în cetatea Sa. ² Și iată li aduseră un slăbănog întins pe un pat. ³ Și văzând Iisus credința lor, zise slăbănogului: „Indrăznește, fiule. iertate sunt păcatele tale“. ⁴ La acestea unii dintre cărturari ziceau în sine: „Acesta hulește“. ⁵ Dar Iisus cunoscând gândurile lor, zise: „Pentru ce cugetați rele în inimile voastre? ⁶ Căci ce este mai lesne de zis: „Iertate sunt păcatele tale“, sau: „Scoală-te și umblă?“. ⁷ Și ca să știți, că putere are pe pământ Fiul Omului să ierte păcatele — zise slăbănogului —: „Scoală-te, ia-ți patul și du-te acasă“. ⁸ Și sculându-se slăbănogul și-a luat patul și s'a dus acasă. Iar gloatele văzând aceasta, se înspăimântară și laudară pe Dumnezeu, care a dat astfel de putere oamenilor. ⁹ Mergând Iisus de acolo, văzu șezând la vamă un om, care se chema Matei și-i zise: „Urmează-Mă“. Și el sculându-se, îl urmă. ¹⁰ Și când ședea la masă în casă, iată mulți vameși și păcătoși, venind, șezură

9 ¹. Cetatea Sa este Capernaum, în care locuia Mântuitorul cea mai mare parte de timp

⁹. Romanii înființaseră vămi mai în fiecare oraș și le dau în arendă. Matei era dar vameșul orașului Capernaum.

împreună cu Iisus și cu ucenicii Lui. ¹¹ Văzând aceasta fariseii, ziceau ucenicilor Lui : „Pentru ce mănâncă. Învățătorul vostru cu vameșii și cu păcătoșii?”. ¹² Iar El auzindu-i, le zise : „N'au trebuință de doftor cei sănătoși, ci cei bolnavi. ¹³ Deci duceți-vă și învățați ce însemnează : „Milă voesc, iar nu jertfă”, căci n'am venit să chem la pocăință pe drepti, ci pe păcătoși”. ¹⁴ Atunci veniră la El ucenicii lui Ioan și ziseră : „Pentru ce noi și fariseii postim, iar ucenicii tăi nu postesc?”. ¹⁵ Și le zise Iisus : „Pot oare jeli nuntașii cât timp este mirele cu ei ? Ci vor veni zile când mirele va fi luat dela ei și atunci vor posti. ¹⁶ Nimeni nu pune la haină veche petec de pânză nouă, căci adaosul rupe din haină și ruptura mai rea se face.

¹³. Milă voesc... cuvinte din proorocul Ozea (6, 6) care însemnează, că Dumnezeu cere dela noi fapte de caritate, iar nu forme de cult.

¹⁴. Noi și fariseii postim... Fariseii postiau de două ori pe săptămână : Luni și Joi, în amintirea urcării și scoborării lui Moise de pe muntele Sinai. Afară de aceasta își impuneau de bunăvoie o mulțime de alte posturi. Ucenicii sfântului Ioan Botezătorul postiau deasemenea foarte mult, ca și învățătorul lor.

¹⁵. Mântuitorul se aseamănă pe Sine aci cu un mire, iar pe apostoli cu nuntașii sau cu fiii nunței, cum se zice în original. Postul fiind un semn de jale, de tristețe, nu poate fi impus nuntașilor cât timp mirele este cu ei. Când însă mirele va fi luat dela ei, adică după patimile, învierea și înălțarea Domnului la cer, vor posti, se vor întrista și vor suferi destul.

¹⁷Nici nu se pune vin nou în bordufuri vechi, iar de se pune, bordufurile se sparg și vinul se risipește și bordufurile se strică, ci vinul nou se pune în bordufuri nouă și așa se păstrează și unul și altele". ¹⁸Pe când le vorbea acestea, iată un fruntaș intrând. I se închină, zicând: „Fica mea muri acum. Vino dar, pune-Ți mâna pe dânsa și va învia". ¹⁹Și sculându-se Iisus, Il urmară și ucenicii. ²⁰Și iată o femeie, care avea de doisprezece ani curgere de sânge, apropiindu-se pe dinapoi, atinse ciucurele hainei Lui, ²¹căci zicea în sine: „Numai de haina Lui de mă voi atinge, mă voi și vindeca". ²²Iar El întorcându-Se și văzând-o, îi zise: „Indrăznește, fică, credința ta te-a mântuit". Și s'a vindecat femeia din acel ceas. ²³Sosind Iisus la casa fruntașului și văzând pe fluie-

¹⁶. Pânză nouă. — Ideea este că peticul dintr'o astfel de țesătură intră la apă când se spală și devenind astfel mai mic și mai tare, trage la sine materia dimprejur, care, fiind veche, se rupe, așa că ruptura se mărește.

¹⁷. În Palestina vinul se păstrează și azi mai mult în bordufuri decât în vase de lemn, sau de pământ, așa cum se aducea și păstra la noi odinioară untdelemnul.

¹⁸. Fruntaș. Din sfântul Luca (^{8, 41}) și Marcu (^{5, 22}) se știe că acest fruntaș era mai marele sinagogii și că se chema Iair.

²⁰. Ciucurele... Iudeii obicinuiau, potrivit poruncii lui Moise (Numeri (^{15, 38.39}), să poarte ciucuri la colțurile de jos ale hainei de pe deasupra, ca să-și aducă aminte de poruncile lui Dumnezeu și să le împliniască.

rători și mulțimea sgomotoasă, zise: „De-
părtați-vă, căci fata n'a murit, ci doarme“,
²⁴ iar aceia râdeau de El. ²⁵ Și când fu scoa-
să afară mulțimea, El intră, apucă pe fată
de mână și ea se sculă. ²⁶ Și s'a răspândit
vestea despre aceasta în tot pământul acela.
²⁷ Mergând Iisus mai departe, s'au luat după
El doi orbi, strigând și zicând: „Indură-te
de noi, Fiul lui David“. ²⁸ Iar după ce a in-
trat în casă, s'au apropiat de El orbi și le-a
zis Iisus: „Credeți că pot Eu face acest lu-
cru?“ Zis-au Lui „Da, Doamne“. ²⁹ Atunci
le atinse ochii și zise: „Fie-vă după credința
voastră“. Și li se deschiseră ochii, ³⁰ iar Iisus
le-a poruncit cu asprime, zicând: „Vedeți,
nimeni să nu știe“. ³¹ Dar ei eșind, răs-
pândiră vestea despre El în tot pământul
acela. ³² După ce plecară aceia, iată li adu-
seră un mut îndrăcit. ³³ Și după ce a scos
duhul cel rău, grăi mutul și se minună
mulțimea, zicând: „Niciodată, nu s'a văzut
așa ceva în Israel“. ³⁴ Iar fariseii ziceau:
„Cu ajutorul căpeteniei dracilor scoate pe

²³. Fluerați. La înmormântare, iudeii toc-
miau cântători din flaut, precum și bocitoare,
obicei care se păstrează până azi la arabi.

²⁹. Credeți că pot face aceasta? adică: să
vă redau vederea, ceence doriau orbi.

³⁰. Li se deschiseră, expresiunea evreească, al
cărei înțeles este: dobândiră vederea, căci
evreii ziceau despre orbi că au ochii închiși.

³⁴. Căpetenia... adică cu ajutorul căpeteniei
dracilor scoate pe draci. Așa-și închipulau fa-
riseii.

drăci. ³⁵ Și străbătea Iisus toate cetățile și satele, învățând în sinagogi și propoveduind Evanghelia împărăției și vindecând orice boală și orice slăbiciune. ³⁶ Văzând gloatele, I-se făcu milă de ele, că erau chinuite și părăsite ca oile ce n'au păstor. ³⁷ Atunci a zis ucenicilor Săi: „Secerișul este mult, dar lucrători sunt puțini. ³⁸ Rugați deci, pe Domnul secerișului, ca să scoată lucrători la seceris“.

10. *Chemarea celor doisprezece apostoli și trimiterea lor la propoveduire.*

¹ Și chemând la Sine pe cei doisprezece ucenici ai Săi, le dăde putere peste duhurile necurate, ca să le scoată și să vindece orice boală și orice slăbiciune. ² Iar numele celor doisprezece apostoli sunt acestea: Cel dintâi Simon, zis Petru, și Andrei, fratele lui și Iacov al lui Zevedeu și Ioan, fratele lui, ³ Filip și Vartolomei, Toma și Matei vame-

10. ¹ Apostol însemnează: trimis. Cel dintâi Petru... Nu în înțelesul, că Petru ar fi fost mai mare sau mai presus de ceilalți apostoli, ci în înțelesul că el, dimpreună cu fratele său Andrei, au fost cei dintâi chemați la apostolat, cum se vede din cap. ^{4, 18, 20} și cum reese din numărarea îndată după ei a lui Iacov și Ioan, cari au fost chemați curând în urma lor (cap. ^{4, 21, 22}).

^{3, 4} Vartolomei însemnează Fiul lui Tolmei și este numele pe care l-a purtat ca apostol Natanael, (Ioan ^{1, 40, 21, 2}). Lebeu sau Tadcu

șul, Iacov al lui Alfeu și Levi care s'a numit Tadeu, ⁶ Simon Cananeanul și Iuda Iscariotul, care L-a și trădat. ⁷ Pe acești doisprezece i-a trimis Iisus, poruncindu-le și zicând: „La păgâni să nu mergeți și în cetate de samarineni să nu intrați, ⁸ ci mergeți mai vartos la oile pierdute ale casei lui Israel. ⁹ Și mergând propoveduiți, spunând: „S'a apropiat împărăția cerurilor“. ¹⁰ Iar pe bolnavi vindecați-i, pe morți înviați-i, pe leproși curățiți-i, dracii alungați-i. În dar ați luat, în dar dați. ¹¹ Să nu aveți nici aur, nici argint, nici aramă în cingătorile voastre; ¹² nici traistă pe cale, nici două haine, nici încălțăminte, nici toiag, căci vrednic

este Iuda, care s'a numit astfel pentru a putea fi deosebit de Iuda trădătorul. Simon s'a numit Cananeanul după localitatea Cana, sau după o altă localitate necunoscută, numită Canană, iar nu după țara Canaan. După sf. Luca (^{6,10} și Acta ^{1,13}) adevăratul nume al acestui apostol ar fi Zilotul, nume care înseamnă zelos, sau arzător de zel. Iscariotul înseamnă : om sau locuitor din Cariot, orașel din tribul lui Iuda.

⁶. Aci Mântuitorul oprește pe apostoli de a merge să propoveduiască Evanghelia păgânilor și samarinenilor pe cari iudeii îi socotiau spurcați și cu cari nu voiau să vină în atingere. Oile pierdute ale casei lui Israel sunt iudeii păcătoși.

⁹. În cingătorile voastre... Cei vechi purtau banii în cingătoare sau la brâu.

¹⁰. Vrednic este lucrătorul de hrana sa, adică orice lucrător își merită hrana.

este lucrătorul de hrana sa. ¹¹ Și în orice cetate sau sat veți intra, cercetați cine este într'însul vrednic să vă primiască și la acela rămâneți până veți pleca. ¹² Și când intrați într'o casă, urați-i pace. ¹³ Și de va fi vrednică acea casă, va veni pacea voastră peste ea, iar de nu va fi vrednică, se va întoarce la voi. ¹⁴ Și dacă cineva nu vă va primi nici va asculta cuvintele voastre, să eșiți din acea casă sau cetate și să vă scuturați praful de pe picioare. ¹⁵ Adevăr vă spun, că mai ușor va fi pământului Sodomei și Gomorei în ziua judecării decât cetății aceleia. ¹⁶ Iată, eu vă trimit ca pe niște oi în mijlocul lupilor. Fiți dar înțelepți ca șerpii și fără răutate ca porumbeii. ¹⁷ Păziți-vă de oameni, căci vă vor da pe mâna tribunalelor și în sinagogi vă vor biciui. ¹⁸ Chiar și înaintea stăpânilor și a împăraților veți fi duși din pricina Mea, spre a da mărturie înaintea lor și a păgânilor. ¹⁹ Iar când vă vor da lor, nu duceți grijă cum și ce veți vorbi, căci vi se va da în acel ceas ce să vorbiți; ²⁰ că nu voi sunteți cari vorbiți, ci Duhul Tatălui vostru vorbește în voi. ²¹ Și va da frate pe frate la moarte și tată pe fiu și fiii se vor scula împotriva părinților

¹². Urați-i pace... Salutul obicinuit la orientali era și este și azi: „Pace ție”.

¹⁶. Șerpii erau socotiți de cei vechi ca foarte înțelepți, iar porumbeii ca tip de simplitate, adică fără nici un fel de falsitate. De aceea Mântuitorul dă apostolilor ca pildă de urmat aceste două vieți,

și-i vor ucide. Și veți fi urâți, de toți din pricina numelui Meu; ²² dar cine va răbda până la sfârșit, se va mântui. ²³ Iar când vă vor urmări în cetatea aceasta, fugiți în cealaltă, căci adevăr vă zic, nu veți sfârși cetățile lui Israel până ce va veni Fiul Omului. ²⁴ Nu este ucenicul mai presus de dascălul său, nici sluga mai presus de stăpânul său. ²⁵ Destul este ucenicului să fie ca dascălul său și slugii ca stăpânul său. ¹ Dacă pe stăpânul casei l-au numit Beelzebul, cu cât mai vârtos vor bârfi pe casnicii lui? ²⁶ Deci, nu vă temeți de ei, căci nu este nimic acoperit, care să nu se descopere și nimic as-

²⁴. Nu veți sfârșit. Este greu de spus care cuvânt completează ideea din acest pasagiu. Unii au propus să se adauge cuvântul „de evanghelistizat”, adică de adus la credința creștină, alții susțin că trebuie subînțeles „de străbătut”. Și într'un caz și într'altul ceeace rezultă, că a spus Mântuitorul este, că venirea Sa va fi apropiată, așa de apropiată, că apostolii nu vor avea timp să predice Evanghelia sau să fugă din fața prigonirilor prin toate cetățile lui Israel, până ce va veni El. Prin „venirea Sa” se înțelege aci venirea ca să pedepsească pe iudei pentru purtarea lor plină de nerecunoștință față de El, venire care a avut loc la dărâmarea Ierusalimului și împrăștierea iudeilor printre celelalte popoare.

²⁵. Beelzebul sau Beelzebub era numele dat de iudei lui Satan, al cărui nume n'aveau voie să-l pronunțe. Mântuitorul spune în aceste cuvinte, că, dacă pe El îl insultă iudeii numindu-l Beelzebul, cu atât mai mult îi vor insulta pe ei, pe apostoli.

cuns, care să nu se știe. ²⁷ Ceeace va spun Eu în întuneric, voi spuneți la lumină și ceeace auziți la ureche, vestiți de pe case. ²⁸ Și nu vă temeți de cei ce ucid trupul, dar sufletul nu-l pot ucide, ci temeți-vă mai vârtos de cel ce poate pierde și sufletul și trupul în gheena. ²⁹ Nu se vând oare două vrăbii pe un ban? Și nici una din ele nu cade pă pământ fără știrea Tatălui vostru. ³⁰ Iar vouă și perii capului vă sunt numărați. ³¹ De aceea nu vă temeți. Voi prețuiți mai mult decât multe vrăbii. ³² Deci pe oricine Mă va mărturisi înaintea oamenilor, îl voi mărturisi și Eu înaintea Tatălui meu din ceruri. ³³ Și de oricine se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, Mă voi lepăda și Eu înaintea Tatălui meu din ceruri. ³⁴ Să nu socotiți că am venit să aduc pace pe pământ; n'am venit să aduc pace, ci sabie. ³⁵ Căci am venit să răscol pe fiu împotriva tatălui și pe fică împotriva mamei și pe noră împotriva soacrei, ³⁶ și vrăjmașii omului vor fi chiar casnicii lui. ³⁷ Cine iubește pe

²⁶. Orice este adevărat, drept și bun, cum este nevinovăția celor ce cred cu adevărat în Dumnezeu, nu se poate ține ascuns și înăbușit, ci trebuie să iasă la lumină mai curând sau mai târziu.

²⁷. Vestiți de pe case... În orient și mai ales în vechime casele erau joase și acoperișul întins, așa că se putea vorbi de pe el cu ușurință celor de jos.

³². Mărturisi în înțelesul de recunoaște: Pe cine Mă va recunoaște înaintea oamenilor, îl voi recunoaște și Eu.

tată sau pe mamă mai mult de cât pe Mine nu este vrednic de Mine. ³⁸ Și cine nu-și ia crucea și nu vine după Mine, nu este vrednic de Mine. ³⁹ Cel ce și-a aflat viața, o va pierde, și cel ce și-a pierdut viața din pricina Mea, o va afla. ⁴⁰ Cine vă primește pe voi, pe Mine mă primește, și cine mă primește pe Mine, primește pe Cel ce m'a trimis pe Mine. ⁴¹ Cine primește prooroc în nume de prooroc, plată de prooroc va lua și cine primește pe drept, în nume de drept, plată de drept va lua. ⁴² Și cine va adăpa în nume de ucenic pe unul din acești mici numai cu un pahar de apă rece, adevăr vă spun, nu-și va pierde plata.

^{38, 39}. Aci Mântuitorul prezice efectul pe care-l va avea propoveduirea Evangheliei în sânul familiei iudaice și păgâne, ai cărei membri nu vor primi cu toți învățătura evanghelică. În cele următoare se arată deasemeni, că legătura cu El stă mai presus de orice legătură pământească.

⁴¹. În nume de prooroc... este expresie ebraică care însemnează: în calitate de prooroc, ca prooroc. Plată de prooroc va lua, adică va primi aceeași plată ca și proorocul. Acelaș lucru despre: în nume de drept și plată de drept va lua.

*11. Trimișii lui Ioan la Iisus. Asemănarea
fariseilor și învățătorilor de Lege cu
copiii cari se joacă pe piețe. Iisus muștră
câteva cetăți, laudă pe Dumnezeu-Tatăl
și chiamă la sine pe cei osteniți*

1 După ce sfârși Iisus de învățat pe cei doi-
sprezece ucenici ai Săi, plecă de acolo, ca
să învețe și să propoveduiască prin cetăți.
2 Iar Ioan, auzind în închisoare de faptele
lui Christos, trimise să-L întrebe prin uce-
nicii săi: 3 „Tu ești cel cel are să vină, sau
pe altul să așteptăm?” 4 Și răspunzând Iisus,
le zise: „Duceți-vă și spuneți lui Ioan cele
ce auziți și vedeți: 5 Orbii văd și schiopii um-
blă, leproșii se curățesc și surzii aud, morții
se scoală și săracilor se binevestește. 6 Și fe-
ricit este cel ce nu se va scandaliza prin
Mine”. 7 Plecând aceștia, începu Iisus să
vorbiască gloatelor despre Ioan: „Ce ați eșit
să vedeți în pustie? Trestie clătită de vânt?
Nu. 8 Dar ce ați eșit să vedeți? Om îmbrăcat
în haine moi? Iată, cei cari poartă haine

11. 1. 2. Ioan Botezătorul era închis de Irod
Antipa în fortăreața Macheront, (cap. 14, 3). In-
trebarea ce el pune lui Iisus nu pornește din
îndoiala, că Iisus ar fi cu adevărat Mesia, ci
are de scop să convingă de aceasta pe ucenicii
lui, cari tot nu erau dumeriți și să facă pe
Mântuitorul să se arate lumii ca Mesia.

3. Cel ce are să vină sau Cel ce vine este nu-
mele ce iudeii dau lui Mesia cel mult așteptat,

moi, sunt în casele împăraților. * Sau la ce
ați eșit? Să vedeți prooroc? Drept vă spun
și mai mult încă decât prooroc. ¹⁰ El este
despre care s'a scris: „Iată, eu trimit pe în-
gerul meu înaintea feții tale, care-ți va pre-
găti calea“. ¹¹ Adevăr spun că nu s'a ridicat
între cei născuți din femei vreunul mai
mare decât Ioan Botezătorul, dar cel mai
mic în împărăția cerurilor este mai mare
decât el. ¹² Și din zilele lui Ioan Botezăto-
rul până acum împărăția cerurilor se ia cu
deasila și ceice dau năvală o cuceresc, ¹³
căci toți proorocii și Legea până la Ioan au
proorocit ¹⁴ și dacă vreți să înțelegeți, el este
Ilie care va să vie. ¹⁵ Cine are urechi de

*. Scandaliza prin Mine, adică cine va găsi
în purtarea sau în cuvintele Mele ceva care
să-l ducă la păcat.

¹⁰. Maleahi 3, 1.

¹². Din zilele lui Ioan Botezătorul, adică cu
Ioan Botezătorul a început o nouă epocă. Îm-
părăția cerurilor se ia cu deasila... Aceasta va
să zică: Împărăția lui Dumnezeu este râvnită
acum de mulți și dobândirea ei nu este lucru
ușor. Cine vrea s'o dobândiască, trebuie să-și
dea multă osteneală, să întrebuintez chiar
silnicie.

¹³. Căci toți proorocii... Cum s'a spus, cu Ioan
Botezătorul se începe o nouă epocă în istoria
poporului iudeu și a lumii. Până la el s'a pro-
orocit, adică s'a prezis că va veni Mesia. Acum
Mesia a venit, deci proorocia încetează. Tot
astfel și Legea. Ea a preînchipuit pe Mesia și
a pregătit pe popor pentru primirea Lui. Cu
venirea Lui ea încetează dar,

auzit să audă. ¹⁶ Cu cine oare viou asemenea neamul acesta? Asemenea este cu copiii cari stau pe piețe și strigă către ceilalți și zic: ¹⁷ „V'am cântat din fluier și n'ați jucat, v'am cântat de jale și n'ați jelit“. ¹⁸ Că de Ioan care nu mănâncă și nu bea, zice: „Are drac“. ¹⁹ Iar de Fiul Omului care mănâncă și bea, zice: „Om mîncăcios și băutor de vin, prieten al vameșilor și al păcătoșilor“. Dar înțelepciunea se adeverește din lucrurile ei. ²⁰ Atunci începu a mustra cetățile în care se săvârșiseră cele mai multe minuni ale Lui, pentru că nu se pocăiseră: ²¹ „Vai de tine, Corazine! Vai de tine, Betsaido! că de s'ar fi făcut în Tir și în Sidon minunile care s'au făcut în voi, de mult, în sac și în ce-

¹⁴. Iudeii, înțelegând greșit o proorocie a proorocului Maleahi (4. ⁴), credeau, că proorocul Ilie va învia când va fi să vie Mesia și-i va servi de înaintemergător. Mântuitorul combate aci această credință greșită și arată că sf. Ioan Botezătorul este acel al doilea Ilie, prezis de Maleahi.

¹⁵. Nu mânca și nu bea, adică postia.

²¹. Corazin era o cetate a Galileei, pe țărmul lacului Tiberiada. Nu se știe exact în ce loc era așezată. Se crede totuș, că nu era departe de Capernaum. Numele de Betsaida, care însemnează „Casa pescarului“ îl purtau pe vremea Mântuitorului două cetăți, ambele așezate pe țărmul lacului Tiberiadei, nu departe una de alta. Tir și Sidon erau cele două mari cetăți ale Feniciei, renumite prin bogăția, ca și prin corupția moravurilor lor. Sacul (un fel de materie groasă din păr de capră sau de cămilă) și cenușa erau la iudei, ca la toți orien-

nușă s'ar fi pocăit. ²² Să știți dar, că mai ușor va fi Tirului și Sidonului în ziua judecății decât vouă. ²³ Și tu, Capernaume, până la cer te vei înălța? nu, ci până în iad te vei coborî; că dacă s'ar fi făcut în Sodoma minunile care s'au făcut în tine, ea ar fi rămas până azi. ²⁴ De aceea o spun, că mai ușor va fi pământului Sodomei în ziua judecății decât ție". ²⁵ În vremea aceea grăind Iisus, zise: „Mulțumescu-ți, Părinte, Doamne al cerului și al pământului, că ai ascuns acestea de înțelepți și pricepuți și le-ai descoperit pruncilor. ²⁶ Da, Tată, te preaslăvesc, că așa ai binevoit. ²⁷ Toate Mi s'au dat de Tatăl și nimeni nu cunoaște deplin pe Fiul decât numai Tatăl; nici pe Tatăl nu-l cunoaște nimeni deplin decât numai Fiul și cel căruia va vrea Fiul să-i descopere. ²⁸ Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați și Eu vă voi da odihnă. ²⁹ Luați asupra-vă jugul Meu și primiți învățătura Mea, că sunt blând și smerit cu inima și veți afla odihna sufletelor voastre; ³⁰ căci jugul Meu este bun și sarcina Mea ușoară.

talii indeobște, semnele dofului și ale pocăinței. Din sac se făcea sau haină întreagă sau numai cingătoare, iar cenușa se presăra pe cap.

²³. Capernaum era cetatea pe care Mântuitorul o alesese ca reședință a Sa; de aceea zice de el, că s'a ridicat foarte sus.

*12 Iisus domn al Sâmbetei. Vindecarea
unui om cu mâna uscată și a unui demoni-
zat. Păcatul împotriva Duhului Sfânt.
Semnul lui Iona. Mama și frații
Domnului.*

¹ În vremea aceea mergea Iisus Sâmbăta printre semănături, și au flămânzit ucenicii Lui și au început să smulgă spice și să mănânce; ² iar fariseii văzând, au zis Lui: „Iată ucenicii Tăi fac ceea ce nu se cade să facă Sâmbăta“ ³ Iar El a zis: Au n'ați citit ce a făcut David, când a flămânzit, el și cei cari erau împreună cu El? ⁴ Cum a intrat în casa lui Dumnezeu și a mâncat pâinile punerii înainte, care nici lui nici celor dimpreună cu el nu era îngăduit să le mănânce, ci numai preoților? ⁵ Sau n'ați citit în Lege, că preoții Sâmbăta în templu calcă Sâmbăta și nevinovați sunt? ⁶ Ci vă

12. ². Legea lui Moise opria orice fel de muncă în ziua Sâmbetei. Fariseii socotiau deci ca o muncă neîngăduită în această zi smulgerea de spice de către ucenici.

³. I. Samuel 21,¹⁻⁶.

⁴. Pâinele punerii înainte erau 12 pâini care se puneau pe o masă în templu și se schimbau din Sâmbătă în Sâmbătă.

⁵. Preoții erau îndatorați de Lege (Numeri 28. ⁹⁻¹²), să aducă jertfe în fiecare Sâmbătă, ceea ce ar fi putut fi socotit ca o călcare a repaosului rânduit pentru această zi. Totuș nu era soco-

spun : Că aci este cineva mai mare decât templul. ⁷ Și de ați ști ce însemnează : „Milă voesc, iar nu jertfă“, n'ați osândi pe cei vinovați: ⁸ Căci Fiul Omului este domn al Sâmbetei“. ⁹ Trecând de acolo, a intrat într'o sinagogă. ¹⁰ Și iată era acolo un om cu mâna uscată. Și, ca să-L poată învinovăți, unii L'au întrebat, zicând : „Se cade oare a vindeca Sâmbăta ?“. ¹¹ Iar El le-a zis : Care dintre voi este omul care, având o oaie și căzându-i Sâmbăta în groapă, n'o va apuca și scoate ? ¹² Cu cât mai mult prețuește un om de cât o oaie ! Se cade dar a face bine Sâmbăta“. ¹³ Atunci zise omului : „Întinde-ți mâna“, și el o întinse și se făcu sănătoasă ca și cealaltă. ¹⁴ Iar fariseii eșind, se sfătuiră împotriva Lui, ca să-L omoare; ¹⁵ dar Iisus știind aceasta, se duse de acolo și-L urmară gloate multe și El vindecă pe toți bolnavii, ¹⁶ și le porunci să nu-L dea pe față, ¹⁷ ca să se împliniască ceea ce s'a grăit prin Isaia proorocul: ¹⁸ „Iată sluga mea pe care am ales-o, iubitul meu pe care l-a plăcut sufletul meu. Asupra lui voi pune duhul meu și păgânilor va vesti judecata. ¹⁹ El nu se va gâlcevi nici va striga, nici va auzi cine-

tit astfel, ceea ce însemnează că în anume cazuri nu e de condamnat munca în ziua Sâmbetei.

⁶. Acel Cineva mai mare decât templul este Mântuitorul Christos.

⁷. Cuvinte din proorocul Ozea (6, 6) care însemnează că mila sau dragostea prețuește mai mult decât jertfele poruncite de Lege.

va pe ulițe glasul lui. ²⁰ Trăstie zdrobită nu va frânge și feștilă ce fumegă nu va stinge, până ce nu va duce cumpănirea la biruință. ²¹ Și în numele lui vor nădăjdui neamurile. ²² Atunci I-se aduse un îndrăcit orb și mui și-l tămădui, așa că grăia și vedea mutul. ²³ Și se mirau gloatele toate și ziceau: „Nu cumva acesta este fiul lui David?” ²⁴ Iar fariseii auzind, ziceau: „Acest om nu scoate dracii decât cu ajutorul lui Beelzebul, căpetenia dracilor”. ²⁵ El însă cunoscându-le gândurile, le zise: „Orice împărăție care se desbină în sine, se pustiește și orice cetate sau casă, care se desbină în sine, nu va sta. ²⁶ Dacă Satana scoate pe Satana, s'a desbinat în sine; deci cum va sta împărăția lui? ²⁷ Și dacă Eu scot dracii cu ajutorul lui Beelzebul, ucenicii voștri cu cine-l scot? De aceea ei vor fi judecătorii voștri. ²⁸ Iar dacă Eu cu Duhul lui Dumnezeu scot dracii, atunci a ajuns la voi împărăția lui Dumnezeu. ²⁹ Sau cum poate cineva să intre în casa unui om puternic și să-i răpiască lucrurile de nu va lega mai întâi pe cel puternic?”

^{20, 21.} Isaia 42, 1-4. În aceste cuvinte Proorocul arată, că Mesia va fi blând și îndelungrăbdător cu păcătoșii în viața Sa pământească și că dreptatea o va face și pedeapsa o va da când va veni să judece lumea.

^{27.} Ucenicii despre care este vorba aci sunt ucenicii fariseilor, cari se serviau de anume ferburi și de niște formule magice, pe care le credeau întocmite de Solomon spre a scoate dracii din oameni.

Atunci numai îi va jefui casa. ³⁰ Cine nu este cu Mine, este împotriva Mea și cine nu adună cu Mine, risipește. ³¹ De aceea vă spun: Orice păcat și hulă se va ierta oamenilor, dar hulirea Duhului nu se va ierta. ³² Și oricui va zice vreun cuvânt împotriva Fiului Omului, i se va ierta, dar cui va zice împotriva Duhului Sfânt, nu i se va ierta nici în veacul acesta nici în cel ce va veni. ³³ Sau ziceți că pomul este bun și rodul lui bun, sau ziceți că pomul este rău și rodul lui rău, căci după rod se cunoaște pomul. ³⁴ Pui de viperă, cum ați putea grăi lucruri bune, când sunteți răi? Căci din prisosul inimii grăiește gura. ³⁵ Omul bun din comoara bună a inimii scoate cele bune și omul rău din comoara rea scoate cele rele. ³⁶ Ci vă spun: Că de orice cuvânt zadarnic pe care-l vor grăi oamenii, își vor da socoteală în ziua judecării. ³⁷ Căci din cuvintele tale ți se va da dreptate și din cuvintele tale vei fi osândit. ³⁸ Atunci îi ziseră unii din cărturari și din farisei:

³⁰. Cel tare este Satan, iar cel care intră în casa lui, îl leagă și-i ia lucrurile, adică sufletele oamenilor peste care pusese stăpânire, este Mântuitorul Christos.

³². Păcatul împotriva Duhului Sfânt nu se iartă, pentru că stă în împotrivirea față de adevărul învederat și pornește dintr'o impietrită a sufletului care este fără leac. Prin veacul de acum înțelegeau iudeii timpul în care trăiau ei, iar prin veacul viitor sau ce va să vie timpul mesianic.

³³. Pomul bun de aci este Iisus Christos, iar rodul lui sunt minunile.

sel: „Învățătorule, am vrea să faci o minune”³⁹ iar El răspunzându-le, zise: „Neamul acesta rău și blestemat cere minune și minune nu i se va da decât a lui Iona proorocul,⁴⁰ căci precum Iona a fost în pântecul chitului trei zile și trei nopți astfel va fi și Fiul Omului în inima pământului trei zile și trei nopți.”⁴¹ Ninevitenii se vor scula la judecată cu neamul acesta și-l va osândi, pentru că ei s’au pocăit la predica lui Iona și iată cineva mai mare decât Iona este aci.”⁴² Impărăteasa Austrului se va scula la judecată cu neamul acesta și-l va osândi, pentru că a venit dela marginile pământului, ca să asculte înțelepciunea lui Solomon, și iată cineva mai mare decât Solomon este aci.”⁴³ Iar când duhul necurat a eșit din om, umblă prin locuri fără apă, căutând odihnă și n’o află.”⁴⁴ Atunci zice „Mă voi întoarce în casa de unde am eșit” și venind, o află goală și măturată și împodobită.”⁴⁵ Atunci se duce și ia cu el alte șapte dăhuri mai rele decât el și intrând se sălășluiesc acolo și este starea din urmă a omului aceleia mai rea decât cea dinlăi. Așa va fi și cu acest neam rău.”⁴⁶ Pe când el încă grăia gloabelor, iată mama și frații Lui stau afară, cău-

⁴⁰. Șederea lui Iona în pântecul chitului este o preînchipuire a șederii în mormânt a Mântuitorului. Pomenind de aceasta, Domnul Christos vrea să zică iudeilor, că nu le va mai arăta altă minune decât aceea care este minunea minunilor, adică învierea Sa.

⁴¹. Despre predica lui Iona vezi 3. ⁴². Prin mai mare decât Iona se înțelege Mântuitorul Christos.

tând să-l vorbiască. ⁴⁷ Zis-a Lui cineva: „Ma-
ma și frații Tăi stau afară, căutând să-Ți vor-
biască”. ⁴⁸ Iar El răspunzând, zise celui ce-l
grăise: „Cine este mama mea și cine sunt
frații mei?” ⁴⁹ Și întinzând mâna spre uce-
nicii Săi, zise: „Iată mama și frații Mei, ⁵⁰ căci
oricine face voia Tatălui Meu din ceruri, acela
Imi este frate și soră și mamă”.

13. *Pilda cu semănătorul, cu aluatul, cu grăuntele de muștar și altele. Iisus este disprețuit în patria Sa.*

¹ În acea zi eșind Iisus din casă, ședea lân-
gă mare. ² Și se adunară la el gloate multe,
în cât El se urcă să șază într'o corabie și

⁴². Impărăteasa Austrului este împărăteasa
din Saba, în Arabia ferice, aproape de Aden. A-
cesta a venit la Solomon, ca să asculte înțe-
lepciunea lui. Vezi I Regi 10, și II Cronici 9”.

⁴³. ⁴⁵. Duhul necurat de aci este patima și ori
ce apucătură rea, care stăpânește pe un om
sau o generație întreagă. Când cineva se lea-
păda de patimă pentru câțva timp și după a-
ceea cade din nou în robia ei, se află într'o
stare cum nu se poate mai rea și cu mult mai
critică de cât la început, când a fost cuprins
de patimă.

⁴⁶. Frații Lui. Sub numele de frați ai Domnu-
lui nu se înțeleg frați adevărați, ci ori frați vi-
tregi și anume copiii dreptului Iosif din întâia
lui căsătorie, ori veri sau alte rude de a-
proape, căc la iudei, ca și la alte popoare din
răsărit, cuvântul frate are și înțelesul de
„rudă”.

toată mulțimea sta pe țărm. „Și I-a grăit multe în pilde, zicând :

“ „Eșit-a semănătorul să semene. Și semănând, unele din seminte căzură lângă cale și veniră pasările și le mâncară. 5 Iar altele căzură pe loc pietros, unde nu aveau pământ mult și răsăriră îndată, 6 pentrucă nu aveau pământ adânc, dar răsărind soarele, se păliră și, pentrucă n'aveau rădăcină, se uscară. 7 Altele căzură între spini și crescură spinii și le înăbușiră. 8 Iar altele căzură pe pământ bun și deteră rod una o sută, alta șaizeci, iar alta treizeci. 9 Cine are urechi de auzit, să audă“. 10 Și apropiindu-se ucenicii, li ziseră : „Pentru ce le vorbești în pilde ?“ 11 Iar El le răspunse : 12 Pentrucă vouă vi s'a dat a cunoaște tainele împărăției ceru-

13. 9. Una o sută, alta șaizeci, iar alta treizeci, adică un bob a produs o sută de boabe, altul șaizeci și altul treizeci.

11. Vouă vi s'a dat... iar lor nu li s'a dat. Darul de a cunoaște tainele împărăției cerurilor, dat apostolilor și neîmpărtășit mulțimii, nu trebuie înțeles ca o favoare a lui Dumnezeu către apostoli și ca un refuz față de mulțime, ci el este ceva meritat de apostoli prin ascultarea și supunerea lor față de cuvântul lui Dumnezeu și nemeritat de mulțime din cauza neascultării ei. Aceasta relese limpede din versurile următoare (13—15), în care inima poporului iudeu este înfățișată ca împietrită și vorbirea în pilde ca o pedeapsă pentru această stare sufletească.

12. Cuvintele acestea sunt o zicătoare, pe care Mântuitorul o întrebuințează spre a arăta, că în materie de credință este ca în materie de avere : Cine crede și are inima gața să primeas.

rilor, dar lor nu li s'a dat. Că celui ce are, i-se va da și-i va prisosi, iar celui ce n'are, i se va lua și ceea ce are. ¹³Deaceea le vorbesc în pilde, pentru că privind nu văd și ascultând nu aud nici pricep. ¹⁴Și se împlinesc cu ei proorocia lui Isaia, care zice : „Cu urechile veți auzi și nu veți înțelege și cu ochii veți vedea și nu vă veți dumeri. ¹⁵că nesimțitoare s'a făcut inima poporului acesta și cu urechile a auzit greu și ochii i-a închis, ca nu cumva cu ochii să vadă și cu urechile să auză și cu inima să înțeleagă și să se întorcă și să-l vindec“. ¹⁶Iar ochii voștri sunt fericiți că văd și urechile voastre că aud. ¹⁷căci adevăr vă spun, că mulți prooroci și drepți au dorit să vadă cele ce vedeți voi și nu le-au văzut și să audă cele ce auziți voi și nu le-au auzit. ¹⁸Voi dar ascultați rostul pildei semănătorului : ¹⁹Când cineva aude

că din afară tot ce este bun, acela sporește în credință, cine nu crede și are inima închisă față de orice înrăurire bună, acela merge din rău în mai rău și pierde și puținul bun ce avea în suflet.

¹⁹. În loc de nesimțitoare în original se zice : că s'a îngrășat inima... La popoarele vechi îngrășarea trupeză era socotită ca o urmare a nesimțirii. A zice dar de cineva că i s'a îngrășat inima, era a zice figurat, că a devenit nesimțitor.

¹⁴. ¹⁵. Isaia 6, 9—¹⁰.

¹⁹. ²³. Parabola cu semănătorul arată, că roadele propoveduirii cuvântului lui Dumnezeu în inima omului atârnă de starea morală sau sufletească a omului, sau de felul cum el primește cuvântul lui Dumnezeu.

cuvântul împărăției și nu-l înțelege, vine și
cleantul și răpește ceea ce s'a semănat în ini-
ma lui. Aceasta însemnează sămânța semă-
nată lângă cale. ²⁰ Cea semănată pe loc pie-
tros închipește pe cel care aude cuvântul
și-l primește numai de cât cu bucurie, ²¹ dar
n'are rădăcini în sine, ci ține până la o vre-
me, și de se întâmplă vreo strâmtorare sau
prigonire din pricina cuvântului, îndată îl
leapădă. ²² Cea semănată între spini închi-
puește pe cel care aude cuvântul, dar grija
lumii și amăgirea bogăției înăbușește cu-
vântul și-l face neroditor. ²³ Iar cea semă-
nată în pământ bun, închipește pe cel care
aude cuvântul și-l înțelege, care rodește și
face unul de o sută, altul de șaizeci, iar altul
de treizeci de ori mai mult". ²⁴ Altă pildă le
pusese înainte, zicând: „Împărăția cerurilor se
aseamănă cu omul care a semănat sămânță
bună în țarina sa, ²⁵ dar pecând oamenii dor-
miau, veni vrăjmașul lui și semănă neghină
printre grâu și se duse. ²⁶ Iar când crescuseră
semințurile și făcuseră rod, atunci se arătă și ne-
ghina. ²⁷ Și venind slugile stăpânului casei,
îi ziseră: „Doamne, n'ai semănat oare să-
mânță bună în țarina ta, de unde este dar
neghina?" ²⁸ Iar el le-a zis: „Un vrăjmaș a

^{24, 40.} Parabola cu neghina ne învață că printre
creștinii adevărați, asemenați cu grâul, sunt și
mulți creștini falși și că nu ni se cade nouă oa-
menilor, să judecăm și să osândim pe cei răi, ci
aceasta o va face Dumnezeu la judecata de apoi.

^{25.} Pe când dormiau oamenii, adică noaptea
când toată lumea doarme.

făcūt aceasta". Și slugile îi ziseră: „Vrei dar să ne ducem s'o plivim?" Zis-a el: „Nu, ca nu cumva plivind neghina să smulgeți împreună cu ea și grâul. ³⁰ Lăsați-le să crească amândouă împreună până la vremea secerșului, când voi zice semănătorilor: Alegeți mai întâi neghina și legați-o în snopi, ca să fie arsă, iar grâul strângeți-l în hambarul meu". ³¹ Altă pildă le spuse, zicând: „Asemenea este împărăția cerurilor cu un bob de muștar, pe care luându-l un om, îl seamănă în țarina sa. ³² Acesta este mai mic de cât toate semințele, iar când crește, este mai mare decât ierburile și se face copac, în cât vin pasările cerului și-și fac cuib în ramurile lui". ³² Altă pildă le spuse: „Asemenea este împărăția cerului cu aluatul, pe care luându-l o femeie, îl amestecă cu trei măsuri de făină, până ce se dospesc toată frământătura". ³⁴ Toate acestea le-a vorbit Iisus gloatelor în pilde și nimic nu le-a vorbit decât în pilde, ³⁵ ca să

^{31, 32}. Muștarul crește în Orient mare cât unul din pomii noștri fructiferi mai mici. Parabola cu grăuntele de muștar arată minunată răspândire a creștinismului.

³³. Trei măsuri. Măsura de grâu întrebuințată de iudei și fenicieni avea cam 13 litri. Trei măsuri era cantitatea obișnuită de făină pentru facerea pâinii trebuitoare unei familii (Facere ¹³, ⁶). Parabola cu aluatul arată puterea de prefacere a inimilor pe care o are cuvântul lui Dumnezeu.

³⁴. Nimic nu le-a vorbit, sub înțeles atunci, iar nu întotdeauna, căci Mântuitorul a vorbit mulțimii și nefigurat.

³⁵. Psalmul 77,2

se împliniască ceea ce s'a zis prin proorocul:
„Voiu deschide gura mea în pilde; voiu spune cele ascunse dela facerea lumii“. ³⁶ Atunci lăsând gloatele, ³⁷ Se duse în casă și se apropiară de El ucenicii Lui, zicând: „Lămu-
rește-ne pilda cu neghina țarinei“. ³⁸ Iar El răspunzând, zise: „Cel care seamănă sămân-
ța bună este Fiul Omului, iar țarina este lumea. ³⁹ Sămânța bună sunt fiii împărăției, iar neghina sunt fiii celui rău. ⁴⁰ Vrajmașul care a semănat-o este diavolul, iar secerișul este sfârșitul lumii și secerătorii sunt îngerii. Deci precum se alege neghina și se arde în foc, așa va fi la sfârșitul lumii: ⁴¹ Fiul Omului va trimite pe îngerii săi și vor strânge din împărăția lui toate pricinile păcatului și pe cei ce fac fărădelegea. ⁴² Și-i vor arunca în cuptorul de foc. Acolo va fi plângere și scrâșnire de dinți. ⁴³ Atunci vor străluci dreptii ca soarele în împărăția Tatălui lor. Cine are urechi să audă. ⁴⁴ Asemenea este împărăția cerurilor cu comoara ascunsă în țarină, pe care găsim-o un om, o ascunde și de bucurie se duce și vinde tot ce are și cumpără țarina aceea. ⁴⁵ Iarăși asemenea este împărăția cerurilor cu ⁴⁶ un neguțător care caută mărgăritare bune și găsim un mărgăritar de preț, se duce vinde tot ce are și-l cumpără. ⁴⁷ Ase-

³⁶. ⁴⁶. Noima parabolei cu comoara ascunsă în țarină și cu mărgăritarul este de a arăta cât de mult prețuiește împărăția cerurilor.

⁴⁷. ⁵⁰. Parabola cu năvodul are aproape acelaș înțeles ca cea cu neghina. Prin ea se lămurește că și cei răi sunt socotiți ca fii ai bisericii în

menea este iarăși împărăția cerurilor cu un năvod aruncat în mare și care prinde toate felurile de vietăți. ⁴⁸ Când se umple, năvodarii îl trag la țărm și așezându-se, aleg ce este bun în vase, iar ce este rău aruncă afară. ⁴⁹ Așa va fi la sfârșitul veacului : vor veni îngerii și vor despărți pe cei răi din mijlocul dreptilor, ⁵⁰ și-i vor arunca în cuptorul de foc. Acolo va fi plângere și scrâșnire de dinți". ⁵¹ Zis-a lor Iisus : „Ați înțeles toate acestea ?" ⁵² Răspuns-au ucenicii : „Da". Iar El le zise : „De aceea orice învățător care știe cele despre împărăția lui Dumnezeu este asemenea cu stăpânul de casă care scoate din visteria sa lucruri noi și vechi". ⁵³ Și sfârșind Iisus pildele acestea, ⁵⁴ Se duse de acolo și venind în patria Sa, învăță în sinagogă, în cât se mirau toți și ziceau : „De unde are acesta înțelepciunea și puterea aceasta de a face minuni ?" ⁵⁵ Nu este el oare fiul lemnarului ? Nu se chiamă mama lui Maria și frații lui Iacov și Iosif și Simon și Iuda ? ⁵⁶ Și surorile lui nu sunt toate între noi ? De unde are toate

viața pământească și că numai la judecata de apoi ei vor fi deosebiți de cei buni și-și vor lua plata meritată pentru faptele lor.

⁵². Orice învățător... adică oricine cunoaște temeinic cele privitoare la împărăția lui Dumnezeu are la îndemână multe feluri de daruri și puteri, așa cum un bun gospodar are în casa sa tot felul de lucruri de preț, atât noi cât și vechi.

⁵⁵ ⁵⁶. Despre frații și surorile Domnului, vezi nota de la cap. 12, versul 46.

acestea?" Și se smintiau de El. ⁵⁷ Dar Iisus le zise: „Nici un prooroc nu este disprețuit mai mult decât în patria și în casa sa”. ⁵⁸ Și n'a făcut acolo multe minuni din pricina necredinței lor.

14. Tăierea capului sfântului Ioan Botezătorul. Săturarea minunată a cinci mii de oameni. Umblarea pe mare ca pe uscat.

¹ În vremea aceea auzi tetrarhul Irod vestea despre Iisus și zise către slugile sale: ² „Acela este Ioan Botezătorul. S'a sculat din morți și de aceea se fac minuni prin el”. ³ Pentrucă prinsese Irod pe Ioan și-l legase și-l aruncase în închisoare din pricina Irodiadei, soția lui Filip, fratele său. ⁴ Că-i zicea Ioan: „Nu ți se cade s'o ai soție”. ⁵ Și vrând să-l omoare, se temea de popor, care îl socotia prooroc. ⁶ Iar când se prăznui ziua naș-

⁵⁷. Se smintiau... adică : le era pricină de gâlceavă, se certau între ei pentru El.

14. ¹. Tetrarh însemnează stăpânitor peste a patra parte din țară. Acest nume îl purta Irod Antipa, ucigătorul sfântului Ioan Botezătorul, pentrucă stăpânia numai a patra parte din regatul lăsat de tatăl său, Irod cel Mare.

². Inchiisoarea în care a fost aruncat sfântul Ioan este fortăreața Macheronte, aproape de Marea Moartă. Irodiada era nepoata și cumnata lui Irod, căci era fiica lui Aristobul și soția lui Filip, ambii frați ai lui Irod.

³. Fica Irodiadei se chema Salomeea,

terii lui Irod, jucă fața Irodiadei în mijlocul oaspeților și plăcu lui Irod. ⁷ De aceea făgădui cu jurământ să-i dea orice va cere; ⁸ iar ea, fiind îndemnată de mamă-sa, zise: „Dă-mi aci pe disc capul lui Ioan Botezătorul“. ⁹ Impăratul se întristă, ¹⁰ dar din pricina jurământului și a celor ce ședeau împreună cu el la masă, porunci să i se dea și trimițând, a tăiat capul lui Ioan în temniță. ¹¹ Și fu adus capul lui pe disc și fu dat fetei și ea-l duse mamei sale. ¹² Și ucenicii lui ducându-se îi luară trupul, îl îngropară și veniră să dea de de știre lui Iisus. ¹³ Auzind Iisus aceasta, S'a dus de acolo singur cu corabia într'un loc pustiu, dar gloatele aflară aceasta și Il urmară pe jos din cetăți. ¹⁴ Și esind Iisus din corabie, văzu mulțime multă și-I fu milă de ea și vindecă pe cei bolnavi. ¹⁵ Iar făcându-se seară, s'au apropiat de El ucenicii, zicând: „Pustiu este locul și ceasul e târziu. Dă drumul gloatelor să se ducă în sate, să-și cumpere de mâncare“. ¹⁶ Zis-a lor Iisus: „Nu e nevoie să se ducă; dați-le voi să mănânce“. ¹⁷ Dar ei li răspunseră: „N'avem aci de cât cinci pâini și doi pești“. ¹⁸ Iar El le zise: „Aduceți-le încoaci la Mine“. ¹⁹ Și poruncind gloatelor să se așeze pe iarbă, luă

¹⁹. Se rugă. Mântuitorul se roagă lui Dumnezeu nu spre a-i da putere să facă minuni, căci aceasta o avea, ci ca să dea pildă tuturor că înainte de masă trebuie să se roage lui Dumnezeu și să-i mulțumiască, că le-a dat hrana de trebuință. De altfel obiceiul de a se ruga înainte de masă era foarte respectat de iudei.

6
cele cinci pâini și cei doi pești și, căutând spre cer, Se rugă și frângând pâinile, le dă ucenicilor, iar ucenicii gloatelor. ²⁰ Și mâncară toți și se săturară și strânseră restul de fărămituri, douăsprezece coșuri pline. ²¹ Iar cei cari mâncaseră erau vreo cinci mii de bărbați, afară de femei și copii. ²² Indată după aceasta sili Iisus pe ucenici, să intre în corabie și să treacă înaintea Lui de cealaltă parte, pânăce va da drumul gloatelor. ²³ Și dupăce dă drumul gloatelor, Se sui pe munte, ca să Se roage singur. Și făcându-se seară, era singur acolo. ²⁴ În acest timp corabia era amenințată de valuri, căci vântul era protivnic, ²⁵ iar în a patra streajă a nopții veni la ei Iisus umblând pe mare. ²⁶ Deci ucenicii văzându-L umblând pe mare, se spăimântară, zicând că este o nălucă și stri-

²⁰. Iudeii obicinuiau să ia cu ei coșuri de mână, în care-și puneau cele de trebuință, când plecau într-o călătorie cât de mică. Așa se explică cum au putut avea sfinții apostoli coșuri în pustie.

²². Pricina pentru care Mântuitorul sili pe apostoli să treacă cu corabia înaintea Lui de cealaltă parte a lacului Tiberiadei, este că mulțimea, săturată în chip minunat, vrea să-L proclame Împărat (Ioan 6. ¹⁵), iar El nu voia ca apostolii să fie de față la această scenă, pentru a nu fi și ei de părerea mulțimii.

²³. În a patra streajă a nopții, adică pela ceasul 3 noaptea, căci iudeii împărțiau noaptea — ca și romanii — în patru streje sau veghi, fiecare de câte 3 ceasuri. Streaja întâi începea la ceasul 6 seara.

gară de frică; ²⁷ iar El îndată le grăi: „In-
drăсниți, Eu sunt. Nu vă temeți”. ²⁸ Și răs-
punzându-l Petru, zise: „Doamne, dacă ești
Tu, poruncește-mi, să viu la Tine pe apă”.
²⁹ Zis-a El: „Vino”. Și coborându-se Petru
din corabie, umbla pe apă și mergea spre
Iisus, ³⁰ dar văzând vântul tare, se înfricoșă,
și începând a se afunda, strigă: „Doamne,
scapă-mă”. ³¹ Și întinzând Iisus numai decât
mâna, îl apucă și-i zise: „Puțin credincio-
sule, pentru ce te-ai îndoit?” ³² Și cum se ur-
cară în corabie stătu vântul. ³³ Iar cei din co-
rabie veniră și l-se închinară, zicând: „In-
tr’adevăr Fiul lui Dumnezeu ești”. ³⁴ Și după
ce trecură, veniră pe pământul Genisaretu-
lui; ³⁵ iar oamenii acelui loc cunoscându-L,
trimiseră în tot ținutul și-l aduseră pe toți
bolnavii ³⁶ și-l rugau ca numai să se atingă
de ciucurii vestmântului Lui, și câți se atin-
seră se vindecară.

15. *Osândirea unor datini.*

Vindecarea ficei canaanencei. Sățurarea a patru mii de oameni.

¹ Atunci veniră la Iisus farisei și cărturari
din Ierusalim, ² cari ziseră: „Pentru ce uce-
nicii Tăi calcă rânduiala bătrânilor?, că
nu-și spală mâinele când mănâncă pâine”.
³ Iar El le răspunse: „Dar voi, pentru ce căl-
cați porunca lui Dumnezeu prin rânduiala

³⁴ Despre ciucurii vestmântului vezi nota dela
capitolul 9, ²⁰.

voastră? ⁴ Căci Dumnezeu a poruncit: „Cinstește pe tatăl și pe mama ta“ și „Cine vorbește de rău pe tată sau pe mamă, să fie osândit la moarte“; ⁵ iar voi ziceți: „Oricine ar zice tatălui sau mamei sale: ⁶ „Este dăruit lui Dumnezeu ceeace ai putea avea de la mine ca ajutor“, nu necinstește pe tatăl sau pe mama sa. Deci ați desființat legea lui Dumnezeu prin rânduiala voastră. ⁷ Fățarnicilor, bine a proorocit despre voi Isaia, ⁸ care zice: „Poporul acesta mă cinstește cu buzele, iar cu inima este departe de mine; ⁹ și în zadar mă cinstește, pentru că învață învățături cari sunt porunci omenesti“. ¹⁰ Și chemând la Sine gloatele, le zise: ¹¹ Ascultați și Mă pricepeți: „Nu ce intră în gură spurcă pe om, ci ce iese din gură aceea spurcă pe om“. ¹² Atunci apropiindu-se ucenicii, li ziseră: „Știi că fariseii s'au supărat auzind cuvântul tău?“ ¹³ Dar el zise: „Orice sad pe care nu l-a sădit Tatăl meu cel ceresc, va fi desrădăcinat. ¹⁴ Lăsați-i căci sunt orbi cari călăuzesc pe orbi și dacă orb pe orb călăuzește, amândoi vor cădea în groapă“. ¹⁵ Și răspunzând Petru, li zise: „Lămurește-ne

⁶. Era obiceiul la iudei ca proprietăți, avere mișcătoare, bani, etc. să se închine lui Dumnezeu. De lucrurile închinat nimeni nu se putea atinge. Acest obicei pricinuia de multe ori mare rău părinților scăpătați, cari aveau totuși copii bogați, căci ei nu le puteau veni în ajutor. Mântuitorul se ridică cu tărie împotriva acestui obicei, care sub cuvântul de cinstire a lui Dumnezeu, nesocotia și nedreptăția pe părinți.

pilda aceasta". ¹⁶ Iar El zise : „Și voi sunteți neînțelegători ? ¹⁷ Nu pricepeți că tot ce intră în gură, merge în pânțece și se dă afară ? ¹⁸ iar cele ce es din gură, vin din inimă și acelea spurcă pe om ; ¹⁹ căci din inimă vin gânduri rele, ucideri, adulter, desfrânare, furturi, mărturii mincinoase, huliri. ²⁰ Acestea sunt cele ce spurcă pe om, dar a mânca cu mâini nespălate, nu spurcă pe om". ²¹ Și după ce se duse Iisus de acolo, ²² se retrase în părțile Tirului și ale Sidonului și iată o femeie canaaneancă, esind din hotarele acelea, striga către El, zicând : „Miluește-mă, Doamne, Fiul lui David ; fica mea este cumplit chinuită de demon". ²³ Iar El nu i-a răspuns niciun cuvânt. Și apropiindu-se ucenicii Lui, Il rugau zicând : ²⁴ „Fă-o să plece, că strigă în urma noastră". Și El răspunse : „Nu sunt trimis decât către oile pierdute ale casei lui Israel". ²⁵ Dar ea veni și I-se închină, zicând : „Doamne, ajută-mi ! ²⁶ Și El îi răspunse : „Nu e îngăduit să iei pâinea copiilor și s'o arunci câinilor". ²⁷ Ea însă zise : „Așa este Doamne, dar și câinii mănâncă fărâmiturile ce cad dela masa stăpânilor lor". ²⁸ Atunci răspunse Iisus și zise : „O femeie,

²². Canaaneii erau vechii locuitori ai Palestinei, pe cari evreii îi nimiciseră aproape cu desăvârșire când cuceriseră țara. Aceia din ei cari mai scăpaseră cu viață, locuiau prin Fenicia. Limba lor semăna mult cu cea ebraică.

²⁴. Fă-o să plece, e o rugămințe indirectă a apostolilor către Mântuitorul, ca să împliniască cererea femeii canaanence.

mare este credința ta ! Facă ți se precum vorești". Și se însănătoși fida ei din acel ceas.²⁹ Și trecând Iisus de acolo, veni lângă marea Galileei și suindu-se pe munte, șezu.³⁰ Și veniră la El gloate multe, având cu ele schiopi și mulți alți bolnavi, pe cari-i puseră la picioarele Lui și El îi vindecă,³¹ încât se mirau gloatele văzând că mușii vorbesc, schilozii sunt vindecați, schiopii umblă și orbii văd și slăviau pe Dumnezeuul lui Israel.³² Iar Iisus chemă la Sine pe ucenicii Săi, și le zise : „Milă Mi-e de mulțime, că de trei zile așteaptă lângă Mine și n'are ce să mănânce, și nu vreau să-i dau drumul flămândă, ca să nu leșine pe cale".³³ Zis-au ucenicii: „De unde să luăm în pustie atâtea pâini, ca să saturăm atâta mulțime ?" ³⁴ Zis-a Iisus : „Câte pâini aveți ?" ³⁵ Zis-au ei : „Șapte și puțin peștișori". Atunci porunci mulțimii să se așeze pe pământ.³⁶ Apoi luă cele șapte pâini și peștișorii și rugându-se, le frânse și le dete ucenicilor, iar ucenicii mulțimii.³⁷ Și mâncară toți și se saturară și din fărâmiturile rămase încărcară șapte coșuri pline.³⁸ Iar cei ce mâncaseră erau patru mii de bărbați afară de copii și de femei.³⁹ Și dând drumul mulțimii, Se sui în corabie și veni în pământul Magdala.

³⁸ Magdala era o localitate pe țărmul de apus al lacului Genisaret, nu departe de Tiberiada. I se mai zicea și Magedan sau Magadan.

16. *Fariseii și seduceii cer semn ceresc.*
Aluatul fariseilor. Mărturisirea
lui Petru. Iisus prezice moartea Sa.

¹ Și apropiindu-se fariseii și sadeocii, Il ispitiau, cerându-i să le arate un semn din cer.
² Iar El le răspunse: Când se face seară ziceți: ³ Va fi vreme bună, căci se roșește cerul. Și dimineața ziceți: Astăzi va fi furtună, căci cerul e roșu și acoperit cu nori. Fățarnicilor, fața cerului știți s'o deosebiți, dar semnele vremilor nu le puteți deosebi?
⁴ Neamul acesta rău și adulter cere semn și semn nu i se va da decât semnul lui Iona".
Și lăsându-i, plecă. ⁵ Și ucenii trecând de cealaltă parte a lacului uitară să-și ia pâine;

16. ¹. Semn are aci înțelesul de minune. Semn din cer este dar minune cerească, minune asupra puterilor celor mai înalte ale firii.

³ Semnele vremilor sunt semnele deosebite după care se poate cunoaște o epocă sau o perioadă de timp. Semnele vremii lui Mesia arau împlinirea proorociilor despre El, minunile săvârșite de El; etc. după care se putea cunoaște cu siguranță că Iisus Christos este Mesia, dar pe care fariseii și saduceii nu le cunoșteau sau le nesocotiau.

⁴ Neamul acesta. Cuvântul neam are aci înțelesul de generație. Adulter are înțelesul de necredincios. Legătura dintre poporul iudeu și Dumnezeu este adesea asemănată cu o căsătorie. Uitând de legătura sa cu Dumnezeu, Israel se aseamănă cu femeia care ca¹ă creștina conjugală.

iar Iisus le zise: ⁶ „Luați seama și feriți-vă de aluatul fariseilor și al saduceilor“ și ei gândiau în sine, zicând: ⁷ „Ne zice aceasta pentru că n'am luat pâine“. Iar Iisus înțelegând, zise: „Ce cugetați în voi înșivă, puțin credincioșilor, că n'ați luat pâine? ⁸ Nu înțelegeți încă și nu vă aduceți aminte de cele cinci pâini împărțite la cinci mii de oameni și câte coșuri ați luat? ⁹ Nici de cele șapte pâini împărțite la patru mii de oameni și câte coșuri ați luat? ¹⁰ Cum? nu pricepeți, că nu de pâine v'am vorbit când am zis: Feriți-vă de aluatul fariseilor și al saduceilor?“ ¹¹ Atunci înțeleseseră că nu le zisese să se feriască de aluatul, ci de învățătura fariseilor, și a saduceilor. ¹² Și venind Iisus în părțile Cezareei lui Filip, întrebă pe ucenicii Săi: ¹³ „Cine zic oamenii că este Fiul Omului?“ ¹⁴ Iar ei răspunseră: Unii Ioan Boteză-

¹³ Cezareea lui Filip era o cetate frumoasă așezată în apropiere de muntele Liban, în partea de miază-noapte a Palestinei. Purta numele de Cezareea, pentru că fusese zidită în cinstea împăraților romani și de „a lui Filip“, pentru că fusese împodobită de Filip, fiul lui Irod cel Mare și pentru ca să se deosebiască de o altă Cezaree, așezată pe țărmul Mării Mediterane, la poalele muntelui Carmel.

¹⁴ Ideea că Mântuitorul ar fi Ioan Botezătorul înviat din morți am întâlnit-o (14, 1—2) la Irod Antipa, dela care, poate, că s'a și răspândit în popor. Despre proorocul Ilie se credea că va veni să gătiască Domnului calea (Mal. 4,5; Mat. 11,14) Asemenea și despre Ieremia (II Macab. 2, 1-12. Unul din prooroci se raportă probabil, la cuvintele lui Moise (Deut. 15,¹⁵).

torul, alții Ilie, alții Iarăș Ieremia, sau unul din prooroci". ¹⁵ Zis-a lor: „Dar voi, cine ziceți că sunt?" ¹⁶ Atunci răspune Simon-Petru: „Tu ești Christosul, Fiul lui Dumnezeu cel viu". ¹⁷ Și Isus, îi zise: „Fericit ești Simone, fiul lui Iona, căci nu carnea și sângele ți-au descoperit aceasta, ci Tatăl meu cel dn ceruri". ¹⁸ Și Eu îți spun, că tu ești Petru și că pe această piatră voi zidi biserica Mea și că porțile iadului nu o vor birui. ¹⁹ Și-ți voi da cheile împărăției cerurilor și orice vei lega pe pământ, legat va fi și în ceruri și orice vei deslega pe pământ, deslegat va fi și în ceruri". ²⁰ Atunci porunci ucenicilor Săi, să nu spună nimănui, că El este Christosul. ²¹ De atunci începu Iisus să descopere ucenicilor, că trebuie să se ducă în Ierusalim și să îndure multe din partea bătrânilor și a arhiereilor, și a cărturarilor și să fie ucis și a treia zi să

¹⁸ Carne și sânge sunt o expresiune iudaică sub care se înțelege firea omenească sau partea muritoare din om, în opoziție cu partea sufletească din el, sau cu Dumnezeirea însăși.

¹⁹ Pe această piatră, adică pe mărturisirea lui Petru, că Iisus Christos este Dumnezeu.—Iudeii își înfățișau iadul ca un loc închis cu ziduri și porți puternice, pe care nimeni nu le-ar fi putut deschide cu forța.

¹⁹ Prin a lega și a deslega se înțelege puterea de a ierta păcatele.

²¹ Bătrânii, căpeteniile preoților și cărtuarii erau cele trei categorii de membri ai Sinedriului sau marelui tribunal religios al iudeilor, (Vezi nota dela cap. 5, versul 21),

învieze. ²² Și Petru luându-L la o parte, începu să-L dojeniască, zicând „Doamne, îndură-te de Tine! Aceasta nu Ți se va întâmpla”. ²³ Iar El întorcându-se, zise lui Petru: „Piei din fața Mea, Satano, smintea-lă-Mi ești, căci nu gândești cele ce sunt ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor”. ²⁴ Atunci grăi Iisus ucenicilor Săi: „De vriește cineva să vină după Mine, să se lepede de sine și să-și ia crucea și să-Mi urmeze: căci cine va voi să-și scape viața, o va pierde, dar cine-și va pierde viața pentru Mine, o va câștiga. ²⁵ Că ce ar folosi omul, de ar dobândi lumea toată, iar viața sa ar pierde-o? sau ce ar putea da omul în schimb pentru viața sa? ²⁶ Căci Fiul Omului va veni în slava Tatălui Său cu sfinții lui îngeri și atunci va răsplăti fiecăruia după faptele sale. ²⁷ Adevăr vă spun că sunt unii din cei ce stau de față, cari nu vor gusta moartea, până ce nu vor vedea pe Fiul Omului venind în împărăția Sa”.

17. Schimbarea la față. Vindecarea copilului lunatic. Iisus plătește dajdia către templu.

¹ Și după șase zile luă Iisus cu Sine pe Petru și pe Iacov și pe Ioan, fratele lui, și-l duse în-

²⁸ Venirea Fiului Omului în împărăția sa, venire la care aveau să asiste și unii dintre apostoli, este distrugerea Ierusalimului de către oștirile romane în anul 70. Atunci Iisus Christos s'a arătat ca iudecător al neascultătorului popor iudeu.

tr'un munte înalt la o parte. ⁴ și Se schimbă la față înaintea lor și străluci fața Lui ca soarele, iar vestmintele I se făcură albe ca lumina. ⁵ Și iată li-se arătă Moise și Ilie vorbind cu El; iar Petru ⁶ prinse a zice lui Iisus: „Doamne, e bine să rămânem aici. Dacă voiești, voi face aci trei colibe: una Ție și una lui Moise și una lui Ilie“. ⁷ Pe când El vorbia încă, iată un nor luminos li umbri și un glas din nor zise: „Acesta este Fiul meu cel iubit, în care am binevoit. De El să ascultați“. ⁸ Și auzind ucenicii, căzură cu fața la pământ și se înspăimântară foarte tare. ⁹ Și apropiindu-se Iisus și atingându-se de ei, le zise: ¹⁰ „Sculati-vă și nu vă temeți“. Iar ei ridicându-și ochii, nu văzură pe nimeni decât pe Iisus singur. ¹¹ Și când se coborau din munte, le porunci Iisus, zicând: „Nimă-nui să nu spuneți despre vedenia aceasta, până nu se va scula din morți Fiul Omului“. ¹² Și L-au întrebat ucenicii: Pentru ce

17. ⁵. In care am binevoit însemnează: prin care am binevoit a mântui lumea.

²⁸ Impărăția Fiului Omului de care este vorba aci este judecata ce Mântuitorul avea s'o facă în curând asupra Ierusalimului, care urma să fie cucerit și dărîmat de romani.

10... Să vie mai întâi Ilie. Era credința generală a iudeilor că venirea lui Mesia va fi precedată de venirea a doua oară a proorocului Ilie. Apostolii nu îndrăznesc să întrebe de-a dreptul pe Învățătorul lor, că dacă El este Mesia, pentru ce n'a venit mai întâi Ilie, sau de ce acela n'a rămas după ce fusese văzut în timpul schimbării la față, și întreabă ocolind:

zic cărturarii că trebuie să vie mai întâi Ilie?" ¹¹ Iar El răspunse: „Ile vine ca să întocmiască iarăş toate; ¹² dar vă spun că Ilie a şi venit, însă ei nu l-au cunoscut, ci i-au făcut câte au vrut; astfel va suferi din partea lor şi Fiul Omului". ¹³ Atunci înţeleseră ucenicii că despre Ioan Botezătorul le vorbise. ¹⁴ Şi când veniră la mulţime, se apropie de El un om, care căzu în genuchi şi zise: „Doamne, fie-ţi milă de fiul meu, că este lunatic şi suferă greu, căci de multe ori cade în foc şi de multe ori în apă ¹⁵ şi l-am adus la ucenicii Tăi, dar n'au putut să-l vindece". Iar Iisus răspunse: „O neam necredincios şi rău! Până când voi fi cu voi? Până când vă voi suferi? ¹⁷ Aduce-ţi-Mi-I aci". ¹⁸ Şi-l certă Iisus, şi eşi demonul din el şi se tămădui copilul din acel ceas. ¹⁹ Atunci apropiindu-se ucenicii de Iisus la o parte, ziseră: „Din ce pricină noi n'am putut să-l alungăm?". ²⁰ Iar El le zise: „Din pricina necredinţei voastre; căci adevăr vă zic, de aţi avea credinţă cât un bob de muştar, aţi zice muntelui acestuia: Mută-te de aci colo, şi s'ar muta şi nimic nu v'ar fi cu neputinţă; dar acest fel de demoni nu ese decât cu post şi cu rugăciune. ²¹ Şi aflându-se în Galileea, le-a zis Iisus: ²² „Fiul Omului va fi dat în mâinile oamenilor şi-L vor omorî şi a treia zi va învia". Şi ei se întristară foarte tare. ²³ Şi când ajunse la Ca-

Pentru ce zic cărturarii... Mântuitorul le răspunde, că Ilie trebuie să vină şi a venit în persoana lui Ioan Botezătorul.

¹⁸. Şi-l certă, nu pe copil, ci pe demon.

permanen, se apropiară cei ce strângeau birul pentru templu și ziseră lui Petru: „Învățătorul vostru nu plătește birul?”.²⁴ Iar el răspunse: „Da”. Și intrând în casă, Iisus îi luă înainte și zise: „Ce ți se pare Simone? Dela cine iau împărații pământului vamă și bir?”²⁵ Dela fiii lor, sau de la streini?”. „Dela streini”, răspunse Petru. Și Iisus îi zise: ²⁶ „Atunci dar fiii sunt scutiți, dar ca să nu le fim spre sminteală, mergi la mare, aruncă undița, ia cel dintâi pește ce vei prinde și când îi vei deschide gura, vei găsi în ea un statir. Ia-l pe acela și dă-i-l pentru Mine și pentru tine”.

²⁴. Fiecare iudeu trecut de vârsta de 20 ani trebuia să plătiască anual 2 drahme sau o jumătate de siclu (ceea ce ar fi cam un leu și optzeci de bani), pentru templu (Eșire 30, 13—14; II Cronici 24, 6).

²⁵. Vamă era taxa ce se plătia pentru mărfuri, iar birul era darea personală pe care orice iudeu trebuia s'o plătiască romanilor.

²⁶. Fiii sunt membrii familiilor imperiale, prinții, iar streinii sunt supușii lor, cetățenii. Mântuitorul vrea să zică: Dacă fiii împăraților pământești sunt scutiți de dările către stat, urmează să fie scutit și El de darea către templu, căci ea se încasa în numele Tatălui său, împăratul ceresc.

²⁷. Spre sminteală, adică să nu le dăm cu-vânt să cârtiască.

²⁸. Statirul era o monedă de argint de aceeaș valoare cu siclul iudaic, adică avea patru drahme. Un sațir era dar tocmai de ajuns spre a plăti darea către templu pentru Mântuitorul și pentru sfântul Petru.

18. *Despre umilință și sminteală.
Pilda despre oaia rătăcită. Iertarea
greșelilor. Pilda despre sluga
neîndurătoare.*

¹ In ceasul acela se apropiară ucenicii de Iisus, zicând: „Cine este oare mai mare în împărăția cerurilor?”. ² Iar El chemă la Sine un copil, îl puse în mijlocul lor și zise: ³ „Adevăr vă spun, de nu vă veți întoarce și nu vă veți face ca copiii, nu veți intra în împărăția cerurilor. ⁴ Deci cine se va smeri ca acest copil, acela este mai mare în împărăția cerurilor, și cine va primi pe un copil ca acesta în numele Meu, pe Mine mă primește; ⁵ iar celui ce va sminti pe vreunul din acești mici, cari cred în Mine, mai de folos i-ar fi să-și atârne de gât o piatră de moară și să se arunce în fundul mării. ⁶ Vai lumii din pricina smintelelor. Că trebuie să vină sminteala, dar vai de omul prin care vine sminteala! ⁷ Deci dacă mâna

18. ³. In numele Meu, adică: de dragul numelui meu, de dragul meu, sau din dragoste către mine.

⁶. Va sminti = va face să păcătuiască.

⁷ și ⁹. Sminteală = prilej sau îndemn la păcat.

Piatră de moară sau mai exact, piatră de rășniță care se învârtește de asin. Rășnițele la iudei erau de două feluri; unele mai mici, care se învârtiau cu mâna de femei sau de sclavi și altele mai mari, care se învârtiau de asini sau de condamnați la muncă silnică.

sau piciorul tău te dau de sminteală, tale-le
și le aruncă dela tine, căci mai bine este
pentru tine să intri în viață ciung sau
schiop, decât să ai două mâini sau două pi-
cioare și să fii aruncat în focul veșnic. ⁹ Și
dacă ochiul te dă de sminteală, scoate-l și-l
aruncă de la tine, căci mai bine este pen-
tru tine să intri în viață numai cu un ochiu,
decât să ai doi ochi și să fii aruncat în ghe-
ena focului. ¹⁰ Vedeti să nu disprețuiți pe
vreunul din acești mici, că vă spun că
îngerii lor în ceruri pururea văd fața Tată-
lui meu, cel ceresc; ¹¹ căci Fiul Omului a ve-
nit să mântuiască pe cel pierdut. ¹² Ce vi se
pare? Dacă un om are o sută de oi și se ră-
tăcește una din ele, nu lasă în munți pe
cele nouăzeci și nouă și se duce să caute
pe cea rătăcită? ¹³ Și dacă se întâmplă s'o
găsiască, adevăr vă spun că se bucură de
ea mai mult de cât de cele nouăzeci și
nouă care nu s'au rătăcit. ¹⁴ Așa este voia
Tatălui vostru din ceruri, ca să nu piară
niciunul din aceștia mici. ¹⁵ Dacă fratele
tău ți-a greșit, mergi și-l ceartă între tine și
el singur; de va asculta de tine, ai câști-
gat pe fratele tău; ¹⁶ iar de nu va asculta,
ia cu tine încă unul sau doi, pentru ca
prin gura a doi sau trei martori să se sta-
torniciască pricina; ¹⁷ iar de nu va asculta,
de el. spune-l bisericii și de nu va asculta

¹⁸ Așa se proceda după legea mozaică în
cazurile de neînțelegere, care dau naștere la
processe înaintea instanțelor judecătorești.
(Deuteronom).

nici de biserică, să-ți fie ca un păgân și vameș.)¹⁸ Adevăr vă spun, care veți lega pe pământ, legate vor fi și în cer și câte veți deslega pe pământ, deslegate vor fi și în cer.¹⁹ Iarăș vă spun, că, dacă doi dintre voi se vor înțelege pe pământ pentru a cere orice lucru, li se va da de Tatăl Meu din ceruri;²⁰ căci unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor.“²¹ Atunci apropiindu-se Petru, îi zise: „Doamne, de câte ori să iert fratelui meu, care mi-a greșit? Oare până de șapte ori?“²² Zis-a Iisus lui: „Nu-ți zic până de șapte ori, ci până de șaptezeci de ori câte șapte.“²³ Deaceea împărăția cerurilor este asemenea unui împărat, care a vrut să se socotiască cu slugile sale. Și începând a se socoti, i-se aduse unul care-i era dator zece mii de talanți.²⁵ Și neavând să plătiască, porunci stăpânul să fie vândut, el și femeea lui și copiii lui și tot ce avea, ca să se achite de datorie.²⁶ Deci căzând sluga la pământ,

²⁴. Talantul nu era o monedă reală, ci numai una ideală care servia la socotirea sumelor mari. Două feluri de talanți erau mai cunoscuți pe timpul Mântuitorului; talantul atic, care prețuia cam 6000 de lei și talantul iudaic, care prețuia cam 12000 de lei aur. Zece mii de talanți ar fi dar în primul caz 60.000.000 lei în al doilea 120.000.000 de lei aur, și în tot cazul o sumă considerabilă, cu neputință de plătit de un particular.

²⁵. După legea iudaică, datornicul care nu-și plătia datoria, putea fi vândut sclav, împreună cu soția și cu copiii. (Esai 50, 1, 3).

î se închină, zicând: „Doamne, mai îngădueste-mă și-ți voi plăti tot“. ²⁷ Iar stăpânului făcându-i-se milă de el, îi dăte drumul și-i iertă datoria. ²⁸ Și eșind sluga aceea, află pe unul din ceice slujiau împreună cu el, care-i datora o sută de dinari și apucându-l, îl sugruma, zicând: „Plătește-mi ceea ce ești dator“. ²⁹ Deci căzând la pământ cel dimpreună cu el slugă, îl ruga, zicând: „Mai îngădueste-mă și-ți voi plăti“, ³⁰ dar el nu voia, ci ducându-se, îl aruncă în închisoare până-i va plăti datoria. ³¹ Deci văzând cei împreună slugi cu el cele întâmplate, se întristară foarte tare și ducându-se, spuseră stăpânului lor toate cele petrecute. ³² Atunci chemându-l stăpânul lui, îi zise: „Slugă vicleană, eu toată datoria ți-am iertat-o, pentru că m'ai rugat. ³³ Nu trebuia să ai și tu milă de cel împreună cu tine slugă, cum am avut eu de tine?“. ³⁴ Și mâniindu-se stăpânul său, l-a dat pe mâna temnicerilor, până-i va plăti toată datoria. ³⁵ Așa vă va face și Tatăl Meu ceresc, dacă fiecare din voi nu veți ierta din inimă fratelui vostru“.

19. Invățătura despre divorț. Binecuvântarea pruncilor. Tânărul avut. Primejdia bogățiilor.

¹ Și după ce sfârși Iisus cuvintele acestea, plecă din Galileea și veni în hotarele Iudeei,

²⁸. Un dinar prețuia cam nouăzeci de bani. O sută de dinari era dar o sumă neînsemnată față de zece mii de talanti.

dincolo de Iordan, ⁸ și-L urmărea gloate
 multe și le-a vindecat acolo pe cei bolnăvi.
⁹ Și veniră la El fariseii, ispitindu-L și zi-
 când: „Se cade oare să-și lase cineva fe-
 meea din orice pricină?” ¹⁰ Iar el răspunse:
 „N'ați citit, că, Cel ce i-a făcut dela început,
 bărbat și femeie i-a făcut?” ¹¹ Și adăose:
 „De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe
 mama sa și se va alipi de femeea sa și vor fi
 amândoi un trup. ¹² În cât nu mai sunt doi,
 ci un singur trup. Deci ceea ce a împreunat
 Dumnezeu, să nu despartă omul”. ¹³ Zis-au
 ei: „Pentru ce dar Moise a poruncit să-i dea
 carte de despărțire și s'o lase?” ¹⁴ Răspuns-a-
 lor: „Din pricina învârtosării inimii voas-
 tre v'a dat Moise să vă lăsați femeile,
 dar n'a fost așa dela început. ¹⁵ Iar Eu vă
 spun: Că oricine-și va lăsa femeea, din altă
 pricină decât din pricină de adulter, și se
 va căsători cu alta, săvârșește adulter, și cel
 care se căsătorește cu cea lăsată, asemenea
 săvârșește adulter”. ¹⁶ Zis-au Lui ucenicii:
 „Dacă așa stă pricina bărbatului cu femeea,
 nu-i de folos a se însura”. ¹⁷ Iar el le zise:
 „Nu înțeleg toți cuvântul acesta, ci cei că-
 rora le e dat: ¹⁸ căci sunt fameni cari așa
 s'au născut din pântecul mamei lor, și
 sunt fameni cari au fost făcuți de oameni

19. ¹. Facere 1. 27.

². Facere 2, ²⁴.

³. Deuteomon 24, ¹.

¹². A renunța la căsătorie și a se devota ser-
 virii intereselor altora, aceasta însemnează a
 se face singur famen, pentru împărăția ceru-
 rilor.

și sunt famenți care s'au făcut ei înșiși pentru împărăția cerurilor. Cine poate pricepe, să priceapă". ¹³ Atunci I-se aduseră copii, ca să-Și pună mâinile asupra lor și să Se roage pentru ei, iar ucenicii îi certau. ¹⁴ Dar Iisus le zise: „Lăsați copiii și nu-i opriți să vină la Mine, căci a celor ce sunt ca ei este împărăția cerurilor". ¹⁵ Și după ce-Și puse mâinile peste ei, se duse de acolo. ¹⁶ Și iată un tânăr, apropiindu-se de El, zise: „Învățătorule, ce lucru bun să fac, ca să am viața de veci?" ¹⁷ Iar El răspunse: „Ce mă întrebi de ce este bun? Unul singur este Cel bun. Dar dacă vrei să intri în viață, păzește poruncile". ¹⁸ „Care?" zise el, iar Iisus îi răspunse: „Să nu ucizi, să nu săvârșești adulter, să nu furi, să nu mărturisești mincinos. ¹⁹ Cinstește pe tatăl tău și pe mama ta și iubește pe aproapele tău ca pe tine însuți". ²⁰ Zis-a Lui tânărul: „Toate acestea le-am păzit; ce încă îmi mai lipsește?" ²¹ Zis-a Iisus: „Dacă voești să fii desăvârșit, mergi, vinde-ți averile și le dă săracilor și vei avea comoară în cer, apoi vino și-Mi urmează". ²² Dar auzind aceasta tânărul, a plecat întristat, căci avea multe averi. ²³ Iar Iisus zise ucenicilor Săi: „Adevăr vă spun, că cu greu va intra bogatul

¹⁷. Cel unul singur bun este Dumnezeu.

¹⁸. ¹⁹. Eșire 20, ¹²⁻¹⁶.

²³. Bogăția îngreuiază, dar nu face cu totul imposibilă, intrarea în împărăția cerurilor, așa cum sărăcia înlesnește, dar nu mijlocește numai ea intrarea în acea împărăție.

în împărăția cerurilor. ²⁴ Și iarăș vă spun: Mai lesne este să treacă o cămilă prin urechile acului decât să intre un bogat în împărăția cerurilor“ ²⁵ Și auzind aceasta ucenicii, se îngroziră tare și ziseră: „Cine poate dar să se mântuiască?“ ²⁶ Iar Iisus privindu-i, le zise: „La oameni aceasta este cu neputință, dar la Dumnezeu, toate sunt cu putință“. ²⁷ Atunci Petru prinse a zice: „Iată noi am lăsat toate și Ți-am urmat. Deci ce răsplată vom avea?“ ²⁸ Iar Iisus le zise: „Adevăr vă spun, că la sfârșitul lumii, când Fiul Omului va ședea pe scaunul slavei Sale, voi, cari Mi-ați urmat, veți ședea pe douăsprezece scaune și veți judeca cele douăsprezece seminții ale lui Israel. ²⁹ Și oricine a lăsat case, sau frați, sau surori, sau tată, sau mamă, sau femei, sau copii, sau țărini pentru numele Meu, va lua acestea înșutit și va moșteni viața de veci. ³⁰ Și mulți cari sunt întâi vor fi cei din urmă și cari sunt cei din urmă vor fi cei dintâi“.

²⁴. Trecerea cămilei prin urechile acului este un proverb prin care iudeii voiau să arate că ceva este cu neputință.

²⁸. Sfârșitul lumii. În original este: nașterea din nou, prin care se înțelege prefacerea la care va fi supusă lumea înainte de sfârșit.

20. *Pilda despre lucrătorii tocmiți să lucreze
în vie. Cererea fiilor lui Zevedeu. Orbii
din Ierihon.*

¹Deci asemenea este împărăția cerurilor
unui stăpân de casă, care a eșit disdedimi-
neață, să tocmiască lucrători pentru via sa.
²Și învoindu-se cu lucrătorii câte un dinar
pe zi, îi trimise în vie. ³Eșind și pe la al
treilea ceas, văzu alți lucrători stând în
piață fără lucru și le zise: ⁴„Duceți-vă și
voi în vie și vă voi da ce va fi cu dreptul“.
Și se duseră. ⁵Și eșind iar pe la al șaselea
și al nouălea ceas, făcu la fel. Eșind apoi pe la
al unsprezecelea ceas găsi alții stând și le
zise: „De ce ați stat aci toată ziua fără
lucru?“ ⁷Răspuns-au lui: „Pentru că nu
ne-a tocmnit nimeni“. Zis-a lor: „Duceți-vă
și voi în via mea și veți lua ce vi se
va cădea“. ⁸Iar făcându-se seară, zise stă-
pânul viei către îngrijitorul său: „Cheamă
lucrătorii și fă-le plata începând dela cei
de pe urmă până la cei dintâi“. ⁹Și venind
cei din ceasul al unsprezecelea, luară câte

20. ¹. Deci. Acest cuvânt arată că parabola
de față este strâns legată de sfârșitul pre-
cedentei.

³. Stând în piață. În Orient e obiceiul, ca și
la noi, ca muncitorii să aștepte pe piață, ca
să fie tocmiți la lucru.

Ziua de lucru la iudei se socotia dela cea-
sul șase dimineata până la șase seara. Ceasul
3 corespunde dar cu 9 al nostru, 6 cu 12 9 cu
3 și 11 cu 5.

un dinar; ¹⁰ iar când veniră cei dintâi, socotiau că vor lua mai mult, dar luară și ei tot câte un dinar, ¹¹ și după ce-l luară, cârtiau împotriva stăpânului de casă, zicând: ¹² „Acești din urmă au făcut numai un ceas și i-ai plătit deopotrivă cu noi, cari am îndurat greutatea zilei și arșița;” ¹³ iar el răspunse unuia din ei: „Prietene, nu te nedreptătesc; oare nu un dinar te-ai învoit cu mine?” ¹⁴ Ia-ți ce e al tău și du-te; Vreau să dau acestuia de pe urmă cât și ție. ¹⁵ Nu mi-e oare îngăduit să fac ce vreau cu lucrurile mele? Sau ochiul tău e rău, pentru că eu sunt bun?” ¹⁶ Astfel cei de pe urmă vor fi cei dintâi și cei dintâi cei de pe urmă, căci mulți sunt chemați, dar puțini aleși”. ¹⁷ Și suindu-Se Iisus în Ierusalim, luă la o parte pe cei doisprezece ucenici și pe cale le zise: ¹⁸ „Iată ne suim în Ierusalim și Fiul Omului va fi dat arhierilor și cărturarilor și-L vor osândi la moarte, și-L vor da păgânilor să-L batjocoriască și să-l biciuiască și să-l răstigniască, dar a treia zi va învia”. ²⁰ Atunci se apropie de El mama fiilor lui Zevedeu cu fiii ei, închinându-I-se și cerându-I ceva. ²¹ Iar El îi zise: „Ce?”

¹⁵. A fi cuiva ochiul rău însemnează a se uita rău, a fi invidios.

¹⁶. Ierusalimul era așezat pe înălțime; de aceea se zicea: a se sui în Ierusalim, în loc de: a merge la Ierusalim.

²⁰. Mama fiilor lui Zevedeu — adică a sfântului apostol și evanghelist Ioan și a fratelui său Iacov cel Mare, — se chema Salome. Vezi Marcu 15, ⁴⁰ și Matei 27, ⁵⁶.

Zis-a ea: „Zi ca să șează acești doi fii ai mei, unul deadreapta și altul deastânga Ta, în împărăția Ta“. ²² Și răspunse Iisus: „Nu știți ce cereți. Puteți bea paharul pe care am să-l beau Eu și să vă botezați cu botezul cu care Eu mă voi boteza?“ „Zis-au ei: „Putem“. ²³ Răspuns-a lor: „Intr'adevăr, veți bea paharul Meu și cu botezul cu care Mă voi boteza Eu, veți fi botezați și voi, dar a ședea deadreapta și deastânga Mea nu pot da Eu, ci vor ședea cei cărora li s'a pregătit de Tatăl Meu“. ²⁴ Și auzind ceilalți zece, se mâhniră pe cei doi frați; ²⁵ dar Iisus chemându-i la Sine, le zise: „Știți că domnitorii asupresc neamurile și cei mari le stăpânesc; ²⁶ dar între voi nu va fi așa, ci care va vrea să fie între voi mare, să fie slugă, ²⁷ și care va vrea să fie între voi întâi, să vă fie rob; ²⁸ dupăcum și Fiul Omului n'a venit ca să fie slujit, ci ca să slujiască și să-și dea viața ca preț de răscumpărare

²². A bea paharul cuiva însemnează să fii părtaș la soarta lui bună sau rea. Asemeni și a se boteza cu botezul cuiva. Prin pahar și botez Mântuitorul înțelege aci patimile. Fiii lui Zevedeu, neînțelegând bine de ce le vorbia Iisus, răspund afirmativ la întrebarea sa, prezicându-și astfel fără să știe suferințele ce aveau să îndure pentru răspândirea cuvântului lui Dumnezeu.

²³. Căroră li s'a pregătit... Șederea deadreapta și deastânga Mântuitorului în cer și la judecată nu putea fi dată ca o favoare, ci trebuia câștigată prin jertfe.

pentru mulți". ²⁹ Și când eși din Ierihon, se ținu după El mulțime multă ³⁰ și iată doi orbi cari ședeau lângă cale, auzind că trece Iisus, strigară: „Fie-ți milă de noi, Doamne, Fiul lui David!“ ³¹ Iar mulțimea îi certa, ca să tacă, dar ei mai tare strigau: „Fie-ți milă de noi Doamne, Fiul lui David“.

³² Și oprindu-se Iisus, îi chemă și le zise: „Ce vreți să vă fac?“ ³³ Zis-au Lui: „Doamne, să ni se deschidă ochii“. ³⁴ Iar Iisus, fiind pătruns de milă, Se atinse de ochii lor și ei văzură îndată și-L urmară.

21. Intrarea lui Iisus în Ierusalim. Alungarea vânzătorilor din templu, Uscarea smochinului. Despre botezul lui Ioan. Pilda despre cei doi frați trimiși în vie. Lucrătorii cei răi.

¹ Și când se apropiară de Ierusalim și veniră în Vitfage, la muntele Măslinilor, trimise Iisus pe doi din ucenici, zicându-le: ² „Mergeți în satul ce este înaintea voastră și veți găsi îndată o asină și un mânz cu ea. Deslegați-i și aduceți-i la mine.“ ³ Și dacă va zice cineva ceva, spuneți că Domnul are tre-

²⁹. Ierihonul, cetatea palmierilor, era așezat la o depărtare de 8 kilometri, spre apus de Iordan și la 28 kilometri, spre răsărit și miază-noapte de Ierusalim.

21. ¹. Vitfage este un sat în apropiere de Ierusalim, de care-l desparte numai muntele Măslinilor.

buință de ei și-i va trimite îndată". ⁴ Iar aceasta s'a făcut, ca să se împliniască ceea ce s'a rostit prin proorocul ce zice: ⁵ „Spuneți ficei Sionului: Iată împăratul tău vine la tine blând și călare pe asin, pe mânz, pe fiul celui de sub jug". ⁶ Ducându-se ucenicii și făcând cum le poruncise Iisus, ⁷ aduseră asina și mânzul și puseră pe ei vestmintele lor și El se așază deasupra. ⁸ Iar cei mai mulți din mulțime își așternură vestmintele pe cale, și alții tăiau ramuri din copaci și le așterneau pe cale. ⁹ Și strigau mulțimile care mergeau înainte și cele care veniau pe urmă: „Osana, Fiul lui David! Binecuvântat este cel ce vine în numele Domnului! Osana în cele prea înalte!" ¹⁰ Și când intră în Ierusalim, se cutremură toată cetatea, zicând: ¹¹ „Cine este acesta?" iar mulțimile ziceau: „Acesta este proorocul Iisus din Nazaretul Galileei". ¹² Și Iisus intră în templul lui Dumnezeu și isgoni pe toți cari vindeau și cumpărau în templu și răsturnă mesele zarafilor și scaunele vânzătorilor de porumbei și le zise: ¹³ „Scriș este: Casea mea, casă de rugăciuni se va chema iar voi o faceți peșteră de tâlhari". ¹⁴ Și veniră

⁵. Zaharia 9, ⁹. Fica Sionului este populațiunea Ierusalimului.

⁹. Osana însemnează „mântuiește" și se întrebuința ca exclamație de veselie și de felicitare.

¹². Scena se petrece nu în templul propriu zis sau în sfânta, ci în curtea templului și anume în curtea zisă a păgânilor.

¹³. Isaia 56, ⁷ și Ieremia 7, ¹¹.

la El, în templu, orbi și schiopi și-i vindecă.
¹⁶ Și văzând arhierii și cărturarii minunile
pe care le făcuse și pe copii strigând în
templu și zicând: „Osana Fiul lui David”,
se mâhniră și ziseră: ¹⁶ „Auzi ce zic aceștia?”
Iar Iisus le zise: ¹⁷ „Adevărat. N'ați citit
oare niciodată proorocia: că din gura prun-
cilor și a sugătorilor ai gătit laudă?” Și lă-
sându-i, eși din curte spre Vitania și ră-
mase noaptea acolo. ¹² Iar a doua zi de di-
mineață, pe când Se întorcea în cetate, flă-
mânzi și ¹⁹ văzând un smochin lângă drum,
Se duse la el, dar găsi în el numai frunze
și-i zise: „Să nu mai dea din tine rod în
veci”. Și se uscă smochinul îndată. ²⁰ Iar u-
cenicii văzând, se mirară zicând: „Cum de
se uscă smochinul îndată?” ²¹ Și Iisus le
răspunse: „Adevăr vă spun. de veți avea
credință și nu vă veți îndoi, nu veți face
numai ce s'a făcut cu smochinul, ci și mun-
telui acestuia de-i veți zice: „Ridică-te și
aruncă-te în mare”, se va face ²² și toate câte
veți cere în rugăciunile voastre, le veți pri-
mi, dacă veți crede”. ²³ Și venind în templu,
se apropiară de El, pecând învăța, arhierii
și bătrânii poporului, zicând: „Cu ce putere
faci aceasta? Și cine ți-a dat această pu-

¹⁶. Psalmul 8, 8.

¹⁷. Vitania, „casa cântecului sau a curmale-
lor”, este un sat aproape de Ierusalim, ca și
Vithage.

¹⁹, ²⁰. Smochinul acesta fără rod inchipuiește
pe poporul iudeu.

tere?" ²⁴ Iar Iisus le răspunse: „Vă voi pune și Eu o întrebare, și dacă Imi veți răspunde, vă voi spune cu ce putere fac aceasta: Botezul lui Ioan de unde era?" ²⁵ Din cer sau dela oameni?" Dar ei cugetau în sine: „De vom zice din cer, ne va întreba: pentru ce dar n'ați crezut în el?" ²⁶ De vom zice dela oameni, ne temem de mulțime, căci toți țin pe Ioan drept prooroc". ²⁷ Și răspunseră lui Iisus „Nu știm". Zis-a și El lor: „Nici Eu nu vă spun cu ce putere fac aceasta. ²⁸ Dar ce vi se pare? Un om avea doi fii și ducându-se la cel dintâi, îi zise: „Fiule, du-te și lucrează azi în via mea". ²⁹ Iar el răspunse: „Nu vreau"; dar mai pe urmă îi păru rău și se duse. ³⁰ Ducându-se și la cel de al doilea, îi zise la fel; iar el zise: „Eu mă duc, Doamne", dar nu se duse. ³¹ Care din amândoi a făcut voia tatălui?" Zis-au lui: „Cel dintâi". Zis-a Iisus lor: „Adevăr vă spun, că vameșii și desfrânatele merg înaintea voastră în împărăția lui Dumnezeu. ³² Căci veni Ioan la voi pe calea dreptății și nu-l crezurăți, iar vameșii și desfrânatele îl crezură, și voi văzând aceasta, nu v'a părut rău în urmă, ca să-l credeți. ³³ Ascultați altă pildă: Era un stăpân de casă,

²⁸ ³¹. Omul din parabolă este Dumnezeu, Fiul cel dintâi este poporul iudeu, care pururea făgăduia că va face voia Tatălui ceresc, dar n'o făcea Cel de al doilea fiu sunt popoarele păgâne care au primit credința creștină și au împlinit voia lui Dumnezeu.

³³. Stăpânul de casă este Dumnezeu, via este legea lui Moise. Săpă teasc. Se zice așa, pentru

care sădi vie și o împrejmui cu gard și săpă în ea teasc și zidi turn și o dete în dijmă unor lucrători și se duse departe; ³⁴ iar când se apropie vremea roadelor, trimise slugile sale la lucrători, ca să-și ia roadele. ³⁵ Dar lucrătorii, punând mâna pe slugi, pe una o bătură, pe alta o uciseră, iar pe alta o alun-gară cu pietre. ³⁶ Din nou trimise alte slugi, mai multe decât cele dintâi, și le făcură la fel. ³⁷ În cele din urmă trimise la ei pe fiul său, zicându-și „Se vor rușina de fiul meu”. ³⁸ Dar lucrătorii, văzând pe fiul, ziseră între ei: „Acesta este moștenitorul; veniți să-l o-morîm și să-i stăpânim moștenirea”. ³⁹ Și luându-l, îl scoaseră afară din vie și-l uci-seră. ⁴⁰ Deci când va veni stăpânul viei, ce va face acelor lucrători?” ⁴¹ Răspuns'au lui cei de față: „Pe acei răi cu rău îi va pierde și via o va da în dijmă altor lucrători, cari vor da roadele la vremea lor”. ⁴² Zis-a lor

că în Orient teascurile se sapă adesea în stâncă. Lucrătorii sunt preoții, cărturarii și toți conducătorii poporului Israel, cărora le-a fost încredințată administrarea împărăției lui Dumnezeu pe pământ până la venirea Mântuitorului.

³⁴. Slugile sunt proorocii, iar fiul este Iisus Christos.

⁴². Psalmul 117, ²¹⁻²².

⁴⁰. Versul 44 lipsește în multe texte și în cele care-l au e rău pus, căci ar trebui să vină îndată după 42, cu care stă în legătură. De aceea îl dăm aci în notă: „Și cine va cădea peste a-ceastă piatră se va sfărâma, iar pe cel peste care va cădea ea, îl va spulbera”.

Iisus: „N'ați citit niciodată în scripturi cuvintele: Piatra pe care n'au luat-o în seamă ziditorii, s'a făcut cap de unghiu; de Domnul s'a făcut și este minunată în ochii noștri? ⁴³ De aceea vă spun, că vi se va lua împărăția lui Dumnezeu și se va da neamului care face roadele ei“. ⁴⁵ Și auzind arhieriei și fariseii pildele Lui, ⁴⁶ înțeleseră că despre ei vorbea și căutau să pună mâna pe El, dar se temeau de popor, care-L ținea de prooroc.

22. Pilda cu cei chemați la nuntă. Dacă se cade a plăti dajdie Cezarului. Despre înviere. Cea mai mare poruncă a Legii. Iisus fiul lui David.

¹ Și începu Iisus iarăși a le vorbi în pilde, zicând: ² „Asemănatu-s'a împărăția cerurilor unui împărat, care a făcut nuntă fiului său ³ și a trimis slugile să poftiască pe cei chemați la nuntă, dar ei nu voră să vină. ⁴ Trimis-a din nou alte slugi, zicând: „Spuneți celor chemați: Iată am gătit prânzul; poii și vitele mele îngrășate au fost tăiate și toate sunt gata; veniți la nuntă.“ ⁵ Dar ei, neținând seamă de aceasta se duseră unul la țarina, altul la negustoria sa; ⁶ iar ceilalți punând mâna pe slugile lui, le rușinară și le uciseră. ⁷ Și auzind împăratul, se mânie și trimițând oștile sale, pierdu pe acei ucigași și le arse cetatea. ⁸ Apoi zise

22. ³. Slugile sunt sfinții apostoli.

slugilor sale: „Nunta este gata, iar cei chemați n'au fost vrednici de ea; ⁹mergeți dar la răspântiile drumurilor și pe câți veți afla, chemați-i la nuntă“. ¹⁰Și eșind la drum, slugile strânseseră pe toți câți îi aflară, și răi și buni și se umplu de oaspeți sala de nuntă. ¹¹Iar intrând împăratul ca să privească pe oaspeți, văzu printre ei un om neîmbrăcat în haină de nuntă și-i zise: ¹²„Prietene, cum intrași aci, neavând haină de nuntă?“ ¹³Iar acela tăcu. Atunci împăratul zise slujitorilor: „Legați-i mâinele și picioarele și aruncați-l în întunerecul de afară; acolo va fi plânsul și scrâșnirea din dinți; ¹⁴căci mulți sunt chemați, dar puțini aleși“. ¹⁵Atunci fariseii ducându-se, ținură sfat cum să-L prindă în cuvânt ¹⁶și trimiseră la El pe ucenicii lor, dimpreună cu irodianii, să-l zică: „Învățătorule, știm că ești vrednic de crezare și înveți cu adevărat calea lui Dumnezeu și nu-Ți pasă de nimeni, pentru

¹⁰. Buni și răi. Dumnezeu chiamă pe toți oamenii fără deosebire să intre în împărăția sa.

¹¹. Haină de nuntă. În Orient era obiceiul ca oamenii bogati să aibă un mare număr de haine lungi și luxoase, numite caftan, pe care le îmbrăcau peste hainele lor oaspeții, când luau parte la nunți, oștețe și alte solemnități. Neîmbrăcarea acestei haine de omul din parabola de față însemnează o mare lipsă de respect față de împăratul care-i făcuse neașteptata și nemeritata cinste de a-l pofti la nunta fiului său.

că nu cauți în fața oamenilor. ¹⁷ Spune-ne dar, ce Ți se pare: Se cade a plăti bir Cezarului, ori nu? ¹⁸ Iar Iisus, cunoscând viclenia lor, zise: „Pentruce Mă ispițiți, fă-tărnichilor? Arătați-Mi banul de dajdie”. ¹⁹ Și ei îi dădură un dinar; iar El le zise: ²⁰ „Al cui este chipul acesta și ceace-i scris deasupra?”. ²¹ Răspuns-au ei: „Ale Cezarului”. Atunci le zise: „Dați dar Cezarului cele ce sunt ale Cezarului și lui Dumnezeu cele ce sunt ale lui Dumnezeu”. ²² Și ei auzind aceasta, se mirară și lăsându-L se duseră. ²³ În aceeași zi veni ră la El saduceii, cari zice că nu este înviere, și-L întrebă: ²⁴ „Învățătorule, Moise a zis, că de va muri cineva neavând copii, să se căsătorească

¹⁶. Irodianii erau partizanii lui Irod și prietenii politici ai romanilor. Ei stău în dușmănie cu fariseii, totuși, în lupta împotriva Mântuitorului, își dau adesea mâna unii cu alții. Nu cauți în fața oamenilor, adică ești nepărtinitor.

¹⁷. Iudeii căzuseră sub stăpânirea romanilor, cu câțva timp înainte de venirea Mântuitorului și trebuiau să plătească tribut.

¹⁸. Viclenia fariseilor și a irodianilor constă în aceea, că dacă Iisus ar fi zis că se cade a plăti tribut, se făcea urât de popor, care de mare nevoie, și pentru că nu putea altfel, plătea tribut, iar dacă ar fi zis că nu se cade, se făcea vinovat înaintea autorităților romane de îndemn la nesupunere.

²¹. Orice om are atât datorii cetățenești, cât și datorii religioase, și morale și trebuie să le îndeplinească și pe unele și pe altele.

fratele aceluia cu soția lui și să ridice urmaș fratelui său. ²⁵ Deci erau la noi șapte frați și căsătorindu-se cel dintâi, muri, și neavând urmaș, lăsă pe soție fratelui său. ²⁶ Asemenea și al doilea și al treilea, până la al șaptelea; ²⁷ iar la urma tuturor muri și femeea. ²⁸ Căruia oare din cei șapte frați va fi soție la înviere? Căci toți au avut-o. ²⁹ Și răspunzând Iisus, le zise: „Rătăciți, pentru că nu înțelegeți nici scripturile, nici puterea lui Dumnezeu; ³⁰ căci la înviere nu va fi nici înșurătoare nici măritiş, ci cei înviați vor fi ca îngerii lui Dumnezeu din ceruri. ³¹ Iar despre învierea morților n'ați citit ce vă spune Dumnezeu, când zice: ³² „Eu sunt Dumnezeul lui Avraam, al lui Isac și al lui Iacov?“ El nu este Dumnezeu al morților, ci al viilor“ ³³ Și auzind gloata, s'a mirat de învățătura Lui. ³⁴ Iar fariseii auzind că a închis gura saduceilor, ³⁵ se adunară în acelaș loc și-L întrebă unul din ei, un învățător de Lege, ispitindu-L și zicând: ³⁶ „Învățătorule, care poruncă este mai mare în Lege?“ ³⁷ Iar El îi zise: „Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din tot cugetul tău. Aceasta este cea mai mare și cea dintâi poruncă. ³⁸ Și a doua asemenea aces-

²⁴. Acest fel de căsătorie se numia de levirat și avea de scop să împiedice stingerea neamului cuiva. De aceea copilul dintâi ce se năștea din astfel de căsătorii purta numele celui dintâi soț al femeiei. Vezi Deuteronom 25, ⁵, ⁶.

³². Eșire, 3, ⁶.

teea este: Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși. În aceste două porunci se cuprinde legea și proorocii.“⁴⁰ Și cum erau adunați fariseii, îi întreabă Iisus: ⁴¹ „Ce vi se pare de Christos? Al cui fiu este?“ ⁴¹ Răspuns-au Lui: „Al lui David“. Zis-a lor: „Cum dar David îl numește, prin Duhul, Domn, zicând: ⁴³ A zis Domnul către Domnul meu: Șezi deadreapta mea până ce-ți voi pune pe vrăjmașii tăi sub picioare. ⁴⁴ Dacă David îl numește Domn, cum este fiul lui?“ ⁴⁵ Și nimeni nu putea să-I răspundă măcar un cuvânt, nici nu îndrăzni cineva din acea zi să-L mai întrebe.

23. Muștrarea cărturarilor și a fariseilor, pentru fățărnicia lor.

¹. Atunci grăi Iisus mulțimii și acenicilor, Săi, zicând: ² „Pe scaunul lui Moise s'au așezat cărturarii și fariseii. ³ Deci faceți și țineți toate câte vă vor spune, dar cum face ei, voi să nu faceți; că zic, dar nu fac. ⁴ Că leagă sarcini grele și anevoie de purtat și le pun pe umerii oamenilor, dar ei nici cu degetul nu vor să le miște. ⁵ Și toate lu-

⁴¹. Psalmul I. David numește aci Domn pe Mântuitorul. Ce noimă ar putea avea aceasta, dacă Iisus Christos ar fi numai urmașul trupesc al lui David și om ca și el?

23. ⁵. Filacteriile erau niște fâșii de pergament pe care se scriau patru pasagii din Sf. Scriptură și anume: Eșire 12, 2—10; 11—17 și Deuteronom 6, 4—9 și 11, 13—22. Aceste fâșii

crurile lor le fac, ca să fie văzuți de oameni, căci își largesc filacteriile și-si lungesc ciucurii veșmântului; ⁶ le plac cele dintâi locuri la ospete și cele dintâi scaune în sinagogi ⁷ și plecăciunile pe pietre și să li se zică de oameni învățători. ⁸ Voi însă să nu vă numiți învățători, căci unul este învățătorul vostru Christos, iar voi toți sunteți frați. ⁹ Și să nu numiți pe nimeni de pe pământ tatăl vostru. ¹⁰ căci unul este tatăl vostru cel ceresc. Nici căpetenii, căci unul este căpetenia voastră, Christos; iar cel mai mare dintre voi, să vă fie slugă; ¹² căci oricine se va înălța pe sine, se va smeri și oricine se va smeri pe sine, se va înălța. ¹³ Ci vai vouă, cărturari și farisei fățarnici! că închideți împărăția cerurilor dinaintea oamenilor; că voi nu intrați, și pe ceice vor să intre nu-i lăsați. ¹⁴ Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici! că înghițiți casele văduvelor, făcând rugăciuni lungi; pentru aceea mai mare osândă veți lua. ¹⁵ Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici! că faceți ocolul mării și al uscatului, ca să câștigați un

se puneau într'o cutiuță de lemn și se legau la cap, ca să atârne pe frunte, sau de brațul stâng ca să fie aproape de inimă, în timpul rugăciunii. Scopul era ca iudeul credincios să arate în chip văzut că are legea lui Dumnezeu în minte și în inimă. Despre ciucuri vezi nota dela cap. 9 versul 20.

14. Casele văduvelor în înțelesul de „avut“. Prin multe rugăciuni pe care fariseii le făceau pentru văduve și pentru care erau bine plătiți, ei sărăceau adesea pe unele văduve

partizan și când l-ați câștigat, îl faceți fiu al gheenei de două ori mai mult decât voi.¹⁶ Vai vouă călăuze oarbe, care ziceți: că de se jură cineva pe templu, nimic nu este, iar de se jură pe aurul templului, legat este de jurământul său.¹⁷ Nebuni și orbi ce sunteți! Căci ce este mai mare: aurul sau templul care sfințește aurul? ¹⁸ Și mai ziceți, că de se jură cineva pe altar, nimic nu este, iar de se jură pe darul ce este pe el, legat este de jurământul său.¹⁹ Orbi ce sunteți! Căci ce este mai mare: darul sau altarul care sfințește darul? ²⁰ Deci, cine se jură pe altar se jură pe el și pe tot ce este pe el, și cine se jură pe templu, ²¹ se jură pe el și pe cel ce locuiește în el, ²² și cine se jură pe cer, se jură pe scaunul lui Dumnezeu și pe celce șade pe el. ²³ Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici! că dați zeciuială din ismă și din

15. Fiu al gheenei = vrednic de a se duce în iad, rău, blestemat.

16. ²². Aci Mântuitorul critică regulile stabilite de rabini în privința jurământului, pe ce anume se putea jura și pe ce nu.

23. Isma, măraru și chimenul se mănâncă în Orient. Orice iudeu era îndatorat de Lege (Levit. 27, 30) să dea a zecea parte din toată averea sa pentru întreținerea preoților și a leviților. Fariseii dau zeciuială din toate, până și din ismă, din măraru și din chimen, ceea ce era lucru de puțin preț înaintea lui Dumnezeu, pe când ceea ce era mai de seamă în Lege, și mai ales datorile morale, le treceau cu vederea. De aceea Mântuitorul îi mustră fără cruțare și stabilește ca regulă de purtare, că nici o datorie nu trebuie neglijată.

mărar și din chimen, dar lăsați la o parte ce e mai însemnat din Lege: dreptatea și mila și credința; pe acestea faceți-le, iar pe acelea nu le lăsați. ²⁴ Călăuze oarbe! care strecurați țânțarul și înghițiți cămila. ²⁵ Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici! că curățiți partea dinafară a paharului și a farfuriei, iar înlăuntru sunteți plini de răpire și de necumpătare. ²⁶ Fariseu orb! curăță întâi partea dinăuntru a paharului și a farfuriei, ca să fie curată și partea dinafară. ²⁷ Vai vouă, cărturari și farisei fățarnici! că semănați cu mormintele văruiute, care se arată frumoase pe dinafară, iar pe dinăuntru sunt pline de oase de morți și de tot felul de necurățenii. ²⁸ Așa și voi: pe dinafară vă arătați drepecți oamenilor, dar pe di-

24. Iudeii trebuiau să strecoare orice băutură înainte de a o bea, ca nu cumva să rămână în ea vreo vietate spurcată. (Levitic 11, 26, 23, 41, 42; 17, 10, 14). Mântuitorul spune aci că fariseii aveau cea mai mare grijă de a împlini îndatoririle ușoare puse de Lege, dar călcau în picioare pe cele grele și însemnate. Astfel ei s'ar fi socotit pângăriți, dacă ar fi înghițit un țânțar în vreo băutură, dar ar fi fost gata, dacă s'ar putea, să înghită o cămilă, fără să creadă că s'au spurcat.

27. ²⁸. Morminte văruiute. În Orient și în deosebi la iudei era obiceiul ca mormintele să fie cât de des văruiute și ținute curat pe deoparte din respect pentru răposați, pe dealtă parte pentru ca să nu se atingă cineva de ele, căci atunci se credea că s'a spurcat. Deseori se zideau din nou mormintele și se ridicau mărete

năuntru sunteți plini de fățarnicie și de fărădelege. ²⁹ Vai vouă, cărturari și farisei fățarniciți! că zidiți mormintele proorocilor, și împodobiți monumentele dreptilor, și ziceți; ³⁰ „De am fi fost noi în zilele părinților noștri, nu ne-am fi făcut părtași la vărsarea sângelui proorocilor“. ³¹ Astfel mărturisiți voi înșivă, că sunteți fiii celorce au omorât pe prooroci. ³² Umpleți dar și voi măsura părinților voștri! ³³ Șerpi, pui de viperă! Cum veți scăpa de osânda gheenei? ³⁴ De aceea, iată trimit la voi prooroci și înțelepți și cărturari. Dintre ei veți omori și răstigni pe unii, iar pe alții îi veți biciui în sinagogile voastre și-i veți urmări din cetate în cetate; ³⁵ ca să vină asupra voastră pedeapsa pentru tot sângele nevinovat ce s'a vărsat pe pământ dela sângele dreptului Abel până la sângele lui Zaharia, fiul lui Varahia, pe care l-ați omorât între templu și altar. ³⁶ Adevăr vă spun: Vor veni toate acestea peste acest neam. ²⁷ Ierusalime, Ierusalime, care omori pe prooroci și ucizi cu pietre pe cei trimiși la tine! de câte ori am vrut să adun pe fiii tăi, cum adună găina, puii ei sub aripi, dar n'ați vrut. ³⁸ Iată, ca-

monumente funerare pentru morții iluștri, cum erau proorocii și dreptii. De multe ori aceasta nu se făcea din adevărată pietate, ci numai de fățarnicie, ca în cazul de față.

35. Zaharia, despre care se vorbește aci, era mare preot și a fost ucis din porunca regelui Ioas (II Cronici 24, 20—22). Tatăl lui se chema și Ioiada.

sa voastră va rămâne pustie; căci vă spun:
³⁹ De acum nu Mă veți mai vedea, până când
veți zice: „Binecuvântat fie celce vine în nu-
mele Domnului“.

24. Dărâmarea Ierusalimului. Sfârșitul lumii

¹ Și esînd Iisus din templu, se ducea, și
ucenicii Săi se apropiară de El, spre a-I a-
răta clădirile templului; ² iar El le zise: „Ve-
deți toate acestea? Adevăr vă zic, nu va ră-
mâne aci piatră pe piatră care să nu fie sfă-
rămată“. ³ Și șezînd pe muntele Măslinilor,
veniră la El deoparte ucenicii, zicînd: „Spu-
ne-ne, când vor fi acestea și care este sem-
nul venirii Tale și sfârșitul lumii?“ ⁴ Și le
răspunse Iisus: „Vedeți să nu vă amăgias-
că cineva; ⁵ că mulți vor veni în numele
Meu, și vor zice: „Eu sunt Cristosul“, și pe
mulți vor amăgi. ⁶ Și veți auzi de războaie
și vești de războaie. Luați seama să nu vă
spăimîntați ⁷ căci așa trebuie să fie, dar în-
că nu va fi sfârșitul. ⁸ Că se va scula un po-
popor împotriva altui popor și o împărăție
împotriva altei împărății și va fi foamete și

39. Până când veți zice: Binecuvântat... adică
până la a doua venire a Domnului, sau la ju-
decata de apoi.

24. ². Proorocia Mântuitorului s'a împlinit in-
tocmai, căci n'au trecut nici 40 de ani după ce
a rostit El aceste cuvinte și oștile romane au
cucerit și pustit Ierusalimul și au dat foc tem-
plului, care a ars până în temelie.

ciumă și cutremur pe alocurea. Ci toate vor fi numai începutul durerilor. ⁹ Atunci vă vor da la chinuri și vă vor ucide și veți fi urâți de toți păgânii din pricina numelui Meu. ¹⁰ Atunci iarăși mulți se vor lepăda de credință și se vor vinde și urî unii pe alții. ¹¹ Și se vor ridica mulți prooroci mincinoși și pe mulți vor amăgi. ¹² Și pentru că se va înmulți fărădelegea, se va răci dragostea multora. ¹³ Dar cine va răbda până în sfârșit, se va mântui. ¹⁴ Și se va propovedui această Evanghelie a împărăției în toată lumea, spre a fi mărturie tuturor neamurilor și atunci va veni sfârșitul. ¹⁵ Deci când veți vedea în locul cel sfânt grozăvia pustiirii cea prezisă de Daniil, (cine citește să înțeleagă), ¹⁶ atunci cei ce vor fi în Iudeea să fugă la munți, ¹⁷ cine va fi pe casă să nu se coboare, ca să ia cele din casă ¹⁸ și cine va fi la câmp, să nu se întoarcă înapoi, ca să-și ia haina. ¹⁹ Vai de cele însărcinate și de cele

15. Mărturie tuturor neamurilor, adică pentru ca nici un popor păgân să nu poată zice la judecata de obște, că n'a auzit cuvântul lui Dumnezeu.

15. Grozăvia pustiirii (Daniil 9, 28, 31; 12, 11) poate fi atât jalea ce avea să nască în suflete pustiirea templului cât și așezarea în templul iudaic a cultului zeilor la cari se închinau romanii.

16. Următori acestei povești a Domnului, creștinii din Ierusalim și din Iudeea fugiră la Pella, dincolo de Iordan, când oștile romane de sub conducerea lui Vespasian porniră asupra Ierusalimului, ca să-l cuceriască,

ce vor alăpta în acele zile! ²⁰ Rugați-vă, să nu fie fuga voastră iarna, nici Sâmbăta, ²¹ căci va fi atunci necaz mare, cum n'a fost dela începutul lumii până acum și nu va mai fi. ²² Și de n'ar fi fost scurtate acele zile, n'ar fi scăpat nici un om, dar pentru cei aleși zilele acelea vor fi scurtate. ²³ Atunci de vă va zice cineva: „Iată aci, sau acolo, este Christosul“, să nu credeți ²⁴ căci se vor ridica Christoși mincinoși și prooroci mincinoși și vor face semne mari și minuni, ca să amăgiască, de va fi cu puțință, chiar și pe aleși. ²⁵ Iată v'am spus de mai înainte. ²⁶ Deci dacă vă vor zice: „Iată-L în pustie“, nu vă duceți, sau „Iată-L în casă“ să nu credeți; ²⁷ căci precum fulgerul ese dela răsărit și se vede până la apus, așa va fi și venirea Fiului Omului. ²⁸ Unde este stârv, acolo se adună

20. Iarna plouă mult în Palestina și drumurile, nefiind pietruite, sunt alunecoase, iar Sâmbăta iudeii n'aveau voie să meargă un drum mai lung de o milă. Mântuitorul îi îndeamnă să se roage să nu fie fuga lor iarna sau Sâmbăta, pentru că le ar fi fost foarte greu să facă drumuri lungi de pribegie.

22. Mântuitorul întrebuințează aci timpul trecut, ca și cum ceeace spune s'ar fi și petrecut deja. Acesta este un fel de vorbire profetică. Scurtate au fost acele zile de hotărârea dumnezeiască în vederea ușurării suferinții celor aleși.

28. Aceste cuvinte sunt probabil o zicătoare, pe care Domnul Christos o aplică aci Ierusalimului, asemuit cu un cadavru.

(Toate prezicerile din versurile 7—28 s'au îm-

vulturii. ²⁹ Îndată după necazul acelor zile, soarele se va întuneca și luna nu va mai da lumina ei și stelele vor cădea din cer și puterile cerului se vor cutremura. ³⁰ Și atunci se va arăta pe cer semnul Fiului Omului și se vor jeli toate neamurile pământului și vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului cu putere și slavă mare. ³¹ Și El va trimite pe îngerii săi cu sunet puternic de trâmbițe și ei vor aduna pe aleșii Lui din cele patru vânturi, dela o margine a cerului până la cealaltă. ³² Luați pildă dela smochin: Când ramura lui este fragedă și înfrunzește, știți că vara este aproape. ³³ Așa și voi, când veți vedea toate acestea să știți că Fiul Omului este aproape, la ușă. ³⁴ Adevăr vă zic, că nu va trece acest neam până ce se vor împlini toate acestea. ³⁵ Cerul și pământul vor trece, dar cuvintele mele nu vor trece. ³⁶ Iar de ziua aceea și ceasul acela nimeni nu știe,

plinit întocmai în anii 67—70, când s'a deslănuțit războiul de nimicire a poporului iudeu de către romani.

30. Semnul Fiului Omului este sfânta cruce. Prin puterile cerului se înțeleg aci celelalte corpuri cerești afară de soare și lună.

36. Cele spuse până aci privesc cucerirea Ierusalimului, dărâmarea templului și împrăștierea poporului iudeu; de aci înainte este vorba de judecata de apoi. Mântuitorul nu spune când anume va fi sfârșitul lumii și judecata obștească, căci acestea le știe numai Dumnezeu, ci îndeamnă ca fiecare să fie pregătit în orice clipă, căci El va veni la judecată pe neașteptate.

nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl. ³⁷ Cum a fost în zilele lui Noe, așa va fi și la venirea Fiului Omului, ³⁸ căci precum în zilele dinnainte de potop oamenii mâncau și beau, se însurau și se măritau, până în ziua în care Noe intră în corabie ³⁹ și nu luară seama până veni potopoul și-i perdu pe toți, așa va fi și la venirea Fiului Omului. ⁴⁰ Atunci din doi inși cari vor fi la câmp, unul va fi luat, iar celălalt lăsat, ⁴¹ din două, înse care vor măcina în moară, una va fi luată iar cealaltă lăsată. ⁴² Deci privigheați, căci nu știți în care zi va veni Domnul vostru. ⁴³ Luați aminte, că dacă ar ști stăpânul casei în care streajă a nopții va veni hoțul, ar priveghia și n'ar lăsa să-i spargă casa. ⁴⁴ De aceea și voi fiți gata, pentrucă în ceasul în care nu gândiți va veni Fiul Omului. ⁴⁵ Cine este dar sluga credincioasă și cu minte, pe care a pus-o stăpânul peste slugile sale, ca să le dea de mâncare la timp? ⁴⁶ Fericită este sluga aceea pe care, venind stăpânul său, o va afla făcând așa. ⁴⁷ Adevăr vă spun, că peste toate ale lui o va pune mai mare. ⁴⁸ Iar dacă o slugă rea va zice în inima sa: „Stăpânul meu, întârzie să vină“ ⁴⁹ și va vrea să bată pe celelalte slugi, ⁵⁰ să mănânce și să bea cu bețivii, ⁵⁰ va veni stăpânul slugii aceleia în ziua în care nu se așteaptă și în cea-

40. ⁴¹. Unul (una) va fi luat (ă) de sfinții îngeri și așezat (ă) printre cei aleși sau drepti, iar celalt (ă) va fi lăsat (ă) acolo unde se găsește, spre a fi luat pe urmă de îngerii cei răi.

sul pe care nu-l știe ² și-o va tăia în două și-i va face parte cu fățarnicii. Acolo vo fi plâns și scrâșnire de dinți.

25. *Pilda cu cele zece fecioare și cu talanții.*
Judecata de apoi.

1. Atunci se va asemana împărăția cerurilor cu zece fecioare, care, luându-și candelarele, au eșit în întâmpinarea mirelui. ² Cinci din ele erau fără minte și cinci cu minte. ³ Cele fără minte, luându-și candelarele, nu luară cu ele untdelemn, iar cele cu minte luară împreună cu candelarele și untdelemn în vase. ⁴ Și întârziind mirele, moțăiră toate și adormiră ⁵ iar la miezul nopții se auzi strigând: „Iată mirele vine: Eșiți-i în întâmpinare”. ⁷ Atunci se sculară toate acele fecioare și-și împodobiră candelarele ⁸ și ziseră cele fără de minte celor cu minte; „Dați-ne din untdelemnul vostru, căci ni se sting candelarele; ⁹ dar cele cu minte răspunseră: „Nu, ca nu cumva

25. Atunci, adică la sfârșitul lumii, când Fiul Omului va veni să judece viii și morții. Nunțile se făceau la iudei noaptea, de aceea era nevoie de candelă. Ginerile se ducea cu prietenii la casa părinților fetei, care-l primia însoțită de prietenele ei. De acolo cortegiul pornia cu muzică, cu candelă și cu torțe spre casa mirelui. După ce sosiau nuntașii, porțile erau închise și petreceau pe urmă numai cu cei de față. Nimeni din afară nu mai era primit.

să nu ne ajungă nici nouă nici vouă, ci mai bine duceți-vă la cei ce vând și vă cumpărați. ¹⁰ Dar pe când se duceau să cumpere, veni mirele și cele care erau gata intrară cu el în sala de nuntă și se închise ușa. ¹¹ După aceea veniră și celelalte fecioare, zicând: „Doamne, Doamne, deschide-ne“. ¹² Iar el răspunse: „Adevăr vă spun că nu vă cunosc“. ¹³ Priveghiați dar, că nu știți ziua nici ceasul sfârșitului. ¹⁴ Căci Domnul este ca un om care, plecând departe, își chemă slugile și le împărți avutul său: ¹⁵ și unuia dete cinci talanți, altuia doi, iar altuia unul. Fiecăruia după puterea lui și el se duse. ¹⁶ Cel care luase cinci talanți plecă numai decăt, făcu negoț cu ei și câștigă alți cinci talanți. ¹⁷ Asemenea și cel care luase doi câștigă alți doi. ¹⁸ Iar cel care luase unul, se duse, făcu o groapă în pământ și ascunse argintul stăpânului său. ¹⁹ După multă vreme veni stăpânul acestor slugi și se socoti cu ei. ²⁰ Și apropiindu-se cel care luase cinci talanți, aduse alți cinci zicând: „Doamne, cinci talanți mi-ai dat; iată, alți cinci talanți am câștigat“. ²¹ Zis-a lui stăpânul: „Bine slugă bună și credincioasă; fiindcă peste puțin te-ai arătat credincios, peste mult te voi pune mai mare, ia parte la bucuria stăpânului tău“. ²² Apro-

15. *Talanții* închipuiesc aci darurile pe care Dumnezeu le-a pus la îndemâna fiecăruia, pentru a face să triumfe împărăția sa, iar para-bola aceasta ne învață că Dumnezeu va judeca pe oameni după felul cum întrebuintează darurile încredințate de El lor.

piîndu-se și cel care luase doi talanți, zise: „Doamne, doi talanți mi-ai dat, iată alți doi am câștigat“. ²³ Zis-a lui stăpânul: „Bine slugă bună și credincioasă; fiind că peste puțin te-ai arătat credincios, peste mult te voi pune mai mare; ia parte la bucuria stăpânului tău“. ²⁴ Iar apropiindu-se și cel care luase un talant, zise: „Doamne, te știam om aspru, care seceri unde n'ai semănat și aduni de unde n'ai împrăștiat. ²⁵ M'am temut dar și ducându-mă, am ascuns talantul tău în pământ; iată ai ce este al tău“. ²⁶ Și răspunse stăpânul lui și zise: „Slugă rea și leneșă, știai că secer unde n'am semănat și adun de unde n'am risipit? ²⁷ Trebuia dar să fi dat zarafilor argintul meu și întorcându-mă eu aș fi luat cu dobândă ceea ce este al meu. ²⁸ Luați-i deci talantul și dați-l celui ce are zece talanți, ²⁹ căci celui ce are i se va da și i va prisosi, iar celui ce n'are i se va lua și ceea ce are. ³⁰ Și pe sluga netrebnică, aruncați-o în întunerecul de afară. Acolo va fi plângere și scrâșnire de dinți“. ³¹ Iar când va veni Fiul Omului în slava Sa și toți îngerii cu El, atunci va sta pe tronul slavei Sale ³² și se vor aduna înaintea lui toate neamurile și le va despărți pe unele de altele, cum desparte păstorul oile de capre, ³³ și va pune oile de-a dreapta și caprele de-a stânga Sa. ³⁴ Atunci va zice Împăratul celor de-a dreapta sa: „Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți împărăția gătită pentru voi de la întemeierea

34. *Împăratul este Iisus Christos ca judecător al tuturor.*

lumii; ³⁵ căci flămând am fost și Mi-ați dat
 să mănânc, însetat am fost și Mi-ați dat să
 beau, strein am fost și M'ați găzduit, ³⁶ gol
 și M'ați îmbrăcat, bolnav și M'ați căutat, în
 temniță și ați venit la Mine". ³⁷ Atunci li vor
 răspunde dreptii: „Doamne, când Te-am vă-
 zut flămând și Ți-am dat să mănânci, sau
 însetat și Ți-am dat să bei? ³⁸ Sau când Te-
 am văzut strein și Te-am găzduit, sau gol și
 Te-am îmbrăcat? ³⁹ Când Te-am văzut bol-
 nav ori în temniță și am venit la Tine?“
⁴⁰ Și le va răspunde Împăratul: „Adevăr vă
 spun, întrucât ați făcut acestea unuia din a-
 cești mai mici frați ai Mei, Mie Mi-ați făcut“.
⁴¹ Atunci va zice și celor deastânga: „Duce-
 ți-vă de la Mine, blestemăților, în focul ves-
 nic, care este gătit diavolului și îngerilor lui,
⁴² căci flămând am fost și nu Mi-ați dat să
 mănânc, însetat am fost și nu Mi-ați dat să
 beau, ⁴³ strein am fost și nu M'ați găzduit, gol
 am fost și nu M'ați îmbrăcat, bolnav și în tem-
 niță și nu M'ați cercetat. ⁴⁴ Atunci vor zice și
 ei: „Doamne, când Te-am văzut flămând, sau
 în închisoare și nu Ți-am slujit?“ ⁴⁵ Iar El
 va răspunde: „Adevăr vă zic, întrucât n'ați
 făcut aceasta unuia din acești mai mici, Mie
 nu Mi-ați făcut“. ⁴⁶ Și se vor duce aceștia la
 muncă veșnică, iar dreptii la viață veșnică.

26. *Sfatul preoților și al bătrânilor împotriva lui Iisus. Femea care unge capul Lui. Iuda trădător. Cina cea de taină. Rugăciunea lui Iisus în grădină. Prinderea și ducerea Lui la Caiafa. Lepădarea lui Petru.*

¹ Și când sfârși Iisus toate cuvintele acelea, zise ucenicilor Săi: ² „Stiti că peste două zile va fi Paștele și Fiul Omului va fi dat să fie răstignit”. ³ Atunci arhieriei și bătrânii poporului se adunară în curtea arhierelui care se chema Caiafa. ⁴ și se sfătuiră să prindă pe Iisus prin viclenie și să-L omoare. ⁵ Dar ziceau: „Nu în vremea sărbătorii, ca să nu se facă turburare în popor”. ⁶ Și pe când se afla Iisus în Vitania, în casa lui Simon Leprosul, ⁷ se apropie de El o fe-

26. 5. In vremea sărbătorii. Sărbătoarea Paștelui ținea la iudei șapte zile.

6. Simon Leprosul era un iudeu bogat pe care-l vindecase Iisus de lepră. El se simția fericit să poată ospăta din când în când pe binefăcătorul său.

7. Femea despre care se vorbește aci este Maria, sora Martei și a lui Lazăr cel înviat de Domnul Christos. Prin alabastru se înțeleg sticle sau vase în care se păstrau bine închise miruri scumpe. Se numiau alabastru pentru că cele mai multe se făceau din alabastru, un fel de piatră calcaroasă. Obiceiul de a se unge cu uleiuri parfumate capul oaspeților de seamă era foarte răspândit în Orient în vremea veche și se mai păstrează și azi.

9. O jumătate de kilogram de mir bun costa cam 300 de lei aur.

meie care avea un alabastru plin cu mir de mare preț și-L turnă pe capul Lui, când se-dea la masă. ⁸ Și ucenicii văzând aceasta, se mâhniră și ziseră: „Pentru ce această risipă? ⁹ Căci mirul acesta se putea vinde scump și prețul să se dea săracilor“. ¹⁰ Iar Iisus înțelegând, le zise: „De ce pricinuiți supărare femeiei? că bun lucru a făcut față de Mine; ¹¹ căci pe săraci totdeauna îi aveți cu voi, dar pe Mine nu Mă veți avea întotdeauna. ¹² Ea turnând mirul acesta pe trupul Meu, spre îngroparea Mea a făcut-o. ¹³ Adevăr vă spun că în toată lumea unde se va propevedui Evanghelia aceasta, se va spune, spre pomenirea acestei femei, și ce a făcut ea“. ¹⁴ Atunci unul din cei doisprezece, care se numia Iuda Iscariotul, ducându-se la arhieriei, zise: „Ce voiți să-mi dați, ca să vi-L dau pe mână?“ ¹⁵ Iar ei îi făgăduiră treizeci de sicli de argint. ¹⁶ Și atunci căuta Iuda prilej potrivit, ca să-L dea pe mâna aceloră. ¹⁷ Iar în cea dintâi zi a azimelor veniră ucenicii la Iisus, zicând: „Unde voești să-Ți

12. Era obiceiul ca să se îmbălsămeze cadavrele celor bogați înainte de a fi înmormântate.

15. Treizeci de bucăți, adică treizeci de sicli de argint, fac cam 100 de lei aur și erau prețul cu care se vindea un sclav (Eșire 21.32).

17. În timpul celor șapte zile cât ținea sărbătoarea Paștelui se mânca azimă în loc de pâine dospită. De aceea sărbătoarea Paștelui se numea și sărbătoarea azimelor. Cea dintâi zi a azimelor este dar cea dintâi zi de Paște. A mânca Ptștele însemnează a mânca mielul pascal rânduit de Lege (Eșire 12. 1—4).

gătim să mănânci Paștele ?“ ¹⁸ Iar el le zise : „Duceți-vă în cetate la cutare și spuneți-i : Învățătorul zice : „Vremea este aproape ; la tine voi face Paștele cu ucenicii mei“. ¹⁹ Și ucenicii făcură cum le porunci Iisus și pregătiră Paștele. ²⁰ Și făcându-se seară, Se așeză la masă cu cei doisprezece ucenici. ²¹ Și când mâncau zise : „Adevăr vă spun, că unul din voi Mă va vinde“. ²² Iar ei întristându-se foarte tare, începură a-I zice : „Nu cumva eu sunt Doamne?“ ²³ Și El răspunse : „Cel care a întins mâna cu mine în farfurie, acela mă va vinde. ²⁴ Ci Fiul Omului se duce, precum S'a scris despre El, dar vai de acel om de care este vândut Fiul Omului ! Mai bine ar fi acelui om, de nu s'ar fi născut“. ²⁵ Și luând cuvântul și Iuda, care-L vându-se, zise : „Nu cumva sunt eu, Învățătorule?“ Zisa-a lui : „Tu însuți spuseși“. ²⁶ Și, mâncând, luă Iisus pâinea și binecuvântând-o, o rupse și dete ucenicilor, zicând : „Luați, mâncați, acesta este trupul Meu“. ²⁷ Și luând și paharul și mulțumind, le dete, zicând : „Beți din el toți, ²⁸ căci acesta este sângele Meu, al Legii cei nouă, care pentru

18. Vremea mea... adică vremea morții mele.

25. Tu însuți spuseși = Așa este, da.

28. Legea nouă este legea creștină, întemeiată prin sângele Domnului nostru Iisus Christos, vărsat pe cruce, iar Legea veche este cea dată de Dumnezeu evreilor prin Moise și întemeiată prin sânge de animal (Eșire 24, 5—8, Evrei 9, 19, 20).

mulți se varsă spre iertarea păcatelor. ²⁹ Și vă spun, că de acum nu voi mai bea din acest rod al vitei până în ziua când îl voi bea cu voi nou în împărăția Tatălui meu". ³⁰ Și după ce cântară laude, eșiră spre Muntele Măslinilor. ³¹ Atunci le zise Iisus: „Toți veți șovăi în noaptea aceasta din pricina Mea, căci este scris: „Bate-voiu păstorul și se vor risipi oile; ³² dar după ce voi învia, voi merge mai înaintea voastră în Galileea". ³³ Și-I răspunse Petru: „Dacă toți vor șovăi din pricina Ta, eu nu voi șovăi niciodată". ³⁴ Zis-a Iisus lui: „Adevăr îți spun, că în noaptea aceasta mai înainte de a cânta cocoșul, te vei lepăda de Mine de trei ori". ³⁵ Zis-a Petru Lui: „Chiar de va trebui să mor împreună cu Tine, nu mă voi lepăda de Tine". La fel ziseră toți ucenicii. ³⁶ Atunci veni Iisus cu ei la un loc ce se chiamă Ghetsemani și zise ucenicilor: „Sedeți aci până Mă voi duce coala să Mă rog". ³⁷ Și luând pe Petru și pe cei doi fii ai lui Zevedeu, începu a Se întrista și a Se mâhni, și le zise:

29. Vinul împărăției lui Dumnezeu se numește nou în înțelesul, că va fi cu mult mai bun decât cel băut de Mântuitorul și de sfinții apostoli la cina cea de taină.

30. Iudeii obișnuiau să cânte psalmi în timpul când mâncau mielul pascal. Mântuitorul și apostolii au cântat și ei la sfânta cină.

31. Bate-voiu păstorul.. Zaharia 13, 7.

36. Ghetsemani însemnează „grădina sau valea măslinilor" și era așezată spre miază noapte și răsărit de Ierusalim, dincolo de râul Cedron, la poalele Muntelui Măslinilor.

39 „Întrîstat de moarte este sufletul Meu; rămâneți aci și privighiați cu Mine“. 40 Și înaintând puțin, Se aruncă cu fața la pământ, și se rugă zicând: „Tată, de este cu putință, treacă dela Mine paharul acesta, dar nu cum voesc Eu, ci cum voești Tu“. 41 Și veni la ucenici și-i găsi dormind și zise lui Petru: „Așa? Nu puturăți veghia cu Mine un ceas? 42 Veghiați și rugați-vă, ca să nu cădeți în ispită, căci duhul este sârguitor, iar trupul neputincios“. 43 Iarăș, a doua oară ducându-se, Se rugă, zicând: „Tată dacă nu este cu putință să treacă acest pahar, ca să nu-l beau, facă-se voia Ta“. 44 Și întorcându-se, îi află din nou dormind, căci ochii lor erau îngreuiți. 45 Și lăsându-i, se duse iarăș și se rugă a treia oară, rostind aceleași cuvinte. 46 Apoi veni la ucenici și le zise: „Dormiți încă și vă odihniți? Iată s'a apropiat ceasul și Fiul Omului va fi dat pe mâinile păcătoșilor. 47 Sculați-vă să mergem, iată vânzătorul s'a apropiat“. 48 Și pe când vorbea, iată veni Iuda, unul din cei doisprezece, și cu el multime multă cu săbii și cu bețe, din partea arhierilor și a bătrânilor poporului; 49 iar vânzătorul le dăduse un semn zicând: „Pe care-L voi săruta, acela este; să puneți mâna pe El“. 50 Și îndată apro-

39. Treacă dela mine paharul acesta, adică paharul suferinții, însemnează: Cruță-mă, sau scapă-mă de această suferință.

43. Căci ochii lor erau îngreuiți, este un fel de scuză pe care Evanghelistul caută s'o găsească apostolilor, cari nu putură priveghia din cauza somnului.

piindu-se de Iisus îi zise: „Bucură-te, învățătorule!” și-L sărută. ⁵⁰ Iar Iisus îi zise: „Prietene, la ce ai venit?”. Atunci aceia se apropiară, puseră mâna pe Iisus și-L prinseră. ⁵¹ „Și iată unul din cei cari erau cu Iisus, întinzând mâna, își scoase sabia și lovind pe sluga arhiereului, îi tăie urechea. ⁵² Atunci Iisus îi zise: „Pune-ți sabia la locul ei, căci toți cari scot sabia de sabie vor pieri”. ⁵³ Ori ți se pare că nu pot ruga pe Tatăl Meu, ca să-Mi trimită în ajutor acum chiar mai mult de douăsprezece legiuni de îngeri? ⁵⁴ Dar cum s’ar împlini scripturile, că așa trebuie să fie?”. ⁵⁵ În acel ceas zise Iisus gloatelor: „Cu săbii și cu bețe ați eșit să Mă prindeți ca pe un tâlhar! În fiecare zi am stat în templu și am învățat și n’ați pus mâna pe Mine. ⁵⁶ Iar toate acestea s’au făcut

51. Ucenicul care tăie urechia slugii arhiereului este Petru (vezi Ioan 18, 10).

51. Pune-ți sabia la locul ei, căci... este condamnarea violenței care nu servește insului la nimic, ci mai lesne îi vatăcă, căci se întoarce asupra lui.

53. O legiune romană corespunde cam cu un regiment de al nostru. Numărul de soldați din care consta o legiune n’a fost întotdeauna acelaș. Din timpul lui Marius s’a fixat la 6000, afară de auxiliari și de 300 de călăreți. Douăsprezece legiuni de îngeri ar fi fost dar o armată respectabilă, de care Mântuitorul n’avea nevoie, căci venise în lume ca să fie răstignit pentru răscumpărarea păcatelor ei. El pomeneste de cele 12 legiuni, pentru că ele ar fi putut ține locul celor 12 apostoli.

ca să se împliniască scripturile proorocilor“ Atunci toți ucenicii lăsându-L, fugiră. ⁵⁷ Iar cei ce prinseră pe Iisus, îl duseră la Caiafa arhiereul, unde erau adunați cărturarii și bătrânii. ⁵⁸ Și Petru îl urmă de departe până în curtea arhiereului și intrând în curte, se-
dea cu slugile, că să vadă sfârșitul. ⁵⁹ Și arhie-
reii și bătrânii și tot Sinedriul căutau mă-
turie mincinoasă împotriva lui Iisus, ca să-L
omoare. ⁶⁰ Și nu găsiră, deși veniseră mulți
martori mincinoși. La urma venind doi, zi-
seră: ⁶¹ „Acesta a spus: Pot dărâma templul
lui Dumnezeu și în trei zile să-l zidesc din
nou“. ⁶² Și sculându-se arhiereul, li zise: „Nu
răspunzi nimic? Ce spun aceștia împotriva
Ta?“. ⁶³ Dar Iisus tăcea. Și arhiereul li zise:
„Te jur pe viul Dumnezeu să ne spui, dacă
tu ești Christosul, Fiul lui Dumnezeu“. ⁶⁴
⁶⁵ Zis-a Iisus lui : „Tu însuți spuseși. Și vă
mai spun: De acum veți vedea pe Fiul Omu-
lui șezând deadreapta puterii și venind pe
norii cerului“. ⁶⁶ Atunci arhiereul își sfâșie
vestmintele, zicând : „A hulit; ce mai avem

64. Deadreapta puterii are înțelesul de: dea-
dreapta Celui atotputernic. Aceste cuvinte și ur-
mătoarele sunt zise atât cu privire la judecata
de apoi cât și cu privire la minunile care aveau
să însoțiască moartea și învierea Domnului,
minuni prin care El a adevărit, că este Fiul
lui Dumnezeu.

65. Sfâșierea vestmintelor marelui preot de
însăș mâna sa era impusă de rânduielile ra-
binilor când marele preot auzia pe cineva ble-
stemând numele lui Dumnezeu sau vedea să-
vârsându-se un sacrilegiu. Noima ei era de a

nevoe de martori ? Iată acum, ați auzit hula.
66 Ce vi se pare ?" Iar ei răspunseră: „Este
vinovat de moarte". 67 Atunci L-au scuipat
în față și I-au dat palme, iar alții L-au bătut
cu nuele zicând: 68 Proorocește-ne, Christoa-
se, cine este cel ce Te-a lovit ? 69 Iar Petru
sta afară în curte și o servitoare se apropie
de el și-i zise: „Și tu erai cu Iisus Galileea-
nul"; dar el se lepădă înaintea tuturor, zi-
când: 70 „Nu știu ce spui". 71 Și eșind pe poar-
tă, îl văzu altă servitoare și zise celor ce erau
acolo: 72 „Și acesta era cu Iisus Nazarinea-
nul". 73 Și iar se lepădă cu jurământ, zicând:
„Nu cunosc pe acest om". 74 Puțin după a-
ceea se apropiară cei dimprejur și ziseră lui
Petru: „Cu adevărat, și tu ești dintre ei, căci
și graiul te vădește". 75 Atunci începu a se
blestema și a se jura, zicând: „Nu cunosc
pe acest om". Și îndată cântă cocoșul. 76 Și-și
aduse aminte Petru de cuvântul lui Iisus
care-i zisese: „Mai înainte de a cânta coco-
șul, te vei lepăda de Mine de trei ori". Și e-
șind afară plânse amar.

arăta printr'un act exterior durerea, groaza și
indignarea de care era cuprinsă căpetenia reli-
giunii iudaice în fața hulei și a sacrilegiului.
În cazul de față Caiafa socotia că Iisus a hulit
pe Dumnezeu numindu-se pe sine Fiul lui
Dumnezeu.

73... și graiul te vădește. Sfântul Petru vor-
bia ca în Galileea, ceea ce era deosebit de felul
de vorbire din Iudeea și mai ales din Ierusalim,
așa cum la noi, românii este deosebirea de pil-
dă între graiul muntenesc și cel moldovenesc
sau cel ardelean.

*27. Iisus înaintea lui Pilat. Căința lui Iuda.
Judecata, răstignirea, moartea și înmormân-
tarea Domnului.*

¹ Iar când se făcu ziuă, toți arhierii și bătrânii poporului ținură sfat împotriva lui Iisus, ca să-L omoare. ² Și legându-L, L-au dus și L-au dat lui Pilat, guvernatorul. ³ Atunci Iuda, care-L vânduse, văzând că Iisus a fost osândit, se căi și înapoie arhierilor și bătrânilor poporului cei treizeci de sieli de argint, zicând: ⁴ „Am păcătuit că am vândut sânge nevinovat“. Iar ei ziseră „Ce ne privește? Treaba ta“. ⁵ Și el aruncând banii în templu, se depărtă și ducându-se se spânzură. ⁶ Iar mai marii preoților luară banii și ziseră: „Nu se cade a-i pune în visteria templului, pentru că sunt preț de sânge“. ⁷ Și sfătuindu-se, cumpărară cu ei Câmpul

27. ². Ponțiu Pilat a fost al șaselea guvernator roman peste Palestina, pe care a guvernat-o din anul 26 până în anul 36 al erei creștine. El, ca și ceilalți guvernatori, își avea reședința în Cezareea și numai în timpul marilor sărbători, în deosebi la Paște, venia la Ierusalim. Pilat a fost scos din postul său de împăratul Tiberiu și tradiția spune că a murit în mizerie.

⁷. Câmpul Olarului trebuie să fi fost o bucată de pământ bine cunoscută locuitorilor Ierusalimului din vremea Mântuitorului. Acest câmp slujise, probabil, pentru fabricarea de vase de pământ necesare serviciului divin și ne mai găsindu-se pe el pământ din care se puteau face vase, s'a vândut pe un preț așa de mic.

Olarului, pentru îngroparea streinilor. ⁸ De aceea se chiamă câmpul acela și până azi: „Câmpul Sângelui“. ⁹ Atunci s'a împlinit aceea ce s'a grăit prin proorocul Ieremia, care zice: „Și au luat cei treizeci de sicli de argint, prețul celui prețuit, pe care L-au prețuit fiii lui Israel ¹⁰ și i-au dat pe Câmpul Olarului, cum mi-a poruncit Domnul“. ¹¹ Și Iisus a stăut înaintea guvernatorului și L-a întrebat guvernatorul: „Tu ești împăratul iudeilor?“ Iar Iisus a răspuns: „Tu însuți spui“. ¹² Iar la învinuirea din partea arhierilor și a bătrânilor nu răspundea nimic. ¹³ Atunci li zise Pilat: „Nu auzi câte mărturisesc împotriva ta?“ ¹⁴ Și nu i-a răspuns la nici un cuvânt, așa că se miră guvernatorul foarte mult. ¹⁵ Iar de sărbătoarea Paștelui obișnuia guvernatorul să libereze mulțimii un osândit pe care-l voia ea. ¹⁶ Și era atunci un pușcăriș vestit, care se numia Varava. ¹⁷ Deci, cum erau adunați, le zise Pilat: „Pe cine vreți să vă liberez: pe Varava ori pe Iisus, care se chiamă Christos?“ ¹⁸ Căci știa

⁹. Citațiunea aceasta nu este din proorocul Ieremia, ci din Zaharia 11 ¹² și nu e luată aidoma.

¹⁵. Obiceiul de a libera de Paște un deținut, pe care-l cerea mulțimea, poate să fi fost vechiu și păstrat chiar din vremea eșirii evreilor din Egipt, dar se poate să fi fost și nou, introdus de romani, ca să facă mai plăcută stăpânirea lor peste iudei.

¹⁶. Cine era acest Varava și pentru ce fusese osândit la închisoare nu se știe.

că din ură îl dăduseră în mâinile lui. ¹⁹ Și pe când ședea pe scaunul de judecător, trimise la dânsul soția sa, să-i zică: „Nu face nimic acelui drept, pentru că am suferit azi multe din pricina Lu în vis”. ²⁰ Iar arhierii și bătrânii sfătuiră mulțimea să ceară pe Varava, iar pe Iisus să-l piarză. ²¹ Și întrebă guvernatorul din nou: „Pe care din doi vreți să vă liberez?” Iar ei ziseră: „Pe Varava”. ²² Zis-a lor Pilat: „Și ce să fac cu Iisus, care se cheamă Christos?” Răspuns-au toți: „Să fie răstignit”. ²³ Și el zise: „Dar ce rău a făcut?” Iar ei și mai tare strigau, zicând: „Să fie răstignit”. ²⁴ Deci văzând Pilat că nimic nu folosește, ba încă turburarea crește, luă apă și-și spală mâinile înaintea mulțimii, zicând: „Nevinovat sunt de sângele acestui drept. Treaba voastră. ²⁵ „Și răspunzând tot poporul, zise: „Sângele lui să fie asupra noastră și asupra copiilor noștri”. ²⁶ Atunci a dat drumul lui Varava, iar pe Iisus L-a biciuit și L-a dat să-L răstigniască. ²⁷ Și ostașii guvernatorului au dus pe Iisus

¹⁹. Azi, adică în noaptea aceasta sau mai bine, în spre ziua. O tradiție veche spune că soția lui Pilat s'ar fi făcut creștină.

²⁴. Obiceiul de a-și spăla mâinile, cu scopul de a arăta că cineva e nevinovat de moartea cuiva, era atât la ideii cât și la romani și la greci.

²⁷. Pretoriul era reședința oficială a guvernatorului. Cohorta era a zecea parte dintr'o legiune. Ea se compunea dar din vreo 400—500 de soldați. Aci e vorba de soldați romani cari făceau de gardă la Ierusalim.

în pretoriu și s'a adunat în jurul Lui toată
cohorta. ²⁸ Și desbrăcându-L, I-au pus o
manta roșie ²⁹ și împletind o cunună de spini
I-au așezat-o pe cap și în mâna dreaptă.
I-au dat o trestie și ingenunchind înaintea
Lui, îi ziceau în bătaie de joc: „Să trăești,
împărate al iudeilor!“ ³⁰ Și scuipându-L, au
luat trestia și-L băteau în cap. ³¹ Iar după ce
L-au batjocorit, L-au desbrăcat de manta,
L-au îmbrăcat cu hainele sale și L-au dus
să-L răstigniască. ³² Și când eșiau din ce-
tate, au găsit un om din Cirene, cu numele
Simon, pe care l-au silit să-I ducă crucea.
³³ Și sosind la locul numit Golgota, care în-
semnează locul căpăținii, ³⁴ I-au dat să bea
oțet amestecat cu fiere, dar Iisus gâstând, n'a

²⁸. Mantaua roșie era o bucată de ștofă de
lână de culoare roșie, pe care ofițerii romani o
purtau pe deasupra. Ea se prindea cu o agrafă
pe umărul stâng sau pe piept. Romanii îi ziceau
sagum sau paludamentum, iar grecii hlamida.

³². Cirene era o cetate de pe coasta Africii de
miază noapte. Ptolomeu Lago, regele Egiptului
roman, întemeiase acolo o colonie iudaică. Ci-
rineenii aveau și o sinagogă în Ierusalim. Si-
mon era de neam din Cirene, dar desigur că
locuia, iar nu se afla numai trecător, în Ieru-
salim.

³³. Locul căpăținii se numia astfel, probabil,
din cauza formei rotunde pe care o avea dâm-
bul cu acest nume.

³⁴. Vin sau oțet amestecat cu tămâie sau cu
smirnă, în orice caz cu o substanță amară, se
obișnuia să se dea condamnaților la moarte
în momentul când se începea execuția, spre a-i
ameți și a le ușura durerile. Dacă iudeii au a-

voit să bea. ³⁵ Iar după ce L-au răstignit, își împărțiră hainele Lui între ei prin aruncare de sorți, ca să se împliniască ceea ce s'a zis prin proorocul: „Împărțit-au între ei hainele mele și pentru cămașa mea au aruncat sorții“. ³⁶ Și șezând, Il păziau acolo. ³⁷ Și au pus deasupra capului Lui vina osândirii: „Acesta este Iisus, Împăratul Iudeilor“. ³⁸ Atunci au fost răstigniți împreună cu El doi tâlhari, unul deadreapta și altul deastânga. ³⁹ Și trecătorii Il batjocorieau, dând din cap și zicând: ⁴⁰ „Tu care dărești templul și în trei zile îl zidești din nou, mântuește-Te pe Tine însuși, dacă ești Fiul lui Dumnezeu și coboară-Te de pe cruce“. ⁴¹ Așemeni și arhierii dimpreună cu cărturarii și bătrânii Il luau în răs, zicând: ⁴² „Pe alții a mântuit, dar pe Sine nu Se poate mântui. Este doar împăratul lui Israel. Să se dea acum jos de pe cruce și vom crede în El. ⁴³ Se bizuia apoi pe Dumnezeu. Să-L scape acum, dacă-L iubește, căci a zis: „Fiul lui Dumnezeu sunt“. ⁴⁴ La fel îl ocărau și tâlharii răstigniți împreună cu El. ⁴⁵ Și de la ceasul al șaselea și până la al nouălea întunec se făcu peste tot pământul. ⁴⁶ Iar pe la ceasul al nouălea strigă Iisus cu glas mare, zicând; „Eli, Eli, lama sabachtani? adică Dumnezeul meu.

mestecat, pentru Mântuitorul, vinul cu fiere, au adăugat prin aceasta o nouă insultă față de El pe lângă cele deja aduse. Oricum ar fi, Mântuitorul n'a voit anume să bea, pentru a simți durerea în toată intensitatea ei.

²⁵. Psalmul 21. ²⁰.

Dumnezeul Meu, pentru ce M'ai părăsit?"
⁴⁷ Și unii din cei ce stau acolo, auzind aceasta, ziceau: „Pe Ilie îl strigă”.⁴⁸ Și îndată, alergând unul din ei și luând un burete, îl umplu de oțet și punându-l într-o trestie, îl adăpă.⁴⁹ Iar ceilalți ziceau: „Lasă să vedem, de va veni Ilie să-L mântuiască”.⁵⁰ Și Iisus strigând iarăși cu glas mare, își dete sufletul.⁵¹ Și iată, catapeteasma templului se sfâșie în două, de sus până jos și pământul se cutremură și stâncile se despicară.⁵² Și mormintele se deschiseră și multe trupuri de sfinți, cari dormiau somnul morții, se sculară și⁵³ eșind din morminte, după învierea lui Iisus, intrară în sfânta cetate și se arătară multora.⁵⁴ Iar sutașul și cei cari împreună cu el păziau pe Iisus, văzând cutremurul și cele petrecute, se înfricoșară foarte mult și ziceau: „Cu adevărat acesta era

⁴⁸. Oțetul acesta era o amestecătură de vin prost sau de oțet cu apă, (pasca) așa cum se da de băut soldaților romani. Soldatul care-l oferi Mântuitorului credea desigur că-i face un serviciu cu aceasta, încercând să-I potoliască setea care este foarte chinuitoare la cei răstigniți.

⁵⁰. Prin catapeteasmă se înțelege aci perdeaua care despărția sfânta de sfânta sfintelor în templul iudeic. Sfâșierea catapetesmei închipuiește libertatea care domnește în templul creștin față de cel iudaic, căci în sfânta sfintelor, la iudei intra numai marele preot o singură dată pe an, pe când în altarul bisericii creștine intră orice cleric de câte ori vrea să săvârșiască serviciul divin.

Fiul lui Dumnezeu". ⁵⁶ Și erau acolo mai multe femei care priviau de departe și care urmaseră pe Iisus din Galileea, slujindu-L, ⁵⁶ între care era Maria Magdalena și Maria, mama lui Iacov și a lui Iosif, și mama fiilor lui Zevedeu. ⁵⁷ Iar când s'a făcut seară, a venit un om bogat din Arimateea, cu numele Iosif, care deasemeni era ucenic al lui Iisus. ⁵⁸ Acesta s'a dus la Pilat și a cerut trupul lui Iisus. Și Pilat a poruncit să-i fie dat. Iar Iosif luând trupul, l-a înfășurat într'un giulgiu curat și l-a pus în mormântul său care era nou și pe care-l săpase în stâncă și prăvălind o piatră mare la intrarea în mormânt, s'a dus. ⁶¹ Și erau acolo Maria Magdalena și cealaltă Marie, șezând în fața mormântului. ⁶² Iar în ziua doua care urmează după Vineri, se adunară la Pilat arhieriei și

⁵⁶. Magdalena însemnează „din Magdala“ un mic oraș în apropiere de Marea Galileei.

Arimateea este probabil aceeași cu Ramataim-Zafim, oraș cunoscut din istoria lui Samuel (vezi Samuel 1. ¹). Despre Iosif vezi și Marcu 15, ⁴³, Luca 23, ⁵⁰ și Ioan 19, ³⁸.

⁶⁰. Mormintele se făceau la iudei mai mult afară din oraș. Familiile bogate le aveau pe proprietățile lor particulare, mai ales în grădini. De obicei ele se săpau în stâncă. Cadavrele se îmbălsămau și apoi se așezau în morminte pe un fel de pat săpat în peretele mormântului. Intrarea sau ușa era o deschizătură patrată, care se astupa cu o piatră lipită cu ciment sau prinsă în scoabe.

⁶². A doua zi după Vineri, adică Sâmbătă, în cea dintâi zi a Paștelui iudaic.

fariseii zicând: ⁶³ „Stăpâne, ne-am adus a-minte, că acel amăgitor a zis, pe când trăia încă: „După trei zile mă voi scula“. ⁶⁴ Poruncește deci să fie păzit bine mormântul până a treia zi, ca nu cumva să vină ucenicii Lui noaptea să-L fure și să zică poporului: „S'a sculat din morți“; căci amăgirea din urmă ar fi mai rea de cât cea dintâi“; ⁶⁵ Zis-a lor Pilat: „Aveți streajă, duceți-vă, și păziți cum știți“. Iar ei s'au dus și s'au asigurat de mormânt, rânduind streajă și petruind piatra.

28. *Invierea și arătările lui Iisus. Cele din urmă sfaturi date de El apostolilor.*

1. Iar după ce a trecut Sâmbăta, pe când se lumina de ziua întâi a săptămânii, veni ră Maria Magdalena și cealaltă Marie, să vadă mormântul. ² Și iată s'a făcut cutremur mare, căci un înger al Domnului, pogorându-se din cer și apropiindu-se, a răsturnat piatra de la ușa mormântului și a șezut pe ea. ³ Și era înfățișarea lui ca fulgerul, iar îmbrăcăminte albă ca zăpada. ⁴ Și de frica de el păzitorii s'au cutremurat și au rămas ca morți. ⁵ Iar îngerul a prins a zice femeilor: „Nu vă temeți, că știu că pe Iisus care a fost răstignit îl căutați. ⁶ Nu este aici, căci s'a

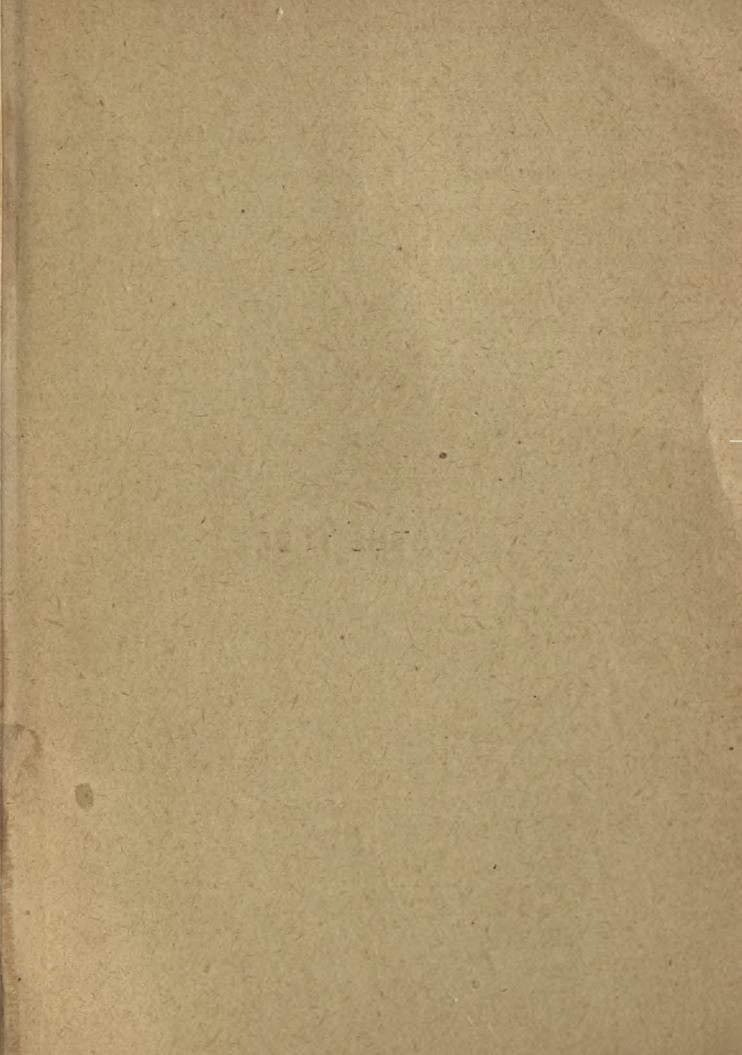
28. ¹ Ziua întâi a săptămânii era la iudei Duminica noastră, pentru că ei încheiau săptămâna cu Sâmbăta, cum o încheiem noi creștinii cu Duminica.

sculat, precum a spus. Veniți de vedeți locul unde fusese pus ⁷ și duceți-vă de grab de spuneți ucenicilor Lui, că s'a sculat din morți și că va merge mai înaintea voastră în Galileea; acolo Il veți vedea. Iată, v'am spus. ⁸ Și plecând ele în grabă dela mormânt cu frică și cu bucurie mare, au alergat să dea de veste ucenicilor Lui. ⁹ Și, pe când mergeau să spună ucenicilor, iată le-a întâmpinat Iisus, zicând: „Bucurați-vă!“ Iar ele apropiindu-se, I-au cuprins picioarele și I s'au închinat. ¹⁰ Atunci Iisus le-a zis: „Nu vă temeți. Duceți-vă și vestiți pe frații mei să se ducă în Galileea și acolo Mă vor vedea“. ¹¹ Și pe când se duceau ele, iată unii din streajă au venit în cetate și au vestit pe marii preoților de toate cele petrecute. ¹² Și aceștia adunându-se cu bătrânii și ținând sfat, deteră ostașilor bani mulți, zicându-le: ¹³ „Spuneți așa: Ucenicii Lui au venit noaptea și L-au furat, pe când noi dormiam. ¹⁴ Și de se va auzi aceasta la guvernator, îl vom potoli noi și pe voi vă vom face să n'aveți grijă“. ¹⁵ Și ei luând banii, au făcut cum au fost învățați și s'a răspândit vorba aecasta printre iudei până în ziua de azi. ¹⁶ Iar cei unsprezece ucenici s'au dus în Galileea, ¹⁷ pe muntele unde le poruncise Iisus ¹⁷ și văzându-L, I s'au închinat, iar unii s'au îndoit. ¹⁸ Și apropiindu-se Iisus, le-a vorbit.

¹⁰. Mântuitorul înștiințează pe sfinții apostoli prin femeile mironosițe, să se ducă în Galileea, cum le spusese și îngerul (vers 7), pentru ca să le dea acolo cele din urmă sfaturi.

zicând: „Datu-Mi-s'a toată puterea în cer și pe pământ. ¹⁹ Mergând deci învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh; ²⁰ învățându-le să păziască toate câte v'am poruncit. Și iată Eu sunt cu voi în toate zilele până la sfârșitul veacului. Amin“.

¹⁹. Mântuitorul poruncește sfinților apostoli mai întâi să învețe pe oameni și după aceea să-i boteze. Invățarea adevărilor de credință nu trebuie dar dată uitării nici de preot nici de credincioși, ci ea trebuie să premeargă primirii oricărei sfinte taine și săvârșirii ori cărei sfinte slujbe.

PREȚUL 12 LEI